

روزنامه

پیام حضرت آیتا... جوادی آملی:

حق شناسی نسبت به حوزه و دانشگاه

حضرت آیتا... جوادی آملی مفسر برجسته قرآن کریم در دیدار با مسئولان استان همدان و برگزار کنندگان بزرگداشت همایش بین المللی میرسدیعلی همدانی با اشاره به بزرگی مقام این عارف و عالم خاطر نشان کرد: اگر مقام عارفی چون میرسدیعلی همدانی در شرق و غرب عالم شناخته شده است دو دلیل دارد: نخست سرزمین عالم پرور همدان و دیگر شخصیت میرسدیعلی همدانی است.

حضرت آیتا... جوادی آملی به حق شناسی نسبت به دو رکن مهم کشور یعنی حوزه و دانشگاه اشاره کرده و گفت دو کار اساسی در نظام اسلامی ایران مورد حق شناسی است حوزه و دانشگاه دو اساس نظام هستند که حوزه بررسی می کند که خدا چه گفت دانشگاه به وسیله علوم روز بررسی می کند که خدا چه کرد و برای به نتیجه رسیدن کار این دو باید با هم ارتباط نزدیکی داشته باشند. ایشان در سخنان خود به بهره گیری از عرفای بزرگی چون میرسدیعلی همدانی برای ایجاد همدلی در جوامع اشاره کرد و اظهار کرد: درست است که حوزه و دانشگاه کار عقلانی می کنند و عقل از درگیری فاصله می گیرد اما این به تنهایی نمی تواند جهان را درست کند و برای ایجاد ارتباط گرم و همدلی باید از بزرگانی چون میرسدیعلی همدانی بهره برد.

حضرت آیتا... جوادی آملی در ادامه افزود: کار عرفایی چون میرسدیعلی همدانی این است که ببیند خدا چیست و خدا کیست و با خداوند ارتباط برقرار کند و اگر از این افراد بهره ببریم نه تنها مشکل جنگ و نزاع در دنیا حل می شود بلکه همدلی و همزبانی ایجاد می شود. وی در پایان به جمله ای از امام صادق(ع) درباره کسانی که مست لقای الهی می شوند اشاره کرده و گفت شراب طهور چیزی است که به گفته امام صادق(ع) درباره عاشقان الهی صدق می کند و میرسدیعلی همدانی از جمله این افراد است.

غیاث الدین طه محمدی نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه همدان

ناشناخته ماندن مفاخر آسیب های فراوانی دارد

برگزاری همایش هایی برای زنده نگه داشتن نام مفاخر ایران زمین بسیار حایز اهمیت است زیرا عالم تشیع به ویژه ایران اسلامی مفاخر فراوانی دارد که نتوانسته ایم آنها را معرفی کنیم به طوری که حتی خودمان نیز آنها را نمی شناسیم.

به شخصیت میرسدیعلی همدانی به عنوان یک عارف، عالم، فقیه، سیاستمدار، شاعر و ادیب که زندگی بسیاری از افراد را به ویژه در منطقه کشمیر تحت تأثیر قرار داد، به خوبی پرداخته نشده و متأسفانه در گذشته کاری برای این مرد بزرگ صورت نگرفته است. این در حالی است که هر چه بیشتر مفاخرمان را به دنیا معرفی کنیم نتیجه آن عاید جامعه می شود و هر چه آنها ناشناخته تر بمانند ضرر آن به جامعه بازمی گردد.

اگر بتوانیم در سایه شخصیت های بزرگ مانند میرسدیعلی همدانی پیش برویم، می توانیم اسلام و مکتب خود را به جهانیان معرفی کنیم؛ زیرا جهان تشنه این معارف است و این یک رسالت همگانی است. جهانی شدن امامان ما موجب شده کاروان بشریت به سمت تقوا پیش برود.

Hazrat Shah Wali-Ullah Mohadis-e-Dihlwi-ra acknowledged his contribution to Islam by writing "Tufa-ul-Ameer" about Ameer-e-Kabir Syed Ali Hamdani -R.A.

The Muslim poet and philosopher Allama Iqbal acknowledged his contribution in spreading Islam especially in Kashmir.

His family had ruled Hamadan (presently City-Province of Iran) for two centuries until the Mongol conqueror Taimoor Gorgani (Tamerlan 1336-1405 AD) forced Shah-e-Hamdani Ameer-e-Kabir Syed Ali Hamdani -ra to leave Hamadan. He came to Kashmir three times, during these travels people of Kashmir, Luddah, Bukhistan, Askerdn, Shager and Tabet Kochak accepted Islam through him.

Some of the centers of Islamic learning established by Hazrat Ameer-e-Kabir -ra himself and his son - Syed Mohammad Hamdani are still serving their purpose. Governments in both parts of Kashmir have named educational institutions after Shah-e-Hamdani.

Syed Ahmed Kabir Hamdani (Shah Sultan Bilavil), descendent of Shah-e-Hamdani Ameer-e-Kabir Syed Ali Hamdani -R.A traveled through northern parts of India in the early Mughal period and settled at Danda Shah Bilavil, Tehsil Talagang District Chakwal. Hamdani Sadaat or descendents of Shah-e-Hamdani -ra are living in many parts of Pakistan. Hamdani Sadaat have established educational instiution in various parts of Pakistan. Annual conferences are held in Pakistan, Kashmir and Tajikistan to spread the message of Hazrat Ameer-e-Kabir -ra.

محمدناصر نیکبخت - استاندار همدان

همت همگانه برای جهان کردن میرسیدعلی همدانی

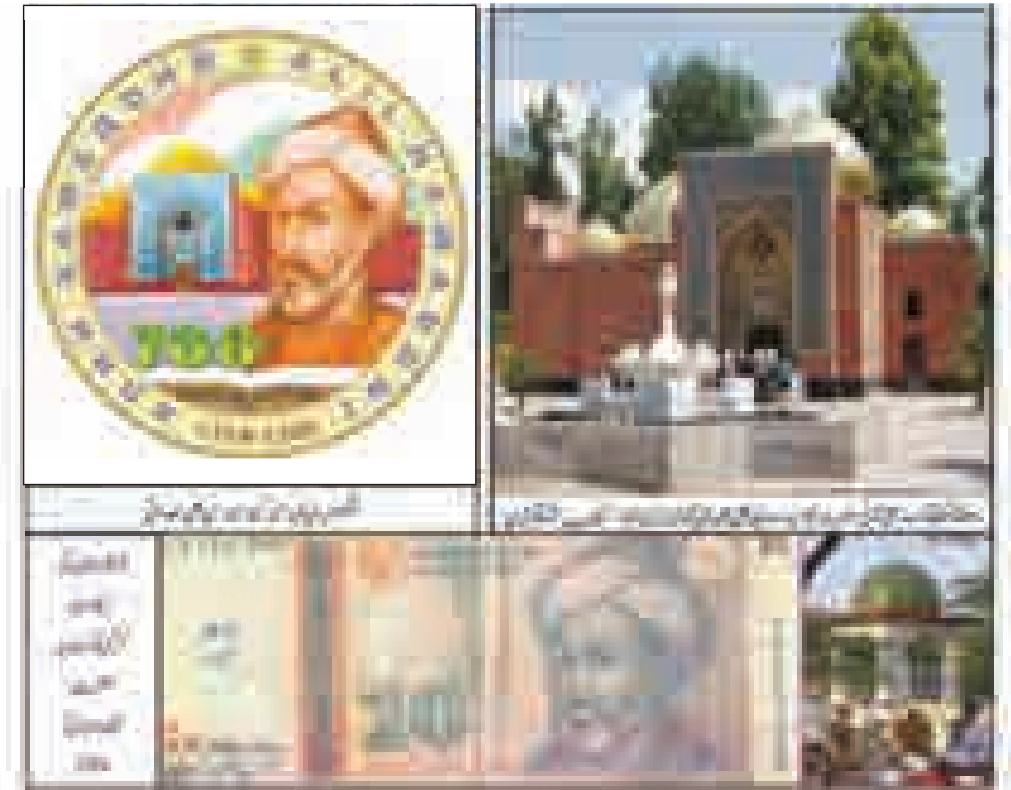
با توجه به برگزاری همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی، امسال همدان به نام این شخصیت بزرگوار نامگذاری شده است. البته این همایش باید در سطحی عالی در استان برگزار شود. نباید فراموش کرد که همدان در بزرگداشت و یادمان این شخصیت عالیقدر بسیار عقب مانده و اگر تذکرات و پیشنهادات ولی فقیه در استان نبود امروز نیز در این موضوع ورود پیدا نمی‌کردیم. امروز سازمان جهانی یونسکو و کشور تاجیکستان در برگزاری همایش میرسیدعلی همدانی و ارزش‌گذاری و معرفی این شخصیت عالیقدر از ما جلوتر هستند، که هر چند این مسأله باعث خوشحالی ما است اما ما باید در راه معرفی مفاخر و جایگاه شهر همدان بیشتر تلاش کرده و از این همایش در راه این هدف استفاده کنیم. بنابراین لازم است با توجه به شخصیت این عالم بزرگوار همه دستگاه‌های فرهنگی به‌ویژه دانشگاه‌ها برای برگزاری همایشی در سطح عالی تلاش کنند، در همین راستا تمام امکانات و حمایت‌ها از سوی استانداری همدان برای برگزاری این همایش فراهم است و بودجه‌ای مناسب انگونه که به دولت فشار وارد نشود برای برگزاری این همایش در نظر گرفته خواهد شد. تأمین اعتبار برگزاری همایش میرسیدعلی همدانی جز اولویت‌های استان است و باید همه دستگاه‌های فرهنگی در کمیته‌های برگزاری این همایش حضوری فعال داشته باشند. بدون تردید جایگاه عالم ربانی به اندازه‌ای که باید در ایران و استان همدان برای شناساندن این عارف نامی فعالیت‌ها در سطح گسترده‌تری انجام پذیرد. البته نباید فراموش کرد که استان همدان دارای مفاخر بی شماری است که میرسیدعلی همدانی یکی از شب چراغ‌های تابان این استان محسوب می‌شود به عبارت دیگر ردپای بزرگان و مفاخر بیشماری در استان همدان پا برجاست که حتی همسایه‌های همجوار این استان نیز آنها را نمی‌شناسند. به همین دلیل تیم اطلاع‌رسانی باید تشکیل شود و از ظرفیت رسانه‌های نوشتاری و دیداری برای معرفی شخصیت‌های فرهیخته استان به‌ویژه میرسیدعلی همدانی استفاده شود.

محمدابراهیم الهی‌تبار معاون سیاسی استاندار

کار ما فقط یک همایش نخواهد بود

نخستین همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی در مهرماه سال ۱۳۹۴ در همدان برگزار شد. امسال در همدان سال میرسیدعلی همدانی نامگذاری شده است و به همین مناسبت فعالیت همه قشرها در زمینه آشنایی بیشتر با این شخصیت همدانی جهان اسلام لازم است. همدان به دنبال تجلیل از مشاهیر و مفاخر خود و معرفی آنها است و یکی از شخصیت‌های تأثیرگذار در این بین در جهان اسلام میرسیدعلی همدانی است که در سال جاری این مهم در اولویت امور قرار گرفت. با توجه به تشابه‌های تاریخی و فرهنگی بین ایران و تاجیکستان، میرسیدعلی همدانی می‌تواند حلقه وصل بین دو ملت باشد و این نکات دست به دست هم داد تا به دنبال برگزاری همایش بین‌المللی مناسب برای وی در همدان باشیم. ما فقط به معرفی این شخصیت مطرح بین‌المللی در یک همایش اکتفا نخواهیم کرد؛ بلکه به دنبال معرفی هرچه بیشتر این عارف بزرگ در عرصه‌های مختلف هستیم. محورهای اصلی همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی، احوال و آثار میرسیدعلی همدانی، نقش میرسیدعلی همدانی در ترویج اسلام در شبه قاره هند، دیدگاه‌های سیاسی، اجتماعی، اخلاقی، عرفانی و مذهبی میرسیدعلی همدانی، جایگاه میرسیدعلی همدانی از هند تا وراورد، روابط و تعاملات میرسیدعلی همدانی و حاکمان زمان وی، نقش میرسیدعلی همدانی در انقلاب اقتصادی شبه قاره هند، اوضاع روزگار میرسیدعلی همدانی و جایگاه میرسیدعلی همدانی و آثار وی در گستره زبان و ادبیات فارسی است. همایش میرسیدعلی همدانی یک رویداد شاخص در عرصه بین‌المللی است و یک اراده جمعی می‌طلبد و همه باید برای هرچه بهتر برگزار شدن این همایش از هیچ کوششی دریغ نکنند.

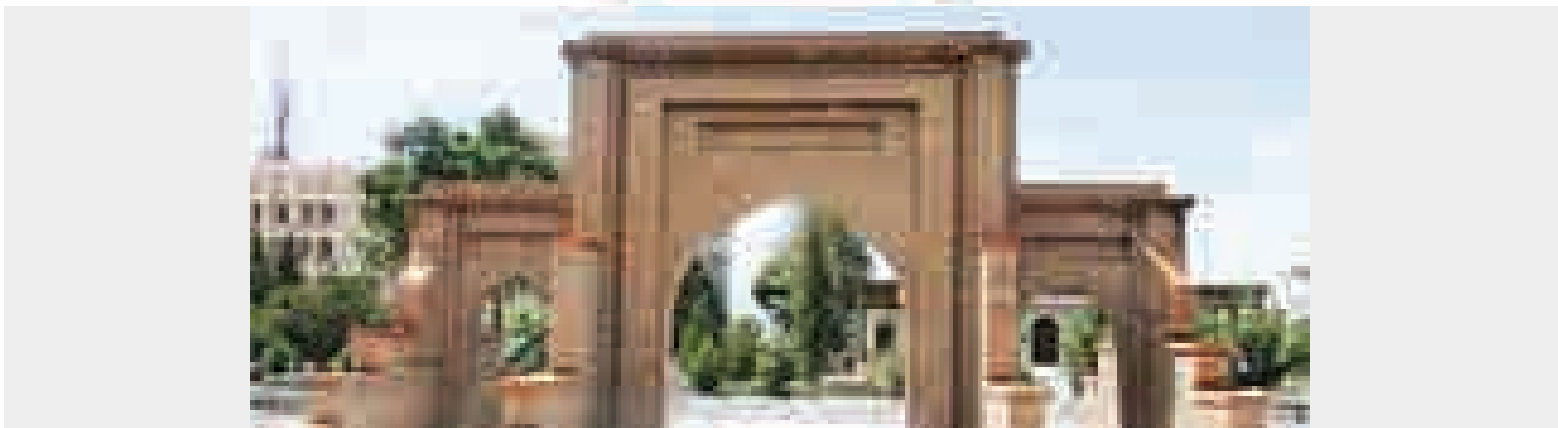
Above lower-right is Qusbad at Hamedan cemetery in Hilawal, district Rawalpindi, Pakistan. The Maqbra of Shah-e-Hamdan -ra is at Kolab, Tajikistan (top-right). Lower-left and Below is the currency bill of Tajikistan of Ten Somoni. It has on the front artist's drawn picture of Shah-e-Hamdan -ra and on the back is the picture of his Maqbra or tomb with brief introduction. He was on his way to Kolab after his third visit to Kashmir. He died at Kinar (Pakistani district Hazara, Pakistan) on 6th Zil-hajjah 786 Hiji. His follower, according to his will took his body to Kolab, Tajikistan.

Shah-e-Hamdan-RA is Najeeb-ur-Tamafain Syed (Noble on both sides of the family) (18 generations from Syedna Imami Hussain -ra through his father Syed Meer Shah-bud-Deen Al-Hamdan and 17 generations from Imam Hussain -ra through his mother Syeda Fatima. -Ref. to Sahar-e-Ajam by Dr. Syed Abdul-Rahman Hamdani.)

Shah-e-Hamdan Syed Ali Hamdani -ra, was born in 714 AH (1314 A.C) at Hamadan and died in 786 AH (1384) in Hazara (Pakistani) and his body was laid to rest at Kolab, Tajikistan.

Shah Hamdan History

Amir-e-Kabir, Ali Sa'ani, Shah Hamdan, Mir Syed Ali Hamdani-RA

He was born in a noble family in Hamdan, Iran. He traced his patrimony through his father, Syed Shahab Uddin, to Imam Zain-ul-Abideen and finally to Hazrat Ali. His mother, Syeda Fatimah, with seventeen links, reached the Prophet. Mir Syed Ali bin Shahab-ud-Din Hamdani (1314-1384) was a Sôfi of the Kabiriya Order, a poet and a prominent Shafi'i Muslim scholar. He was born on Monday, 12th Rajab 714 AH (1314 A.C.) in Hamdan, and died in 786 AH/1384 in Kassar and was buried in Kharlan(Kolab, Tajikistan). He was very influential in spreading Islam in Kashmir and has had a major hand in shaping the culture of the Kashmir valley. He was also known as "Shah Hamadan" ("King of Hamadân", Iran) and as Amir-i Kabir ("the Great Commander"). He wrote several short works on spirituality and Sufism. He was immortalised by poets like Allama Iqbal. His name was Ali, and titles were Amir-e-Kabir, Ali Sa'ani, Shah-e-Hamdani and Mir. Besides them, the Chroniclers had mentioned several other titles: Qutub-e-Zaman, Sheikh-e-Salikin-e-Jahan, Qutub-Ul-Akbar, Moh-Ul-Amriya-e-Ul-Muradaleen, Afzal-Ul-Mulqa-e-qeen-e-Akmal-Ul-Mudaq-e-qeen, Al-Sheyyokh-Ul-Kamil, Akmal-Ul-Mulqaqiq-Al-Hamadni etc.

Shah Hamadan, besides being a mystic saint and an effective preacher, was a man of letters and wrote about a hundred pamphlets in Arabic and Persian. Zakhirat-ul-Malah, a famous book, has been translated in many languages. Some other famous works are:

- 1- Risalah Nooriyah, is a tract on contemplation
 - 2- Risalah Makrubaat, contains Amir-i-Kabir's letters
 - 3- Dar Mu'rifat Sunn wa Sirat-i-Imam, discusses the bodily and moral features of man
 - 4- Dar Hagat'iki Tawbah, deals with the real nature of penitence
 - 5- Hallul Nuusi alal Fuzul, is a commentary on Ihs-ul-'Arabi's Fuzul-ul-Hikam
 - 6- Sharh Qasidah Khawariyah Pariziya, is a commentary on the wine-qaasidah of 'Umar ibn al-Far'iq who died in 786 A.H. = 1385 A.C.
 - 7- Risalah Isalahaat, is a treatise on Sufic terms and expressions
 - 8- 'Ilm-ul-Qiyah or Risalah-i qiyah is an essay on physiognomy. A copy of this exists in the United States National Library of Medicine
 - 9- Dah Qa'idah gives ten rules of contemplative life
 - 10- Kitabul Ma'wah Fil Qurba, puts together traditions on affection among relatives
 - 11- Kitabul Sab'ina Fi Fadha'il Amirul Mu'minin, gives the seventy virtues of Hazrat 'Ali
 - 12- Arba'ina Amiriyah, is forty traditions on man's future life
 - 13- Rawdhat Firdaws, is an extract of a larger work entitled
 - 14- Manaril-Saaliqin, is on Sufi-ism
 - 15- Awwal-ul-Fashah, gives a conception of the unity of God and His attributes
 - 16- Chah Asraar (Forty Secrets), is a collection of forty poems in praise of Allah and The Prophet
 - 17- Zakhirat-ul-Malah, a treatise on political ethics and the rules of good government
- http://en.wikipedia.org/wiki/Mir_Sayyid_Ali_Hamdani (Dr. Syed Abul-Rehman Hamdani in his book "Salar-e-Ajjam" has listed 68 Books and 23 Pamphlets by Shah-e-Hamdani)

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

عارف که شریعت را حذف نکرد

همایش بین‌المللی هفتصدمین سال تولد میرسیدعلی همدانی، عارف وارسته ایرانی و ورود نام او در تقویم مشاهیر ۲۰۱۵ یونسکو فرصتی ایجاد کرد تا بزرگان علم و ادب در این زمینه سخنانی ارزشمند به میان آورند.

ابوذر ابراهیمی‌ترکمان رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در این همایش به نقل از حدیثی از امام حسین(ع) با اشاره به کمک کردن بدون دریغ به دیگران گفت: «شعر «هر که ما را یاد کرد، ایزد مر او را یار باد/ هر که اندر راه ما خاری فکند از دشمنی، هر گلی از باغ وصلش بشکفتد بی‌خار باد» مصداق حدیث مشهور امام حسین(ع) بدین مضمون که خدايا مرا کمک کن تا به دشمنم خدمت کنم، است.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی ادامه داد: در دعای مکارم الاخلاق هم امام سجاده(ع) به همین نکته تأکید دارند که «خداوندا مرا موفق بن حتی دشمنم از ظلم در امان باشد». بنابراین ترجمه شعر میرسیدعلی همدانی جدای از حدیث امام حسین(ع) و امام سجاده(ع) نیست. یکی از جاهایی که در دین اسلام مطلق است خدمت کردن است و حتی قید مسلمان بودن هم در آن ذکر نشده است. خدمت به هر کسی که انسان می‌تواند انجام دهد شایسته است.

مدیر منطقه‌ای یونسکو

نور مشاهیری چون میرسیدعلی در هر دو جهان

سعید آبادی ادامه داد: اگر فرهنگ یکی از مهمترین مؤلفه‌ها در توسعه و هم‌افزایی نیز منطقه‌ای باشد، نگاه میرسیدعلی‌ها به ما کمک می‌کند که خودمان را بیشتر توسعه دهیم. برای توسعه منطقه‌ای و هم‌افزایی هیچ راهی جز ارتباط با این مشاهیر نیست. اگر یکی از نکات منفی جهانی شدن استانداردسازی و یکسان‌سازی فرهنگی باشد، تنوع فرهنگی و جلوه‌گر شدن تعلیم و توجه به میرسیدعلی‌ها کارگشاست.

مدیر منطقه‌ای یونسکو توضیح داد: با ورود دین اسلام دانشمندان بسیاری ظهور پیدا کردند و اگر تمدن اسلامی زایش پیدا کرد به واسطه وجود این افراد است.

وی یادآور شد: کمیسیون ملی یونسکو در ایران به طور جدی تلاش کرد که ۴ شخصیت ایرانی را در سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ ثبت کرده که نشان می‌دهد این شخصیت‌ها تنها متعلق به ایران نیستند و همه بزرگان می‌توانند با پرچم یونسکو برای او کنفرانس بگذارند. نجم‌الدین کبریا، عبدالقادر مراغه‌ای و فخرالدین عراقی شخصیت‌های دیگر هستند که ثبت شدند. در حال حاضر برای ثبت جهانی ۳۰ شخصیت دیگر تلاش کردیم تا تعلیم آنها را بیش از پیش جهانی کنیم و از گنجینه آنها برای تولید میرسیدعلی‌ها استفاده کنیم.

محمدرضا سعیدآبادی عنوان کرد: میرسیدعلی همدانی مصداق این شعر مولاناست: «جانست چون شعله ولی دودش ز نورش بیشتر، چون دود از حد بگذرد در خانه نمایند ضیا، گر دود را کمتر کنی از نور شعله برخوری» همه ما انسان‌ها نور داریم ولی اگر دود کمتر شود، شعله نور بیشتر می‌شود شخصیتی چون میرسیدعلی همدانی دارای

با عنایت به نقش و جایگاه عالم فقیه و عالیدقرن هشتم

هجری قمری میرسیدعلی همدانی در ترویج و گسترش فرهنگ متعالی غنی اسلام به‌ویژه در حوزه تمدنی ایران بزرگ و نیز نامگذاری سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ توسط سازمان یونسکو به نام میرسیدعلی همدانی، محمدرضا سعید آبادی مدیر منطقه‌ای یونسکو گفت: مشاهیری چون میرسیدعلی نورشان هم در این سرا و هم در آن سرا وجود دارد. اگر بخواهیم در حکمرانی جهانی حضور داشته باشیم، باید بیشتر به فرهنگ و مشاهیر توجه کنیم و در این صحنه بین‌المللی جهانی که همه کشورها می‌خواهند حضور داشته باشند باید از گنجینه میرسیدعلی‌ها استفاده کرد.

درنگ برآشاه همدان

آرزو سرخوش

میرسیدعلی همدانی مشهور به شاه همدان، علی ثانی، امیرکبیر و یا امیرجان، عارف بزرگ و دانشمند سترگ قرن هشتم، از جمله عالمان کثیرالآثار و پُرکار تاریخ عرفان و تصوف اسلامی محسوب می‌شود. وی رسالاتی متعدد و فراوان، در موضوع‌های گوناگون و متنوع به رشته تحریر کشیده است. دلایل و انگیزه تألیف هر کدام از این رسالات متفاوت است، ولیکن آموزش و تبلیغ شریعت راستین محمدی و پرورش طالبان و مریدان راه حقیقت، دلیل عمده نگارش این رسالات است. محققان و عرفان پژوهان، مجموعه آثار منتسب به وی را بالغ بر ۱۱۰ اثر شمرده‌اند که اکثر این آثار هم رسالاتی مختصر و موجزاند که از قضا تصحیح و تنقیح و ویرایش نشده و در اختیار مخاطبان و پژوهشگران قرار نگرفته‌اند. ما در این قسمت به اختصار، به معرفی برخی از مهم‌ترین این آثار می‌پردازیم.

ذخیرالملوک:

این کتاب در مقایسه با دیگر آثار میرسیدعلی همدانی مفصل‌تر و از جهت رعایت اصول نگارش کتاب به قاعده‌تر و از ساختار و نظام‌مندی مدون‌تری برخوردار است. ذخیرالملوک، در ده باب و به خواش تعدادی از حاکمان و بزرگان و سرشناسان نوشته شده است. میرسیدعلی همدانی در این کتاب به شدت تحت تأثیر کتاب "احیاء علوم‌الدین" امام محمد غزالی بوده و مطالب زیادی را از آن اثر جودانه اخذ کرده است. این کتاب پس از تألیف، مورد استقبال بسیاری از مسلمانان قرار گرفت.

مرآة الطالبین:

این رساله پیش از ذخیرالملوک، نگاشته شده و چنان که از نام آن برمی‌آید درباره "توبه" و شرایط و لوازم آن است. این رساله نیز به خواش و درخواست یکی از ارادتمندان و دوستداران میرسیدعلی همدانی به نام "بهرام‌شاه خواستی" و در ۴ باب جداگانه نوشته شده است. در ابتدای هر باب، آیه‌ای از قرآن نقل کرده و سپس به توضیح و تبیین مطلب پرداخته و در ضمن این مطالب، گاه به گاه از احادیث، سخنان و اقوال اولیای خداوند نیز نقل قول آورده است.

سیرالطالبین:

رساله‌ای دیگر از میرسیدعلی، که مختصراً در باب سلوک راه حق و آداب و اصول شریعت و طریقت نوشته شده است. او در توضیح مباحث و مطالب عرفانی، از آیات و احادیث و اشعار فارسی و عربی به خوبی بهره جسته است. این رساله مختصر که چیزی در حدود ۲۰ صفحه است، در اصل راهنما و یا درسنامه‌ای برای سالکان و روندگان راه حقیقت است.

رساله اعتقادیه

این رساله نخست درباره معرفت خداوند و کیفیت آن سخن می‌گوید و سپس به ارکان و آداب و اصول و سنت‌های نماز می‌پردازد و در این باره توضیحات کامل و موثقی را ارائه می‌دهد.

مشارب‌الانواق

رساله‌ای است که امیرسیدعلی همدانی، در شرح قصیده میمیه "ابن فارض" شاعر بزرگ و عارف نامدار عرب، تألیف کرده است. وی در این رساله که در حدود سی و اندی صفحه است، ضمن شرح عرفانی و ادبی این ابیات، به توضیح و تبیین برخی نکات و مسائل عرفان اسلامی و شرح بعضی از مبانی این حوزه همچون حقیقت محبت و مراتب آن، برق، وجد، ضحو و سُکر و غیره پرداخته است. این رساله به نسبت دیگر رسائل میرسیدعلی از بیانی هنرمندانه‌تر و ادبی‌تر بهره می‌برد.

رساله ده قاعده

ده قاعده، رساله‌ای بر اساس مبانی آموزش عرفانی است که درباره راهمای وصال به بارگاه احدیت، برای طالبان حقیقت

سخن می‌گوید. این رساله مختصر در ساختار و معنا، بسیار شبیه و مانند "اصول‌العشرة" اثر "شیخ نجم‌الدین کبری" است و امیرسید علی در آن به شرح و توضیح مقامات ۱۰گانه سیر و سلوک از قبیل توبه، زهد، توکل، قناعت، عزت، ذکر، توجه، صبر، مراقبه و رياضت.

رساله منامیه

این رساله هم چنان که از نام آن برمی‌آید درباره خواب و رؤیا و نیز تعبیر آن است. او در این رساله به موضوعاتی همچون مراتب مختلف هستی، انواع خواب، تعبیر رؤیا و نیز تفاوت میان خواب ناقصان و کاملان می‌پردازد.

رساله درویشیه

این رساله به طور کلی درباره لزوم داشتن راهنما و پیر در راه سلوک است. وی همراهی و مصاحبت با شیخ کامل و پیر واصل را واجب می‌شمرد؛ چراکه تنها او می‌تواند به بیماری‌های درونی و باطنی مبتدیان پی‌برد و آنها را درمان کند. در غیر این صورت ممکن است که حتی عبادات و ریاضات سالکان مبتدی، موجب حرمان و بُعد و دوری شود. به نظر میرسیدعلی همدانی، پیر و مرشد آن است که ظاهر او به شریعت و سنت محمدی آراسته و باطنش از هوای نفس و خواهش‌های جسمانی رهیده باشد.

فتوتیه

این اثر در تبیین و تعریف فتوت و نیز معرفی آداب و سنت‌های طریقت فتیان و جوانمردان نوشته شده است. او در این رساله تعاریف و مراتب تازه‌ای برای اصطلاحات فتوت قائل می‌شود. برای بعضی از رسوم ظاهری این جماعت همچون کلاه و سراویل، توضیحاتی می‌دهد و نیز درباره مقبولان و مطرودان حضرت صمدیت سخن می‌گوید و فتیان را جزو ابرار می‌شمرد.

پیام تلویزیونی امام‌علی رحمان رئیس‌جمهوری تاجیکستان:

۲۰۱۵ سال میرسیدعلی همدانی است

زیارت این مکان متبرک به شهر کولاب سفر نمایند و این موضوع به عاملی مشترک در پیوند اهل سنت و شیعیان این کشور و ایران مبدل شده است. جایگاه وی در تاجیکستان به قدری است که تصویر و شعری از این شخصیت فرهنگی و معنوی بر روی اسکناس‌های ۱۰ سامانی این کشور نقش بسته است.

هر که ما را یاد کرد ایزد مر او را یار باد
هر که ما را خوار کرد از عمر برخوردار باد
هر کاند راه ما خاری فکند از دشمنی
هر گلی از باغ وصلش بشکفت بی‌خار باد

از مکان‌های مذهبی کشور تاجیکستان است که در میان مسلمانان این کشور از جایگاه ممتازی برخوردار است. اگر چه اغلب مسلمانان این کشور سنی مذهب هستند و ساخت آرامگاه بر روی مزار دریه رسول... و زیارت امامزادگان شریف در مذهب آنها جایگاهی ندارد ولیکن وجود این مضجع شریف در این کشور و برکات و حسنات آن شخصیت مذهبی در زمان حیات و در حال حاضر برای مردمان تاجیک موجب گردیده است که امروزه زائران زیادی از اقصی نقاط تاجیکستان، ایران هند، پاکستان و افغانستان برای

شد. پدرش امیر سید شهاب‌الدین‌بن میر سید محمدحسین و مادرش فاطمه نام داشت. نسب ایشان از ناحیه پدر با ۱۷ واسطه به حضرت علی(ع) و از ناحیه مادر با ۱۷ واسطه به رسول اکرم(ص) می‌رسد. فضلاء دانشمندان او را «سلطان‌العارفین» و مردم کشمیر آن مرحوم را «بانی اسلام و علی ثانی» نامیده‌اند. ارادتمندان و مریدانش او را «شاه همدان» لقب داده‌اند، از او با نام امیرکبیر نیز یاد می‌شود و در تاجیکستان بیشتر به عنوان «حضرت امیرجان» معروف است.

بقعه متبرک که میرسیدعلی همدانی یکی

۱۵ سال ۲۰۱۵ سال بزرگداشت میرسیدعلی همدانی در تاجیکستان اعلام شد. رئیس‌جمهور تاجیکستان در پیام تلویزیونی خود با اشاره به برگزاری موفق اجلاس شانگهای و بزرگداشت عبدالرحمن جامی در سال ۲۰۱۴، سال ۲۰۱۵ را سال بزرگداشت میرسیدعلی همدانی اعلام داشت.

رئیس‌جمهور تاجیکستان همه مردم را به فرا رسیدن سال نو میلادی تبریک گفته و اظهار داشتند، در سال ۲۰۱۴، با وجود تأثیر منفی عمل‌های بحرانی رشد استوار اقتصادیات تاجیکستان تأمین گردیده، در بخش سرمایه‌گذاری، شاخه‌های صنعت و کشاورزی، علم و معارف، فرهنگ و تندرستی و دیگر شاخه‌های حیات جامعه اصلاحات و نوسازی‌ها ادامه پیدا کردند و همکاری‌های متقابل سودمند تاجیکستان با کشورهای گوناگون از جمله ایران توسعه بیشتر یافتند.

در سطح بلند برگزار شدن جلسه نویتی سازمان همکاری‌های شانگهای نشان‌دهنده بهترین سطح روابط ما با سازمانهای بانفوذ منطقه و جهان گردید و تاجیکستان امکان پیدا کرد، که جنبه‌های خود را به خاطر تأمین امنیت و رشد همه‌جانبه در منطقه و جهان، این چنین گسترش همکاری‌های سودمند میان اعضای سازمان بار دیگر تأکید نماید.

امام علی رحمان، بزرگداشت ۶۰۰ سالگی مولانا عبدالرحمان جامی را یکی از چاره بین‌های مهم سیاسی و فرهنگی

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

تاجیکستان دانست که در سال ۲۰۱۴ با

سفیر تام‌الاختیار ایران در تاجیکستان:

مردی که

خارجے‌ها

بیشتر از

ایرانیان

مے شناسندش

سفیر فوق‌العاده و تام‌الاختیار جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان جت...
فغانی پس از اشاره به نامگذاری سال ۲۰۱۵ به نام میرسیدعلی همدانی اظهار کرد:
میرسیدعلی در خارج از ایران بیشتر از ایران شناخته شده است و بزرگان و عالمان
بزرگی همانند ایشان و سید جمال‌الدین اسدآبادی به عنوان بیدارگر مشرق زمین
متعلق به تمام بشریت هستند.
وی افزود: در آسیای مرکزی و همسایگان شمالی ایران فرصتی مغتنمی برای استان همدان
وجود دارد به طوری که سفیران ایران در دو کشور روسیه و تاجیکستان از این دیار هستند.
سفیر فوق‌العاده و تام‌الاختیار جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان، کشور روسیه را یکی
از شرکای تجاری ایران در سطح بین‌المللی برشمرد و گفت: کشور تاجیکستان نیز نشان از
هویت فرهنگی ایران دارد و به نوعی با ایران قوم و خویش است.
وی تأکید کرد: باید از این ذخایر علمی و الهی برای چسبندگی بیشتر استان همدان با
طرف‌های دیگر رابطه ما از جمله تاجیکستان و یه‌ویژه ولایت ختلان دارد، استفاده کنیم.
فغانی بیان کرد: همایش بین‌المللی «میرسیدعلی همدانی» می‌تواند وحدت بین ایران
و تاجیکستان را قوت ببخشد و این وحدت باید در لوگوی همایش پررنگ دیده شود.
وی افزود: سال ۲۰۱۵ به نام میرسیدعلی همدانی نامگذاری شده است و در ولایت
ختلان تاجیکستان برنامه مفصلی تدارک دیده شده و برگزاری این همایش بین‌المللی
در همدان حقانیت و ایرانی بودن این شخصیت را به اثبات می‌رساند.
سفیر فوق‌العاده و تام‌الاختیار جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان گفت: اعتدال
و دوری از افراط در آثار میرسیدعلی دیده می‌شود ولی متأسفانه اعتدال حلقه
گم شده جهان اسلام است و همه می‌خواهند ما را متهم به افراط‌گری کنند.
وی عنوان کرد: رویکرد اعتدالی در دولت تدبیروامید محرز است و باید رویکرد
اعتدال محوری در هر دو کشور مورد توجه قرار گیرد.
فغانی ابراز کرد: باید از همه مردم کمک گرفته شود تا میزان مشارکت مردمی
پررنگ‌تر شود و برای طراحی لوگوی همایش فراخون عمومی داده شود.

همایش "میرسیدعلی همدانی" سهیم شدن در جهاد عالم دین

ر برگزاری همایش "میرسیدعلی همدانی" سهیم شدن در جهاد دینی وی است. نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه همدان با عنوان اِبنِ مطلب گفت: این همایش برای تجلیل از کسی برگزار می شود که اسلام را نشر داده است. آیت... غیاث‌الدین طه محمدی در ستاد برگزاری همایش بین‌المللی "میرسیدعلی همدانی" با بیان اینکه میرسیدعلی همدانی روحانی و عارف و فیلسوف بوده است، اظهار کرد: نقش و حضور روحانیون در همایش "میرسیدعلی همدانی" باید پررنگ باشد، وی با تأکید بر اینکه برگزاری همایش بین‌المللی «میرسیدعلی همدانی» کار برای خدا محسوب می‌شود، افزود: هر آنچه برای برگزاری این کنگره زحمت بکشیم در جهاد علمی و فرهنگی و دینی میرسیدعلی همدانی سهیم هستیم.

آیت... محمدی با اشاره به اینکه هدف از برگزاری همایش بین‌المللی "میرسیدعلی همدانی" تلاش برای رضای خدا است، اظهار کرد: باید با همه وجود به میدان بیاییم و حیثیت روحانیت و علم و عارفان کشور و همدان مطرح بوده و باید کوچکترین خدشهای در مراسم به وجود نیاید.

آیت... غیاث‌الدین طه‌محمدی نماینده ولی فقیه در استان همدان در تشریح اهمیت شخصیت میرسیدعلی همدانی و نتایج سفر هیأت فرهنگی- اقتصادی استان به تاجیکستان، محل دفن این عارف بزرگ، اظهار کرد: ایران اسلامی آکنده از چهره‌های برجسته‌ای است که بسیاری از کشورها در

با قاطعیت می‌توان اعلام کرد که جناب میرسیدعلی همدانی انسانی جامع و کامل است که در همه زمینه‌ها می‌تواند الگو قرار گیرد. امام‌جمعه همدان تأکید کرد: از آنجا که مردم همدان نسل در نسل مدیون این انسان‌های متعالی هستند، باید قدرشناسی خوبی از این شخصیت داشته باشند.

وی با بیان اینکه مدت‌ها بود که ندای شناساندن این شخصیت بزرگ را سردادیم، اما صدای لبیک فردی برنمی‌خاست، از گذشت ۷۰۰ سال از زمان میرسیدعلی همدانی سخن راند. آیت... طه‌محمدی با تأکید بر اینکه تاجیکستانی‌ها خود را پاره تن ایران بزرگ می‌دانند، ادامه داد: هرچند ۷۰ سال زیر سلطه کمونیست بودن آثار خود را برجای گذاشته اما هنوز رسوم و عقاید دینی خود را فراموش نکرده‌اند.

امام‌جمعه همدان با بیان اینکه سفر در تمام زمینه‌ها موفق بود، خاطرنشان کرد: در این سفر با وزرای معارف و علوم تاجیکستان و اساتید دانشگاه ارتباط برقرار شد.

وی با تأکید بر اینکه با استاندار استان ختلان که مدفن میرسیدعلی همدانی است نیز ارتباط برقرار شد، گفت: استقبال و تجلیل بسیار گرانتقدری از هیأت همدانی از سوی مسئولان تاجیکستان به عمل آمد.

طه‌محمدی با بیان اینکه ایران می‌تواند در تاجیکستان سرمایه‌گذاری کرده و در کنار آن پیام اسلام را هم ترویج کند، افزود: کمیتہ اسدادر در تاجیکستان بسیار موفق عمل کرده و توانسته خانواده‌های فقیر بسیاری را خودکفا کند.

وی با بیان اینکه زبان فارسی عامل مشترک مردم دو کشور است، تصریح کرد: مردم تاجیکستان به ایران و اسام(ره) علاقمند هستند و دولت ایران می‌تواند در این راه روابط بین‌المللی خوب ایجاد کند و کشوری که به ایران گرایش دارد را از کشورهای کفر نجات دهد.

امام‌جمعه همدان با اشاره به اینکه نباید این مسائل دچار رکود و فراموشی شود، ادامه داد: باید ارتباط مسئولان دو کشور، نمایندگان مجلس، روحانیون، بازرگانان، سفرا و... به خوبی برقرار شود تا در آینده علاوه بر مسائل اقتصادی در مسائل امنیتی، فکری، مذهبی و فرهنگی که زمینه‌های مساعد و اثرگذار وجود دارد، ارتباط سازنده‌ای برقرار شود.

وی با تأکید بر اینکه بنابر قانون در تاجیکستان روحانیون ششیمه مذهب نمی‌توانند فعالیت کنند، خاطرنشان کرد: مردم شیفته علمای دین هستند و با وجود اینکه از اهل تسنن‌اند اما استقبال خوبی از عالمان ما به عمل آوردند.

طه‌محمدی گفت: امیدواریم هر نهاد و مسئولی، وظیفه ملی و انقلابی خود را درک کرده و با حرکت در یک مسیر مطلوب زمینه مساعد در این زمینه را فراهم کنند.

میر سیدعلی همدانی چهارمین شخصیت برجسته ایرانی در یونسکو

ر آبان ماه ۱۳۹۲ چهارمین شخصیت ایرانی به نام میرسیدعلی همدانی شاعر، ادیب و عارف بزرگ ایرانی در فهرست برنامه مشاهیر و رویدادهای فرهنگی یونسکو ثبت شد.

به گزارش روابط عمومی کمیسیون ملی یونسکو ایران، پیرو ثبت ۳ تن از شخصیت‌ها و مشاهیر برجسته ایران: نجم‌الدین کبری (هشتصدمین سال زندگی فعال عارف بزرگ اخلاقی و عرفان ایران زمین)، فخرالدین عراقی (هشتصدمین سال تولد شاعر و ادیب پرآوازه ایرانی)، عبدالقادر مراغه‌ای (ششصدمین سال زندگی فعال اولین ردیف‌نویس موسیقی اصیل ایرانی) در فهرست جهانی یونسکو برای دوره ۲ ساله ۲۰۱۵-۲۰۱۴ میلادی، چهارمین شخصیت ایرانی به نام میرسیدعلی همدانی (هفتصدمین سال تولد شاعر، ادیب و عارف بزرگ ایرانی) نیز واجد ثبت در برنامه مشاهیر و رویدادهای فرهنگی یونسکو برای این دوره شد.

میر سیدعلی همدانی در سال ۷۱۴ هجری قمری (اوایل قرن چهاردهم میلادی) در شهر همدان (ایران) به دنیا آمد، او پس از فراگرفتن علوم مختلف به منظور توسعه آموزش و ریشه‌کن کردن بی‌سوادی به مناطق مختلف شبه قاره هند، پاکستان و منطقه قفقاز به همراه ۷۰۰ نفر از شاگردان برجسته‌اش مهاجرت کرد.

جایگاه میر سیدعلی همدانی نزد مردم منطقه کشمیر به اندازه‌ای بود که وی را به نام «شاه همدان» می‌خواندند. در تاجیکستان نیز به سبب خدمات گسترده و فراوان علمی و معرفتی، همواره نزد مردم و اصحاب هنر و فرهنگ از جایگاه ممتازی برخوردار بود تا جایی که روی اسکناس‌های آن کشور اشعار زیبای وی با مضمون دعوت انسان‌ها به مهربانی و پرهیز از خشونت و اشاعه صلح نگاشته شده است.

کوتاه از مراودات فرهنگی تاجیکستان و ایران

روابط فرهنگی تاجیکستان با جمهوری اسلامی ایران همواره رو به رشد است و فعالیت‌های انجام شده در این زمینه بر تحکیم و تعمیق روزافزون این همکاری‌ها و تعاملات دلالت می‌کند.

این روابط دوطرفه که از بدو تأسیس سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران در پایتخت تاجیکستان در سال ۱۹۹۱ بنا شد امروز بدون مبالغه به یک کاخ عظیم با شکوه تبدیل شده است. همکاری علمی و فرهنگی یکی از صفحات درخشان روابط تاجیکستان و ایران به شمار می‌رود. تبادل تجربه دانشمندان، استادان، دانشجویان، عملی ساختن برنامه‌های فرهنگی و موسیقی، اشتراک اهل علم و فرهنگ در جلسات فرهنگی از فضایل اصلی این مناسبات می‌باشند.

آغاز همکاری‌هایی که در سطح وزارت‌های فرهنگ هر دو دولت در جریان سفر وزیر فرهنگ جمهوری تاجیکستان و ریاست کمیته تلوزیون و رادیوی حکومت جمهوری تاجیکستان به ایران در سال ۲۰۰۷ صورت گرفت در مورد تطبیق سندهای امضا شده قدم استواری بود.

برگزاری هفته‌های فرهنگی دو کشور در سال‌های گذشته، شرکت هنرمندان دو کشور در جشنواره‌های سینمایی و تئاتری، ساخت فیلم مشترک (از جمله سریال «شکرانه»، کسب جوایز معروف در جشنواره تئاتر فجر (نمایشنامه «رستم و سهراب» و تئاتر جوانان تاجیکستان به نام محمود واحد)، کسب جایزه برتر جشنواره فیلم فجر (فیلم «قیام روز»، ساخت ناصر سعیداف)، شرکت دانشمندان و فرهنگیان تاجیک در نمایشگاه سالانه بین‌المللی کتاب تهران، تبادل دانشجو میان دو کشور، چاپ کتاب‌های ادیبان با دو خط- فارسی و سریلیک در دو کشور، شرکت شاعران تاجیک در «خستین شب شعر اکو»، که اخیراً در تهران برگزار گردید، نمونه‌ای از این همکاری‌های فرهنگی است، که آوردن آنها در این سامانه امکان‌پذیر نیست.

سریال «شکرانه» که در سال ۲۰۰۷ از طرف فیلم برداران ایرانی با مشارکت هنرمندان تاجیک فیلمبرداری شد معرفی فرهنگ و تاریخ مردم تاجیک و در مجموع جمهوری تاجیکستان به مردم ایران سهم بسزایی داشت.

۱۲ اکتبر سال ۲۰۰۸ در محل سفارت جمهوری

از طریق وزارت معارف تاجیکستان در بخش زبان و ادبیات آموزش می‌گیرند. تعدادی در مدرسه‌های دینی مرکز علوم اسلامی در شهرهای قبه، گرگان و زاهدان دانش می‌آموزند. بخش عمده محصلین از طریق وزارت معارف تاجیکستان به ایران آمده‌اند و اکثر آنها دانشجویان بخش زبان و ادبیات هستند.

تأسیس مدرسه بین‌المللی تاجیکستان- ایران که ساختمان آن در حال آغاز است، با سرمایه‌گذاری وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد. ۴۰۰ هزار نسخه کتاب «الفبای نیسان» برای کلاس‌های ۳ تا ۵ محصلان مدارس عمومی جمهوری تاجیکستان از طرف وزارت آموزش و پرورش کشور ایران چاپ و مورد بهره‌برداری قرار گرفت.

تبادل منظم هیأت‌های علمی و ادبی به صورت امری مرسوم درآمده است. تعداد زیادی از تاجیکان در دانشگاه‌های ایران تحصیل می‌کنند، در تاجیکستان نیز بیش از ۱۳۰۰ نفر دانشجوی و کاندیدای دکترای ایرانی در رشته‌های گوناگون علم مشغول به تحصیل هستند. در حال حاضر نیز مسأله افتتاح شعبه دو دانشگاه معتبر ایران در دوشنبه مورد بررسی قرار دارد.

در هر صورت می‌توان گفت نهال نوینر روابط فرهنگی دو کشور هم‌اکنون به درختی تنومند و پر شاخ و برگ تبدیل یافته است، که روزبه‌روز گسترده‌تر و فراخ‌تر می‌گردد. دلیل ثمره مثبت این همکاری‌ها همانا ریشه‌های مشترک فرهنگی و تاریخی و دیرینه است که از قرن‌ها پیش بنا نهاده شده و در حال حاضر شاهد شکوفایی و پویایی بیشتر آن هستیم.

این خواست مقامات سیاسی و فرهنگی و مردمان دو کشور می‌باشد که بر رشد و پیشرفت آن تلاش و حسن نیت خالصانه خود را ثابت می‌کنند. همانطور که مشخص است و تجربه نشان می‌دهد، سطح روابط هر کشور را پیش از همه از روی میزان همکاری‌های فرهنگی آن بها می‌دهند که در چه پایه‌ای قرار دارد و اگر مناسبات فرهنگی و ادبی هر کشوری با کشور دیگر بهتر باشد، چون روابط فرهنگی از سینه هر ملت و دولتمردان آن برمی‌آید و در واقع صدای واقعی و قلبی آنهاست. از این‌رو رشد هرچه بهتر این همکاری‌ها میان دو کشور دوست و برادر را در آینده نزدیک شاهد خواهیم بود.

گریزی بر مستنداتی که در مورد میر سیدعلی همدانی بر جا مانده است

میرسیدعلی همدانی، عارف و عالم برجسته قرن هشتم که از هند تا

ماوراءالنهر را به شور آورد در همدان زاده شد در هند بالید و در سرزمین‌های گوناگون زیست و در نهایت در کولاب آرام گرفت. میرسیدعلی همدانی عارف و عالم ایرانی قرن هشتم و از مبلغان عمده اسلام در «کشمیر» هند و از بزرگان سلسله تصوف «کبرویه» در شهر «کولاب» تاجیکستان (در ۲۰۰ کیلومتری دوشنبه) آرمیده است. این عالم متبحر در ۱۲ رجب ۷۱۴ قمری در شهر همدان دیده به جهان گشود، پدرش امیر شهاب‌الدین از بزرگان آن دیار بود و به امور دیوانی و حکومتی مشغول بود. در سننین کودکی و نوجوانی اوقات خود را غالباً صرف نوشتن، مطالعه و تحصیل می‌کرد و تحت نظارت دایی خود به فراگیری تحصیلات مقدماتی و علوم متداول روی آورد. فضلا و دانشمندان او را «سلطان العارفین» و مردم

کشمیر وی را بانی اسلام «علی ثانی» و ارادتمندان و مریدانش او را «شاه همدان» لقب داده‌اند. از او با نام امیر کبیر نیز یاد می‌شود و میرسیدعلی همدانی در تاجیکستان به عنوان «حضرت امیرجان» نیز معروف است. افراد بسیاری پس از مطالعه در زمینه آثار میرسیدعلی مطالبی را ارائه و نگاشتند که در ذیل گزیده ای از آنها آمده است.

▲ **مقاله‌هایی برای میرسیدعلی**

استاد ماهر «خواجهمسلطان اف» درباره ویژگی تعلیمات اجتماعی میرسیدعلی همدانی در مقاله‌اش چنین آورده است: «در تعلیمات اجتماعی او (میرسیدعلی همدانی) ظلم و تعدی، نابرابری، بی‌عدالتی و یک قطار (یک‌سری) عامل‌های نامطلوب حیات اجتماعی مورد نکوهش قرار گرفته است.»

محمدحسین امیرآردوش، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و مدیرمسئول فصلنامه ادبی- فرهنگی «رودکی» در پیشگفتار شماره ۳۲ این نشریه، میرسیدعلی همدانی را عارف و عالمی شوریده که از هند تا ماوراءالنهر را به شور درآورد در همدان‌زاده شد در هند بالید و در سرزمین‌های گوناگون زیست تا در نهایت در کولاب آرام گرفت، معرفی می‌کند.

در ابیاتی که منتسب به میرسیدعلی همدانی است، خود را اینگونه معرفی می‌کند:

پرسید عزیزی که علی اهل کجایی / گفتم به ولایت علی کز همدانم

نه زان همدانم که ندانند علی را / من زان همدانم که علی را همه‌دانم

▲ **تأثیر میرسیدعلی همدانی در گسترش اسلام و زبان و ادبیات فارسی ی در کشمیر**

در شماره ۲۲ فصلنامه رودکی رابزنی فرهنگی ایران در تاجیکستان به نقل از عالم روشناس و استاد تربیت عبدالرحیم‌اف، درباره دیدگاه میرسیدعلی همدانی در تربیت خانوادگی چنین آمده است: «علی‌همدانی همچون فرزند پیش‌قدم زمان خود مسأله نقش خانواده را در تعلیم و تربیت نسل نوزس ازهمین جهت تحلیل و تحقیق نمود. از همین رو، عقیده تربیتی و پند اخلاقی که علی‌همدانی در اثرهایش درباره مسأله تربیت خانوادگی به میان گذاشته بود در اصل آرزو و امید و مراد و مطلب مردم بود از این رو، اندیشه‌های علی‌همدانی درباره مسائل تربیت خانوادگی، تاکنون ارزش آموزش و تربیتی خود را نگاه داشته‌اند.»

مجید اسندی، دانشجوی دکتری فلسفه فرهنگ آکادمی علوم تاجیکستان در مقاله‌ای که در فصلنامه ادبی- رهنگی رابزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان با نام «گل بی‌خار» به چاپ رساند، چنین آورده است: «آنگونه که در برخی از ویژه‌نامه‌های سالگرد رحلت حضرت امام(ره) در سال ۱۳۸۴ آمده است و همچنین اشاراتی که حضرت آیت‌ا... پسندیده برادر بزرگتر حضرت امام در نقل خاطراتشان که در روزنامه اطلاعات مورخ ۱۶ دی‌ماه سال ۱۳۵۶ داشته‌اند، یکی از سفیران و مریدان میرسیدعلی همدانی در کشمیر که داماد و خواهرزاده ایشان هم بوده، سید حیدر موسوی صفوی اردبیلی می‌باشد که بنا بر روایتی جد اعلای حضرت امام خمینی(ره) است.

استاد شهید مرتضی مطهری در کتاب «خدمات متقابل اسلام و ایران» درباره میرسیدعلی همدانی می‌نویسد: «یکی از کسانی که در کشمیر به اسلام خدمت کرده است، میرسیدعلی همدانی

بوده، این مرد بزرگ که از مفاخر اسلامی است، هزاران شاگرد در کشمیر تربیت کرد که هر کدام برای خود استاد شدند، مقام سیدعلی هنوز در کشمیر محترم است و مردم آنجا را زیارت می‌کنند»

اسدی، دانشجوی ایرانی آکادمی علوم تاجیکستان به نقل از «هائری کرین»

رواج و گسترش بسیاری از علوم و هنرها در کشمیر هند را به میرسیدعلی همدانی، نسبت داده و از قول وی می‌نویسد: «همدانی آغازگر راه نوینی

است که در صورت نشر آثارش، فلاسفه می‌توانند چشمداشت بسیاری به

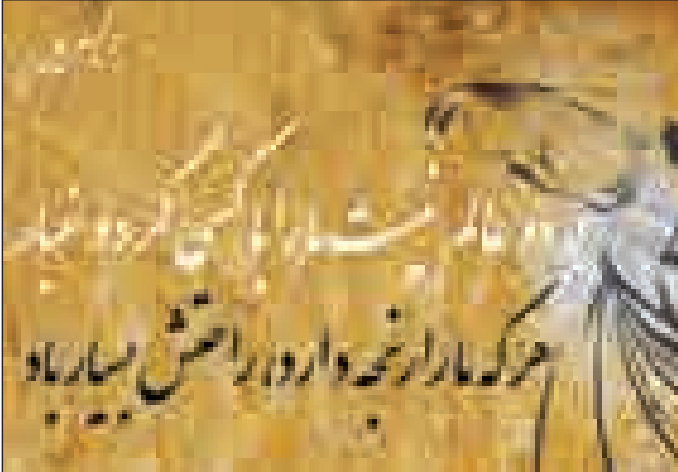
آثار همدانی داشته باشند؛ همچنین جدای از آثار علمی، بسیاری از محققان و مورخین بر این باورند که رواج و گسترش بسیاری از هنرها در کشمیر،

از جمله ثمرات حضور سیدعلی همدانی و هنرمندان همراهش بوده است.»

▲ **بسیار سفر باید تا پخته شود خامی**

حاتم عصاراده که دکتری رشته همدان‌شناسی و دارای بیش از ۱۰ تألیف درباره زندگی و کارنامه میرسیدعلی همدانی است، درباره سفرهای پیش از ۲۵ ساله وی با اشاره به این که «شیخ مصلح‌الدین سدی شیرازی» که بسیاری از عمر خود را در سفر و زیارت اماکن مقدس گذرانده است می‌گوید:

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی / صوفی نشود صوفی تا در نکشد جامی

وی خاطرنشان کرد: دلیل این سفرها اگر از سویی اجرای دستور پیر و مرادش بود از سوی دیگر به‌جا آوردن رکنی از ارکان تصوف بود.

وی همچنین می‌نویسد: علامه در بیان تعلیمات تصوفی خویش از آثار و تألیفات و اندیشه‌های نمایندگان مشهور جریان‌های مختلف ادب و تصوف از قبیل ابوحامد غزالی، شیخ فریدالدین عطار، ابن عربی، سنایی، نجم‌الدین کبری، محمود شبستری، جلال‌الدین رومی، فردوسی، رودکی، شیخ‌الدوله سمنانی، عمر خیام، سعدی شیرازی، حافظ شیرازی و مانند این‌ها فراوان استفاده نموده است.

عصاراده زمان زندگی و تألیفات میرسیدعلی همدانی را دوران حکمرانی سلسله تیموریان دانسته و در این‌باره می‌نویسد: هرچند که ارتباط امیر تیمور و بعضی نمایندگان خاندان او با علامه میرسیدعلی همدانی خوب نبوده و پیوسته از آنها آزار و شکنجه می‌دید، اما با وجود این، وی زبان از نصیحت باز نمی‌داشت و بی‌ترس و واهمه به شاهان و حاکمان زمانش سخن حق را ابراز می‌داشت.

حاتم عصاراده، یک پژوهشگر تاجیک، می‌گوید: «سال ۱۳۷۴ میلادی، یکسال پس از ورود میرسیدعلی همدانی به شهر کولاب، پسرش سید محمد به دنیا آمد. وی دخترش (ماه خراسان) را در همین منطقه به یک جوان محلی که خواجه ابو اسحاق بود به زنی داد.» در جوار آرامگاه میرسیدعلی همدانی، مزار همسر و فرزندان وی نیز جای گرفته است.

▲ **میرسید علی گوشه نشین شد**

«ماهرخوجه سلطان اف» استاد علوم فلسفه در تاجیکستان، در مقاله‌ای که در فصلنامه رودکی رابزنی فرهنگی ایران منتشر شد، درباره توجه میرسیدعلی همدانی به مسائل مهم زندگی اجتماعی می‌نویسد: «علی‌همدانی با وجود علاقه‌ای که به تصوف و منسوب بودنش به یکی از جریان‌های آن نه‌تنها مسائل مهم زندگی اجتماعی را مانند صوفیان

دنیاگریز و گوشه‌نشین رو گردانیده از خود، دور نینداخته است، برعکس به تغییرات و جزئیات حوادث زندگی اجتماعی، توجه زیاد نموده، در حل عاقلانه آنها سعی و کوشش به خصوصی نموده است.»

گریزی بر مستنداتی که در مورد میر سیدعلی همدانی بر جا مانده است

▲ **سفرهای مکرر میرسیدعلی همدانی**

میرسیدعلی همدانی در طول حیات خود ۳ بار به کشمیر سفر کرد که یک

مرتبه آن در رأس ۷۰۰ تن از یاران، شاگردان و پیروانش که غالباً از سادات،

مشاهیر و عرفا و هنرمندان (شالیافی، بافندگی، سفالگری و خوشنویسی)

چیزه دست بودند به کشمیر آمد و در آنجا نفوذ زیادی بدست آورد.

سیدعلی‌همدانی در کشمیر با عالمان و کاهنان مذاهب مختلفی چون

هندوها و بودایی‌ها مناظره‌های پیچیده‌ای انجام می‌داد و بر آنان غالب آمد.

سید در این منطقه به‌گونه‌ای مردم را شیفته اسلام نمود که آنان معبدهای خود را تبدیل به مسجد کردند.

تمامی فعالیت‌های پر دامنه تبلیغی، فرهنگی و اجتماعی سیدعلی همدانی که در کشمیر سازنده، رشددهنده و پر فایده بود، محتوا و روحی اسلامی داشت و ظرف و کالبد آن زبان فارسی بود.

ارتباط این روح و بدن در این نقطه به اندازه‌ای چشمگیر گردید که وی

«حواری کشمیر» نامیده شد و کشمیر به ایران صغیر ملقب گشت و

با آنکه مردمان این ناحیه دیرتر از غالب مناطق شبه قاره هند با زبان

فارسی آشنا شدند، تعداد نویسندگان و شاعران پارسی‌گویی که از این

ناحیه برخاسته‌اند افزون‌تر است. سیدعلی همدانی یک سازمان تبلیغی

هدف دار و برنامه‌ریزی شده در کشمیر پدید آورد

و تحت نظارت دقیق او، واعظان و مبلغان برای

ارشاد مردم، مهیا می‌گردیدند، سپس به نواحی

گوناگون اعزام می‌شدند تا معارف قرآن و عترت

را به مردم معرفی کنند.

او خدمات ارزنده و ماندگاری در منطقه جامو

و کشمیر انجام داد، مدرسه القرآن، مدرسه‌ای

وسیع و مهم بود که به درخواست سید در

کشمیر ساخته شد و از تمامی نواحی کشمیر،

طالبان علم و معرفت گرد آمدند و بزرگترین

معارف و شاگردان سید در همین مدرسه

پرورش یافتند.

درباره دلایل سفرهای مکرر این شخصیت بزرگ

جهان اسلام، در مقاله‌ای با عنوان «سیاست و

آیین دولت‌داری از نگاه میرسیدعلی همدانی»

که در فصلنامه رودکی رابزنی فرهنگی ایران

در تاجیکستان به ثبت رسیده چنین آمده است: «علی‌همدانی هم به

مثل متفکران دیگر که بیشتر عمرشان در مسافرت سپری می‌شد، مرد

غریب بود، ضمن سفرهایش به ممالک مکه و مدینه، هند و پاکستان،

مصر و آسیای صغیر، آسیای میانه و کشورهای عالم، او با افراد گوناگون

از قبیل ابوحامد غزالی، شیخ فریدالدین عطار، ابن عربی، سنایی، نجم‌الدین

داشته از صحبت عالمان بزرگ معاصر خود فیض بسیار برده بود.»

ترویج دین مبین اسلام و تبلیغ و انجام وظایف الهی و انسانی هدفی

مقدس بود که سیدعلی در سفرهایش با اصرار و استواری آن را تعقیب

می‌نمود و محورهایی را برای عملی ساختن آن در پیش گرفت: تدریس

معارف اسلامی و اصول اعتقادی، تربیت شاگردانی که هر کدام مبلغی

دانشور بودند، تشکیل مجالس وعظ و خطابه، برپا کردن حوزه‌هایی

برای تهذیب نفوس و رویش فضایل اخلاقی، آموزش دادن به مبلغان

و واعظان و ایجاد سازمانی وسیع و منظم برای رساندن پیام توحید به

طالبان حقیقت، اهتمام به احیای عنصر حیاتی امر به معروف و نهی از

منکر و مقاومت در برابر مفاسد.

او حکام و والیان را راهنمایی می‌کرد و آنان را به عدل و انصاف و رعایت

قوانین دینی فرا می‌خواند، احداث مسجد و مدرسه و تأسیس کتابخانه،

کوشش‌هایی بود که این عارف مبلغ انجام داد.

غلبه بر رهبران فرقه‌های غیرمسلمان در مقام مباحثه و از طریق

بیان حجت‌های قوی و منطقی و الهام گرفته از قرآن، سنت نبوی

و سیره ائمه هدی(ع)، ارائه نمونه عینی و کاملی از اخلاق اسلامی

و بروز خصلتی چون شجاعت، استقامت، قاطعیت، اراده‌ای قوی،

همتی فوق‌العاده، صراحت لہجه، زهد و قناعت، نان خوردن از

دسترنج خویش، فداکاری و مقدم داشتن دیگران بر خود، وقف

دارایی‌های خویش برای کمک به نیازمندان جامعه و نیز احیای

اماکن مذهبی و تبلیغی، تألیف و تصنیف ده‌ها کتاب و رساله در

موضوعات گوناگون علوم اسلامی و... از ویژگی‌ها و اقدامات آن

بزرگوار است.

گفت وگوی اختصاصی با سفیر ایران در تاجیکستان :

همدان؛ نامه‌آشنا در تاجیکستان

استفاده از ظرفیتی که عملکرد و شخصیت شناخته

شده این عارف بزرگ نزد ۲ ملت ایران و

تاجیکستان برای پیوند و دوستی بیشتر

قرار داده است، تأکید کرد.

سفیر ایران در تاجیکستان که متولد

۱۳۴۳ در شهرستان اسدابآد و مسلط به زبان انگلیسی و آشنا

به زبان‌های فرانسوی و روسی

است در این نشست از دکتر

مهدی سنایی، همتای

خود در سفارت ایران در

روسیه یاد کرد و حضور ۲

سفیر از فرزندان همدان

در سرزمین‌های شمالی

را فرصتی بی‌مانند برای

گسترش ارتباطات بین استانی

و در تمامی زمینه‌ها بخصوص

اقتصادی و فرهنگی با این ۲

کشور دوست و دارای ارتباطات

استراتژیک با ایران دانست.

فغانی در این نشست ویژگی‌های استان

ختان تاجیکستان و شهر کولاب که

مقبره میرسیدعلی همدانی در آن واقع است،

را برشمرد و از دعوت استاندار برای بازدید از این

استان و گسترش ارتباطات خبر داد.

بی‌شک نامگذاری سال ۹۴ همدان از سوی شورای

فرهنگ عمومی استان به نام میرسیدعلی همدانی و

نهادن همین نام بر سال ۲۰۱۵ از سوی یونسکو و فرصت

حضور فرزندی از استان در تاجیکستان شرایط بی‌نظیری

را برای معرفی یکی از هزاران شخصیت بزرگ استان

فراهم آورده است، شخصیتی که به اعتدال مشهور است

و به گفته سفیر نیاز امروز جهان همین اعتدال است.

در نشست هرچند کوتاه که با سفیر ایران در تاجیکستان

داشتیم، فغانی از دغدغه‌های فرهنگی ۲ کشور و نیازها و

ظرفیت‌های متقابل سخن گفت.

سفیر ایران در تاجیکستان به ویژگی‌های استان

همدان و اینکه یکی از قطب‌های فرهنگی کشور است

اشاره می‌کند و می‌گوید: قدمت و سابقه تاریخی و

فرهنگی استان همدان بسیار است و همانگونه که

مرسوم است و شنیده‌ایم نخستین پایتخت شناخته

شده دنیاست و حق هم این است در استانی که تا این

حد با شاخص فرهنگ شناخته می‌شود یک مجموعه

فاخر و توانایی، چون همدان پیام و رسانه‌ها باشند و

خدمت‌رسانی کنند.

حجتا... فغانی از آوازه همدان در تاجیکستان می‌گوید

که نام آشنایی است، فغانی بیشترین علت این آشنایی را

هم وجود یک شخصیت فرهنگی و عارفی وارسته به نام

میرسیدعلی همدانی می‌داند که حضور کوتاه‌مدت وی

در آنجا موجب خیر و برکت بسیاری بوده است.

آنگونه که سفیر می‌گوید این شخصیت وارسته در

تاجیکستان زیارتگاه عام و خاص است و وجود چنین

چهره فرهنگی در آنجا موجب شده در سالیان دراز نام

همدان آنجا پرآوازه باشد و مردم نسبت به همدان یک

حس وابستگی و پیوستگی خوبی دارند.

فغانی به نامگذاری سال ۲۰۱۵ به نام میرسیدعلی

همدانی در تاجیکستان می‌گوید و اینکه بر همین اساس

مراسم مختلفی هم برگزار شد که از استان همدان نیز

در مراسم حضور داشتند.

فغانی روابط راهبردی در سطوح ملی ایران و تاجیکستان

را خوب ارزیابی می‌کند، اما روابط بین استانی همدان و

ختان را که شهر کولاب و مقبره میرسیدعلی در آن

قرار گرفته است مناسب نمی‌داند و می‌گوید: احساس

می‌کنم مناسبات استانی مابین ختلان که خواهرخوانده

همدان به حساب می‌آید، ارتباطاتی است که شایسته

این پیوندهای تاریخی و متناسب با علایق دو کشور

است، در حال حاضر وجود ندارد.

سفیر این دغدغه را بیابن می‌کند و از دعوتی که از

استاندار همدان داشته است می‌گوید.

فغانی می‌گوید: میرسیدعلی همدانی یکی از جلوه‌های

پیوند دو ملت ایران و تاجیکستان است. شخصیتی که

در هر دو کشور مورد علاقه و احترام است.

درباره مراودات تجاری بین دو کشور هم سخنانی مطرح

شد. سفیر از اینکه مراودات اقتصادی دو کشور محدود

است، اظهار نگرانی کرده و می‌گوید: فعالان اقتصادی دو

طرف شناختی از هم ندارند، پیشنهاد می‌دهم هیأتی از

همدان به تاجیکستان سفر کنند و جلسه‌ای را با تجار

محلی آنجا برگزار کنیم تا از نزدیک با ظرفیت‌ها آشنا

شوند.

فغانی معتقد است: اگر تاجیکستان و ایران هیچ

ارتباط فرهنگی ریشه‌داری هم با هم نداشته باشند،

توانمندی‌های دو طرف به شکل اعجاب‌انگیزی مکمل

همدیگر است و از این نظر اگر همدیگر را خوب بشناسند

فعالان اقتصادی در حوزه‌های مختلف همکاری خوبی

را خواهند داشت؛ زیرا در حال حاضر اغلب کالاها و

محصولات تولیدی ایران در تاجیکستان مصرف می‌شود

و در تاجیکستان موادی وجود دارد که شدیداً به صنایع

ما وابسته است.

در این نشست مدیرمسئول همدان پیام هم با یادآوری

آغاز انتشار سررسید سال ۹۴ در چاپخانه پیام‌رسانه

از انتشار سررسیدی خاص با طرح روی جلد تصویر

میرسیدعلی همدانی و انتشار زندگینامه و جملاتی از

وی در استقبال از نامگذاری سال ۹۴ به نام این عارف

بزرگ در همدان خبر داد و گفت: در زمینه شناسایی

مفاخر استان آمادگی هر نوع همکاری را داریم و این

نمونه‌ای از کارهایی است که برای سال میرسیدعلی

همدانی تدارک دیده‌ایم، البته بستن‌های که در حال

تدارک آن هستیم چند کتاب و محصولات دیگر

فرهنگی را نیز دربر می‌گیرد.

پیام دکتر صفی‌اله صفایی دبیر اجرایی همایش میرسید علی همدانی

قدرشناسی از مفاخر علمی و مذهبی واجب است

قدرشناسی و تقدیر از مفاخر علمی و مذهبی بر همه ملت شریف ایران و خواسته جامعه دانشگاهی واجب است. مسلماً با توجه به شخصیت جهانی میرسیدعلی همدانی و نامگذاری سال ۲۰۱۵ توسط سازمان یونسکو به نام این عارف بزرگ و در راستای تحقق بخشیدن بر منویات مقام معظم رهبری اهمیت برگزاری بزرگداشت این عالم فقیه و شاعر ادیب را دوجندان نموده است.

میرسیدعلی همدانی عارف، فقیه، شاعر و ادیب قرن هشتم تأثیر عمیق و ژرفی در گسترش اسلام در آسیای صغیر داشته‌اند. این شخصیت بزرگ در زادگاه خود کمتر شناخته شده است، برگزاری همایش بین‌المللی باعث خواهد شد که اندیشمندان، علما و اساتید دانشگاه با نوشتن مقالات و چاپ کتاب نقش اساسی در شناساندن ایشان خواهد داشت.

ارائه ۳۰ مقاله به دبیر خانه

سمانه جهانگیری

۳۰ مقاله به صورت کامل درباره شخصیت این عالم ربانی به صورت مکتوب در همایش میرسیدعلی همدانی ارائه خواهد شد.

رئیس دانشگاه پیام نور استان همدان گفت: با بیان اینکه ۱۲۰ مقاله ارزشمند به دبیرخانه این همایش رسیده است، افزود: دآوری این آثار بر عهده اساتید دانشگاهی استان همدان بوده است.

صفی‌اله صفایی با بیان اینکه تکریم چنین شخصیت‌هایی پس از گذشت صدها سال‌ها از عمر ایشان باعث خواهد شد که جامعه رو به اعتلای اخلاقی و اندیشه انسانی برونند.

وی اظهار کرد: کتاب میرسیدعلی همدانی نوشته دکتر ادکایی نیز در این همایش رونمایی خواهد شد. صفایی ادامه داد: اساتیدی از کشور پاکستان، هندوستان، تاجیکستان، الجزایر و قزاقستان در این همایش حضور یافته و از اتمه جمعه استان‌ها نیز برای حضور در این همایش دعوت شده است.

وی تصریح کرد: رونمایی از تندیس میرسیدعلی همدانی و نامگذاری یکی از مراکز آموزشی استان به نام میرسیدعلی همدانی نیز از دیگر برنامه‌های پیش‌بینی شده در ایام برگزاری این همایش در استان است.

صفایی با بیان اینکه این همایش با کمترین هزینه‌ها برگزار خواهد شد، افزود: معرفی بزرگان دینی می‌تواند الگوسازی مناسبی برای جوانان فراهم کند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با معرفی ابعاد شخصیتی میرسیدعلی همدانی افزود: این عالم دینی در سال هشتم هجری قمری در همدان متولد شد. وی با بیان اینکه پدر میرسیدعلی همدانی از بزرگان دینی استان به شمار می‌رفت بیان کرد: علی ثانی، شاه همدان و امیر کبیر از جمله القاب این عالم در دنیای

اسلام است. وی اضافه کرد: شهید مطهری نیز در یکی از کتاب‌های خود میرسیدعلی همدانی را به عنوان یکی از خادمان دین اسلام معرفی کرده‌اند. وی اظهار کرد: ایشان حافظ کل قرآن کریم بود و ۱۲۰ کتاب نیز از وی در حوزه‌های مختلف به یادگار مانده است. صفایی گفت: گسترش تشیع در کشمیر و گسترش زبان فارسی در این دیار از نتایج اصلی سفر سید علی همدانی به کشمیر بوده و از دیگر نتایج این سفر رونق هنرها و صنایع دستی ایرانی در این منطقه است. دبیر اجرایی همایش میرسیدعلی همدانی، اظهار کرد: همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی با حضور اندیشمندانی از سراسر جهان به مدت ۲ روز در همدان برگزار می‌شود.

وی افزود: با عنایت به نقش و جایگاه عالم فقیه و عالیقدر قرن هشتم هجری قمری میرسیدعلی همدانی در ترویج و گسترش فرهنگ متعالی غنی اسلام به‌ویژه در حوزه تمدنی ایران بزرگ و نیز نامگذاری سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ توسط سازمان یونسکو به نام میرسیدعلی

همدانی، این همایش برگزار می‌شود. صفایی عنوان کرد: محورهای اصلی همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی شامل احوال و آثار میرسیدعلی، نقش وی در ترویج اسلام در شبه قاره هند، دیدگاه‌های سیاسی، اجتماعی، اخلاقی، عرفانی و مذهبی وی، جایگاه میرسیدعلی همدانی از هند تا ورارو، روابط و تعاملات میرسیدعلی همدانی و حاکمان زمان وی، نقش او در انقلاب اقتصادی شبه قاره هند، اوضاع روزگار میرسیدعلی همدانی، جایگاه و آثارش در گستره زبان و ادبیات است.

محورهای فرعی همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی

دبیر اجرایی همایش میرسیدعلی همدانی اظهار کرد: محورهای فرعی همایش بین‌المللی میر سید علی

بنیاد میرسیدعلی همدانی درآغازراه

ندا رستمی

امیر سید علین شهاب، معروف به میرسیدعلی همدانی، عارف، عالم، شاعر ایرانی قرن هشتم و از مبلغان عمده اسلام در کشمیر هند و از بزرگان سلسله کبرویه، زاده همدان بود.

جایگاه میرسیدعلی نزد مردم منطقه کشمیر به اندازهای است که وی را به نام «شاه همدان» می‌خوانند.

در تاجیکستان هم به سبب خدمات گسترده و فراوان علمی و معرفتی، همواره نزد مردم و اصحاب هنر و فرهنگ از جایگاه ممتازی برخوردار بوده تا جایی که روی اسکناس‌های آن کشور، اشعار زیبای وی با مضمون دعوت انسان‌ها به مهربانی و پرهیز از خشونت و اشاعه صلح نقش بسته شده است.

با این وجود این عارف فاضل و شاعر همدانی آنطور که باید در همدان، شهر زادگاهش شناخته شده نیست. به این دلیل چندی است که موضوع راهاندازی بنیاد میرسیدعلی همدانی در همدان به صورت غیررسمی مطرح شده است.

۸ بهمن‌ماه ۱۳۹۲ مالمیر، پژوهشگر آثار میرسیدعلی همدانی در

نشستی برای هماهنگی برگزاری همایش میر سید علی، بر تشکیل بنیاد

میرسیدعلی همدانی تأکید کرد.

به اعتقاد وی، برگزاری این همایش باید مقدمه‌ای برای تأسیس و تشکیل بنیاد میرسیدعلی همدانی باشد.

۳ آبان‌ماه ۹۳ هم علی‌اشرف مجتهد شبستری، مدیر انجمن دوستی ایران و تاجیکستان در همایش «میرسیدعلی همدانی» از راهاندازی بنیاد میرسیدعلی همدانی با همکاری ایران و تاجیکستان خبر داد و گفت: «قصد داریم بنیاد میرسیدعلی همدانی را با همکاری تاجیک‌ها ایجاد کنیم و دبیرخانه دائمی هم برای کارهای تحقیقاتی فعال باشد.»

این روزها باز هم موضوع تأسیس بنیاد میرسیدعلی، با نزدیک شدن به زمان بین‌المللی همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی در هفتمین سالگرد زادروز وی در استان همدان داغ است و استانداری و دانشگاه‌های استان در تکاپوی تأسیس این بنیاد هستند.

رئیس دانشگاه پیام نور استان همدان چندی پیش در گفت‌وگو با همدان‌پیام هدف از تشکیل این بنیاد را تجمع آثار میرسیدعلی برای بهره همگان در استان دانسته بود.

به گفته صفی‌اله صفایی، باید نشان دهیم که همدان از پایگاه غنی شخصیتی و مفاخر برخوردار است. همچنین تاکنون آثار میرسیدعلی همدانی یکجا جمع نشده و در در حال حاضر پراکنده است، بنابراین با تأسیس بنیاد میرسیدعلی به دنبال ایجاد مرکزی متفاوت برای تجمع آثار این عارف گرانقدر هستیم.

وی از دستاوردهای سفر هیأت فرهنگی به تاجیکستان گفته بود و اینکه دولت تاجیکستان به منظور هفتمین سالگرد زادروز میرسیدعلی همدانی از مقامات استانی همدان برای حضور در این برنامه دعوت کرده بود که رؤسای دانشگاه‌های استان همدان هم در این سفر حضور داشتند. وی می‌گوید: در دیداری که رؤسای دانشگاه‌های استان همدان با رؤسای دانشگاه‌های دوشنبه، ختن و کولاب تاجیکستان داشتند، توافق‌هایی صورت گرفت تا از اساتید هر ۲ کشور و از تحقیق‌های آنها کمک گرفته شود.

به گفته صفایی، قرار است در همایش میرسیدعلی همدانی که آبان‌ماه جاری برگزار م‌شود، ۲ نسخه از کتاب‌های میرسیدعلی همدانی چاپ شود و زندگینامه وی به قلم استاد ادکایی و ذخیره‌الملوک از سوی دکتر انواری منتشر خواهد شد.

صادق ذوقی‌احسان، مدیر ستاد هماهنگی همایش هم می‌گوید: بحث تأسیس این بنیاد در حد حرف است؛ اما از آنجایی که بنیاد بوعلی شکل گرفته است، برای ماندگاری آثار میرسیدعلی همدانی، به دنبال تشکیل بنیاد این عالم وارسته هستیم که اقدام اساسی خواهد بود.

به گفته وی، امسال با توجه به اینکه همایش میرسیدعلی همدانی به صورت بین‌المللی برگزار می‌شود، در استان همدان هم چون بنیاد بوعلی به دنبال راهاندازی بنیاد میرسیدعلی هستیم تا دبیرخانه دائمی این بنیاد هم در دانشگاه پیام‌نور استان همدان مستقر شود.

به مناسبت همایش بین‌المللی میرسیدعلی

یازدهمین نمایشگاه صنایع دستی در همدان برپا شد

یازدهمین نمایشگاه سراسری بازرگانی صنایع دستی این‌بار به بهانه همایش میرسید علی همدانی در همدان گشایش می‌یابد.

معاون صنایع دستی همدان با اعلام این خبر به همدان‌پیام گفت: این نمایشگاه در محل نمایشگاه بین‌المللی استان همدان از تاریخ ۱۸ تا ۲۳ آبان‌ماه برگزار می‌شود.

علیرضا قاسمی افزود: در این رویداد ۱۷۵ غرفه در سه سالن ابن‌سینا، الوند و هگمتانه میزبان هنرهای دستی برگزیده از ۳۱ استان در کشور خواهد بود.

وی همچنین بیان کرد: از این تعداد ۹۵ غرفه به استان‌های دیگر و ۸۰ غرفه به استان همدان اختصاص یافته است که در این میان به ترتیب شهرستان همدان، ملایر، تویسرکان، لالچین و بهار، نهاوند، کیودرهنگ و وزن بیشترین تعداد غرفه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

معاون صنایع دستی همدان یادآور شد: در این نمایشگاه ۶۰ رشته هنری متفاوت ارائه خواهد شد که اولویت آن ایجاد موقعیتی برای عرضه به مشتریان و معرفی هنرهای دستی ایرانیان علاقمند است.

معاون صنایع دستی همدان همچنین افزود: در کنار این نمایشگاه یک دوره آموزشی توسط اساتید صنایع دستی با عنوان آموزش استاندارد کارگاه و مواد اولیه صنایع دستی که می‌تواند شرایط مطلوبی برای هنرمندان حاضر در نمایشگاه ایجاد کند برپا خواهد شد.

وی همچنین تأکید کرد: برگزاری نمایشگاه ملی صنایع دستی در همدان همزمان با همایش بین‌المللی میرسید علی می‌تواند هنرهای برتر صنایع دستی ایران را در عرصه بین‌المللی به میهمانان حاضر در همایش نیز به گونه‌ای متمایز معرفی و عرضه کند.

صنایع دستی ایران جلوه‌ای از هنر، فرهنگ و تمدن کهن این سرزمین شرقی است که روح هر بیننده‌ای را در نقوش و ظرافت خود غرق می‌سازد. تمدن غنی چندین هزار ساله ایران در برابر تمدن‌های نه چندان دور اروپایی و آمریکایی هر گردشگری را متحیر می‌سازد و او را ترغیب می‌کند تا تکه‌ای از این سرزمین کهن را به عنوان خلاصه‌ای از تاریخ ایران زمین، به سوغات ببرد و این تکه ارزشمند برای گردشگران، همان صنایع دستی است که روح و عشق انسان شرقی در آن پیوند خورده و این اعجاب سرزمین ایران است که گردشگران را متمایل می‌سازد تا از هر گوشه‌ای سوغاتی ارزشمند به ارمان بپزند.

استان همدان از مناطقی است که فرآورده‌های دستی آن از شهرتی بسزا در سطح کشور برخوردار است و حتی برخی از صنایع دستی آن مانند صنعت سفالگری اهمیت صادراتی و جهانی دارد. این نوع از صنایع دستی، علاوه بر جنبه مصرفی، از ویژگی‌های هنری برخوردارند که به صورت طرح‌ها، نقوش و رنگ‌های گوناگون متجلی می‌شوند.

برجسته‌ترین صنعت دستی استان، سفالگری و سرامیک‌سازی است که مرکز عمده آن «لالچین» در ۳۰ کیلومتری همدان است. اهم صنایع دستی استان عبارتند از: صنعت سفالگری و سفال‌سازی، گلیم‌بافی، قالیبافی و دوخت لباس که عمدتاً در میان عشایر مرسوم است.

هدی نوری

همدان که امروز پایتخت تاریخ و تمدن ایران زمین لقب گرفته است مهد علما، عرفا و فیلسوفان زیادی بوده است اگر چه بوعلی سینا فیلسوف نامی و باباطاهر عریان شاعر بلند آوازه چهره‌های شاخص این استان است و مردم همدان بیشتر با این دو چهره می‌شناسند اما استان همدان از دیرباز علما و شخصیت‌های برجسته مذهبی، دینی و علمی را در خود پرورش داده است.

میرسیدعلی همدانی که امروز نام آن بیش از پیش به گوشمان می‌رسد یکی از شخصیت‌ها و مشاهیر استان همدان است که شاید کمتر در بین اقشار مختلف شناخته شده است. این عارف، عالم، شاعر ایرانی قرن هشتم و از مبلغان عمده اسلام در کشمیر هند بوده که بنا به برخی تحقیقات سید "روح... خمینی" از نوادگان وی است.

برگزاری اولین همایش "میرسیدعلی همدانی" که در تاجیکستان به شاه همدان شهرت دارد تلنگری برای آشنایی مردم با این شخصیت برجسته تاریخ همدان است.

با توجه به برگزاری این همایش در هفته جاری بر آن شدیم تا از شهروندان و هم‌استانی‌های خود درباره شناخت این عارف بزرگ جويا شویم.

یک شهروند همدانی درباره شناخت خود از این عالم و عارف ابراز بی‌اطلاعی کرده و می‌گوید درباره شخصیت‌های برجسته استان به‌ویژه میرسیدعلی همدان شناخت و اطلاعات سطحی داریم.

عزیزی علت عدم شناخت مردم از این شخصیت را نامگذاری نکردن اماکن معروف و تأثیرگذار در همدان به نام میرسیدعلی همدانی عنوان می‌کند و می‌افزاید: تاکنون هیچ همایش و سمیناری در همدان درباره میرسیدعلی همدانی برگزار نشده است و شاهد برگزاری مسابقات مقاله‌نویسی در

این زمینه نبوده‌ایم. او یکی دیگر از دلایل ناشناخته ماندن میرسیدعلی همدانی را در این می‌داند که در هیچ یک از کتب درسی و دانشگاهی نامی از این شخصیت برده نشده و همدن بیشتر با نام بوعلی‌سینا و باباطاهر شناخته شده است.

این شهروند همدانی معتقد است مردم باید مفاخر استان و شهر خود را بشناسند و می‌گوید: کشورهای دیگر ادعای شهروندی اینگونه شخصیت‌ها را دارند بنابراین ضروری است مفاخر و هویت ملی خود را بشناسیم تا از حمله‌های فرهنگی که امروز به دلیل کم بودن اطلاعات جوانان موفق عمل کرده بتوانیم نسل جوان را با اعتماد به نفس بیشتری تربیت کنیم.

عزیزی درباره لزوم احترام گذاشتن و بها دادن به مشاهیر کشور عنوان کرد: علاوه بر احترام به پیشینیان باید افراد فرهیخته امروز را شناسایی کرده و در زمان حیات آنها قدردان اقدامات و پژوهش‌های آنان باشیم و این گرامیداشتها را در طول زندگی آنها برقرار کنیم.

یک دانشجوی دانشگاه بوعلی‌سینای همدان بوعلی میرسیدعلی و باباطاهر را تنها شخصیت‌های شناخته شده استان همدان می‌داند و می‌گوید: قشر جوان شناخت خیلی کمی از شخصیت‌های برجسته و مشاهیر کشور و به‌ویژه استان همدان دارند.

والایی با اشاره به نقش اطلاع‌رسانی درباره وجود مشاهیر استان تأکید می‌کند شناخت این افراد تنها به واسطه شنیدن نام این شخصیت‌ها از رسانه‌های دیداری و شنیداری است. وی عنوان می‌کند: قشر جوان علاقه چندانی به شناخت این شخصیت‌ها ندارند و خیلی‌ها هم وقت مطالعه درباره مشاهیر کشور را ندارند.

این دانشجوی رشته ریاضی اظهار می‌کند: میرسیدعلی همدانی از شخصیت‌هایی است که تا کنون نام آن را نشنیده ام درحالی که باید در دانشگاه‌ها و مراکز علمی زندگینامه مشاهیر کشور در دید مردم و به‌ویژه قشر دانشجو قرار بگیرد. وی با اشاره به اینکه شخصیت‌هایی همچون بازیگران سینما و تلویزیون را همه اقشار می‌شناسند، می‌افزاید: بسیاری از جوانان زندگی‌نامه و بیوگرافی هنرمندان را می‌دانند در حالی که کمتر کسی درباره مشاهیر و شخصیت‌های علمی اطلاعات دارد.

وی ادامه می‌دهد: در دانشگاه بوعلی‌سینا و سایر دانشگاه‌ها اساتید و پژوهشگران برجسته‌ای وجود دارد اما بسیاری از دانشجویان از آن بی‌اطلاع هستند.

این دانشجوی دانشگاه بوعلی‌سینا ورود جوانان به فضای مجازی را یکی از دلایل عدم علاقه جوانان به شناخت مفاخر دانسته و می‌گوید: بیشتر وقت جوانان با تلفن‌های همراه و فضای مجازی می‌گذرد بنابراین دیگر فرصتی برای جستجو درباره شخصیت‌های علمی، پژوهشی و حتی دینی و فرهنگی باقی نمی‌ماند.

او اظهار می‌کند: همانقدر که جذابیت فضای مجازی در بین جوانان بالا است بتوانیم جذابیت مطالب در خصوص مشاهیر را هم بالا ببریم جوانان به سمت کسب اطلاعات و مطالعه درباره آنان ترغیب خواهند شد.

وی شناخت شخصیت‌های برجسته را برای جوانان مفید و مهم دانسته و ادامه می‌دهد: بسیاری از جوانان از این شخصیت‌ها لگو برداری کرده و حتی راه خود را با شناخت از این افراد پیدا می‌کنند.

وی معتقد است اگر درباره مشاهیر استان بیشتر صحبت شود و تبلیغات شود جوانان بیشتر اشتیاق پیدا می‌کنند تا درباره این افراد شناخت پیدا کرده و بیشتر آنها را بشناسند.

این دانشجوی دانشگاه بوعلی‌سینا تلویزیون و رادیو را در معرفی شخصیت‌ها برجسته و مشاهیر مؤثر عنوان کرده و می‌گوید: جوانان برای آگاهی درباره شخصیت‌های برجسته نیاز به منابعی برای اطلاع‌رسانی دارند که یکی از این منابع رادیو و تلویزیون است که با نشان دادن گوشه‌ای از زندگینامه مشاهیر باعث می‌شود بیشتر به دنبال آن بروند.

فرصتی که از خواهر خواندگی می‌توان نصیب گردشگری همدان کرد

کعبه معصومه مؤمنی

خواهر خواندگی شهرها حرکتی است که در جهت برقراری روابط هدفمند برای تبادل اطلاعات، دانش و تجربیات در زمینه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی و همبستگی و اتحاد بیشتر انسانی و فرهنگی بین شهرهای کشورهای مختلف می‌باشد.

شهرهای منتخب در این هدف دارای تشابهات و همسانی‌هایی هستند و این اتفاق توسط مسئولان دو شهر انجام می‌شود که پیمانی بلند مدت و رسمی بینشان منعقد می‌شود. این حرکت جهانی روشنی مناسب برای گسترش پیوند و عاملی جهت رشد و توسعه پایدار میانشان است و علاوه بر آن اثرات مثبتی من جمله: تعاملات فرهنگی در راستای معرفی همه‌جانبه شهر در عرصه بین‌المللی، ایجاد فرصت‌های گردشگری، ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران داخلی و بهره‌وری از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاران خارجی است.

پیش از یک دهه از پیمان خواهر خواندگی همدان و گولاب می‌گذرد. موجبات این پیوند گوهر وجود عارف نامی میرسیدعلی همدانیست که زادگاهشان همدان بوده و آرامگاه‌هشان در گولاب، ایشان خدمات ارزنده‌ای در گسترش اسلام و معرفی زبان فارسی و هنر ایرانی در شرق داشته‌اند.

چنانچه زمینه و زیرساخت‌های مورد نیاز فراهم آید فرصتی مناسب در زمینه مراودات فرهنگی و اقتصادی و محرکی سودمند در بخش گردشگری خواهد بود. آنچه سبب جذب گردشگر می‌شود مجموعه‌ای از جاذبه‌ها، خدمات و تسهیلات در یک منطقه می‌باشد.

همدان با داشتن جاذبه‌های تاریخی فراوان، مراکز فرهنگی و مذهبی، جاذبه‌ها و چشم‌اندازهای طبیعی و آرامگاه مشاهیر و بزرگان توان پذیرش گردشگران و شکوفایی در صنعت گردشگری را دارد، البته برای این مهم لازم است شرایطی چون حمایت و مشارکت شهروای شهر، امنیت عمومی، فعال کردن کمیته‌های ویژه این امر، همکاری بخش‌های خصوصی، مشخص بودن اهداف و توسعه زیرساخت‌ها فراهم باشد. فرهنگی غنی ۳ هزار ساله همدان با برگزاری همایش‌هایی نظیر همایش میرسیدعلی همدانی نقطه عطفی برای مطرح شدن این شهر در سطح بین‌المللی است.

با راج نهادن به مفاخر و تجلیل از مقام والاایشان علاوه بر زنده نگه داشتن بزرگان درایت فرهنگی منطقه نیز ثابت می‌شود. برایی همایش‌های این چنینی بهانه خوبی است برای طرح‌ریزی و اجرای توسعه فعالیت‌های زیرساختی در شهر، که در راس آن شناساندن و نهادینه کردن ارزش بالای بزرگانی چون سید همدانی به مردم منطقه است که مهمترین بخش کار است که در ادامه زمینه و موجبات پذیرش مهمان و تعامل دوسویه را دربر خواهد داشت.

* مدرس دانشگاه

دبیر علمی همایش میرهمدان:

پورمادستان، پیرهندوستان

به همین جهت ایرانی‌ها اسلام را به رم شرقی، اروپا، چین و خاور دور بردند و به همین واسطه زبان فارسی نیز گسترش پیدا کرد.

یکی از افراد برجسته در این زمینه «میرسیدعلی همدانی» ملقب به امام ربانی بود.

این بزرگ در سرزمین‌های مختلف القاب متعددی داشت در هند معروف به شاه همدان و در تاجیکستان به امیرجان شهرت داشت.

شاه همدان در پاکستان، افغانستان و کشورهای دیگر نیز چهره‌ای نام‌آشنا بود شاه لقبی بود برای عارفان، عارفانی که به نقل از مردمان آن روزگار بر دل‌ها حکومت می‌کردند و این لقب با عنوان شاه‌های حکومتی که بر تن مردم حکومت می‌کردند بسیار متفاوت بود.

اصطلاح و لقب شاه در عرفان آن زمان با لقب شاه در عصر حاضر متفاوت بود.

میرسیدعلی هم‌زمان با حافظ در قرن هشتم زندگی می‌کرد و در آن زمان به هندوستان و کشمیر سفر کرده است و تبلیغات برای دین اسلام را از آن زمان آغاز کرده است. میرسیدعلی چند

خصوصیت ویژه داشته است که هر کجا رد پای از او دیده می‌شود همواره پیام‌آور اتفاقات و رخدادهای نیکویی است. اول آنکه این بزرگ دنیا را با نگاهی مثبت می‌نگریست بنابراین مردم را به کار و تلاش تشویق می‌کرده است و خیلی از صنایع به جا مانده کشمیر حاصل همان نگاه آن روزهای این بزرگ است. و این صنایع امروز به رونق اقتصادی کشمیر کمک بسزایی کرده است.

دوم آنکه اسلام را به لحاظ اخلاقی و عرفانی گسترش داده است و ایشان توانسته است انقدر منشا اثر واقع شود که گرایش به دین مبین اسلام همه را تحت تأثیر قرار دهد.امثال میرسیدعلی بسیاری کم است و وجود چنین شخصیت‌هایی می‌تواند در تاریخ حایز اهمیت باشد.

حال برگزاری چنین همایش‌هایی می‌تواند کمک بسیاری به شناساندن و شناختن چنین افراد تأثیرگذاری کند. این برنامه‌ها می‌تواند سلوک اسلامی و ندای وحدت را برای امت اسلام سر دهد؛ چراکه اسلام همواره به دنبال ایجاد اخوت و دوستی میان انسان‌ها بوده است و این نوع نگاه موجب شده است برادری‌ها شکل گیرد.

شاید همین خصیصه است که تا به امروز اهل سنت و یا شیعه بودن میرسیدعلی مشخص نشده است؛ چراکه او به دنبال گسترش اخلاقیات اسلام بوده است و بس.

اگر اسلام گسترش یافته و رشدی داشته است به خاطر صبوری، منطق احترام و نوع نگاه چنین افراد برجسته‌ای به مکاتب بوده است. این تصویر با تصویر وی که بر پوستر همایش آمده استداللی را تبلیغ و نشر دهد.

شاه همدان اهل فعالیت‌های علمی بوده است به‌گونه‌ای که بیش از ۱۰۰ کتاب و رساله و کار علمی از او به جای مانده است که متأسفانه بخش اعظمی از آن چاپ نشده است.

حال برایی چنین همایش‌هایی تلاشی است برای آنکه بتوان به واسطه آن کتاب‌ها و آثار را به زیور طبع آراسته کرد و در حوزه دین‌پژوهی و عرفان و اسلامی مفید واقع شود.

و حال سال ۲۰۱۵ سال میرسیدعلی همدانی توسط یونسکو نام نهاده شد و ما تلاش کردیم از غافله جهانی عقب نمانیم و زمانی که یونسکو سالی را به نام فردی نام می‌گذارد این به آن معنا است که آن شخصیت تأثیرگذاری بسزایی را داشته است.

همانگونه که ما برایی چنین همایشی در صدد هستیم تا میرسیدعلی را معرفی کنیم در تاجیکستان، هند و پاکستان نیز برای وی مراسم متعددی برگزار شده است.

امروز به همت و حمایت امام‌جمعه، استاندار، دانشگاه پیام‌نور، دانشگاه بوعلی‌سینا، ارشاد اسلامی، میراث فرهنگی و شهرداری و فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی در همدان نیز میزبان میهمانان داخلی و خارجی است تا مقام میرسیدعلی را ارج نه‌د.

ایین همایش آغازی را برای یک فعالیت علمی و دینی در معرفی آیین اسلام رقم زده است.

بعد از ۱۵ ماه برنامه‌ریزی ۲۰ آبان‌ماه در همدان این موارد مطرح شد که میرسیدعلی چه جایگاهی را به خود اختصاص داده است، گرچه آغازگر برنامه روز چهارشنبه بعدازظهر است اما اصل ارائه مقالات به روز پنجشنبه صبح و عصر برمی‌گردد. ۱۴۰ تا ۱۵۰ مقاله در دبیرخانه همایش رسیده است که بالغ بر ۳۵ مقاله را با چکیده فارسی و انگلیسی در مجموعه‌ای به نام (پور مادستان- پیر هندوستان) چاپ خواهیم کرد.

ایین عنوان جنبه‌ای رمزگونه برای همایش دارد، پور مادستان یعنی ایشان فرزند همدان بوده و هست هر کجا نامی از وی برده شود افتخاری برای این دیار است و پیر هندوستان به این معنا است که سفر معنوی ایشان در کشورهای مختلف او را خارج از ایران به مقام پیری و مرشدی رسانده است.

و او کسی است که خارج از ایران به عالی‌ترین مقام رسیده است و به عنوان لگو به او نگاه شده است و امروز بعد از قرن‌ها همان نگاه

ارزشمند متوجه میرسیدعلی است. در این همایش همدان میزبان میهمانان متعددی است از جمله علی‌اصغر شعردوست و دکتر شجیستری سفیر سابق ایران در تاجیکستان و دکتر فغانی سفیر وقت ایران در تاجیکستان، همچنین در این همایش سفیر کشورهای پاکستان، هندوستان و تاجیکستان حضور خواهند داشت.

در این آیین استاندار همدان به دنبال آن بود که به بهانه همایش روابط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را نیز گسترش دهد.

با این نگاه به این رویداد چشم می‌دوزیم که بتوانیم به واسطه چنین رویدادها و شخصیت‌های جهانی و تأثیرگذاری روابط ایران را گسترش دهیم.

در این همایش کمیته علمی با ریاست دکتر غلامی تلاش کرد تا بهترین‌ها و علمی‌ترین موارد را جمع‌آوری کند در مجموعه‌ای مقالات گزینش شده را به چاپ برساند.

مجموعه‌ای که تصویری از میرسیدعلی نیز به روی آن نقش بسته است. این تصویر با تصویر وی که بر پوستر همایش آمده است متفاوت است؛ چراکه ما به این نتیجه رسیده‌ایم در قرن ۸ و ۹ هجری قمری سیامی میرسیدعلی مشابه با علمای سادات آن دوران است. در کمیته علمی همایش افراد بسیاری تلاش کردند تا جنبه‌های علمی مورد توجه قرار گیرد. افرادی که با

ریاست و همت و حمایت دکتر غلامی رئیس کمیته علمی توانستند بیشترین تأثیر را داشته باشند. افرادی همچون میثم احمدی و حمید آقاجانی نقش بسزایی در کمیته علمی ایفا کردند و ما امیدواریم به کمک یکدیگر توانسته باشیم در گردآوری و انعکاس مطالب علمی همایش حق امانتداری را به جا آورده باشیم.

نقش شاه همدان در توسعه هنر و صنایع دستی کشمیر

✍️ عبدال... عطایی

در تاریخ چند هزار ساله روابط دو ملت کهن ایران و هندوستان فرازونشیب‌های فراوانی ثبت شده است که در این میان دوره اسلامی به‌ویژه پس از قرن هفتم هجری بسیار تابناک و درخشنده‌تر از دیگر ادوار خودنمایی می‌کند. در این بخش از تاریخ هند که به دوره سلطنت شهرت دارد مهاجرت بسیاری از علما و عرفا و ادبا و مورخان ایرانی به سراسر هندوستان و بخصوص ایالات شمالی آن کشور کاملاً واضح و مشهود است. این گروه از مهاجران ایرانی، نقش اساسی در مبادلات تمدنی و فرهنگی میان دو ملت ایفا کرده‌اند که تاکنون آثار آن پای برجاست. در میان این گروه اثرگذار، نقش میرسیدعلی همدانی در شمال هند به‌ویژه در سرزمین کشمیر بسیار تابناک‌تر است. او که مشهور به شاه همدان و بانی مسلمانان در سرزمین هند است و به آفریننده ایران صغیر ملقب شده است علاوه بر انتشار اسلام و فرهنگ ایرانی، بسیاری از هنرها و صنایع ایرانی را برای رونق اقتصادی جامعه هند، همراه با هنرمندان و صنعتگران به آنجا برد. این مقاله کنکاشی است علمی برای روشن شدن نقش این اندیشمندان و عارف ایرانی در انتقال هنرها و صنایع ایرانی به ایالت کشمیر در هندوستان

میرسیدعلی همدانی انسان را جهان صغیری می‌داند که همه ویژگی‌های عالم کبیر در آن نهفته‌اند و حتی خداوند در وجود انسان رازهایی را به ودیعه نهاده است که هیچیک از آنها در عرش و فرش و آسمان‌ها نیست. به نظر وی انسان ظاهراً جهانی کوچک است اما در ماهیت موجودی کامل و جهان کبیر است. همدانی تحت تأثیر نظریه وحدت وجود ابن عربی قرار دارد و بر همین اساس معتقد است که خداوند انسان را آنچنان جامعه کامل آفریده است تا تجلی همه صفات خود باشد و بنابراین انسان انعکاسی از کل جهان خلقت و خلیفه و قائم‌مقام خداوند بر روی زمین است. خداوند به انسان شایستگی و توانایی‌هایی عنایت فرموده که با توسل به آنها بتواند کنه حقیقت هستی را درک نماید و بنابر نظر ایشان اساس خلقت بر این اصل استوار است که خداوند همه نعمت خود را به انسان بخشیده است و هدف غایی زندگی انسان رسیدن به سعادت ابدی است و هر پایانی در زندگی انسان آغاز دوره دیگری است.

همدانی سعادت اخروی را همان هدف غایی انسان می‌داند و معتقد است که انسان با پیروی از انسان‌های برگزیده و راست‌کردار می‌تواند به این هدف غایی دست پیدا کند. علاوه بر این انسان باید توانایی‌ها و دارایی‌های خود را در راه خدا و حل مشکل بندگان او صرف نماید؛ واین شیوه اهل قنوت است و اگر انسان نتواند بر مشی قنوت گام بردارد و داریایی و توانایی خود را در راه خدا هزینه کند، اهل خسران ابدی است.

وی معتقد است که انسان‌ها مستقل از یکدیگر نیستند و برای رسیدن به موفقیت نیازمند معاشرت و همکاری یکدیگرند، بنابراین باید همه ظرفیت و توان خود را در راه کمک به یکدیگر صرف کنند. همدانی این نظر خود را مستند به سیره و احادیث نبوی نموده است وی از قول رسول خدا نقل می‌کند: «جامعه انسانیت مانند ساختمانی است که در آن هر خشت به سهم خود در استحکام و معماری آن اهمیت دارد و مسلمانان مانند همان خشت‌هایی می‌باشند که اجتماع مسلمان را می‌سازند».

تثویق مردم برای هزینه اموال در راه خدا

میرسیدعلی همدانی بر این اساس مردم را به هزینه کردن اموال و توانایی‌های خود در راه خدا تعلیم می‌داد و آنان را از حرص و طمع برذر می‌داشت و با استناد به قرآن کریم می‌گفت: «گردآوری مال و

نگهداری آن هیچ منفعتی برای انسان نخواهد داشت بلکه انسان را در مسیر هلاکت و عذاب قرار می‌دهد». همو حرص و طمع را عامل تخریب زیربنای زندگی اجتماعی و شورش علیه خداوند می‌داند و می‌گوید: بیماری طمع و حرص باید با انفاق در راه خدا درمان شود و با پیروی از انسان‌های برگزیده می‌توان این بیماری را درمان نمود (ولایت). وی راه رستگاری و قوام جامعه را کسب روزی حلال و صرف آن در راه خدا می‌داند و این اندیشه از مطالعات عمیق وی در متون اسلامی و تعلیمات دینی او نشأت گرفته است.

میرسیدعلی همدانی در ۷۷۴ م/ ۱۳۷۲ م به روزگار فرمانروایی سلطان شهاب‌الدین برای نخستین‌بار وارد کشمیر شد و پس از مدت کوتاهی کشمیر را به عزم انجام فریضه حج ترک کرد و مجدداً در ۷۸۱ م/ ۱۳۷۹ م به روزگار حکومت سلطان قطب‌الدین به کشمیر مراجعت نمود و پس از ۲ سال و نیم اقامت در آن سرزمین برای تبلیغ اسلام سفری به ترکستان و منطقه لّذاخ کرد. او برای سومین‌بار پس از دیدار از لّذاخ به کشمیر مراجعت نمود و برای مدت کوتاهی در کشمیر ماند و به دلیل بیماری ناگزیر شد کشمیر را به سوی یاخلی ترک کند، نهایتاً در ۷۸۶ م/ سن ۷۳ سالگی در روستای کنار جان به جان‌افزین تسلیم کرد و بدنش در ختلان- کولاب فعلی- به خاک سپرده شد.

مولانا جعفر بخشی در کتاب خلاصه‌المناقب از قول میرسیدعلی همدانی نقل می‌کند که وی سه بار ربع مسکون را گشته است.

میرسیدعلی همدانی در این سفرها به ملاقات زهاد؛ اقطاب صوفیه و علما نایل و از نظریات و روش‌های سلوک آنان بهره‌مند می‌شده است. مؤلف کتاب خلاصه‌المناقب می‌گوید: وی در طول مسافرت‌هایش از سوریه، حجاز، روم، بخشان، ماوراءالنهر، هندوستان و سراندیپ دیدن نموده است.

عارفی همواره در سفر

میرسیدعلی همدانی را می‌توان در زمره سیاحان برجسته عالم اسلام برشمرد؛ ولی صد حیف که مانند ده‌ها سیاح مسلمان دیگر اقدام به تألیف شرح سفرهای خود ننموده است و این کاستی در جهان اسلام دوره میانه به وضوح دیده می‌شود.

با وجود این برخی از محققان جدید مانند پروفسور خان و پروفسور رسول بهات معتقدند که: میرسیدعلی همدانی تنها یک بار به کشمیر سفر کرده است؛ در حالی که مؤلف تاریخ حسن عقیده دارد که این سفرها به کشمیر سه بار اتفاق افتاده است، اما محققان جدید چنین استدلال می‌کنند که چون همدانی گفته است سه بار ربع مسکونی را گشتم‌ام بر همین اساس مورخان متقدم مانند

حسن و مسکین مسافرت او به کشمیر را سه بار تلقی و استنباط کرده‌اند؛ در حالی که بیش از یکبار نبوده است. با وجود این محب‌الحسن مورخ برجسته و مؤلف کتاب ارزشمند کشمیر در دوره سلطنت با استناد به تواریخ متقدم و بررسی عمیق اثرات مسافرت شاه همدان و همراهانش به کشمیر معتقد است که همان سه بار سفر به کشمیر صحیح است. همه منابع متفق‌القولند بر این معنی که گروه زیادی از سادات، علما، هنرمندان و صنعتگران از ایران، عراق، کابل، قندهار و بخارا میرسیدعلی همدانی را در این سفرها همراهی می‌کرده‌اند و بسیاری از آنها در سرزمین کشمیر اقامت گزیدند و تاکنون اعقاب آنان در سرزمین کشمیر و سایر مناطق هندوستان زندگی می‌کنند و این همراهان همدانی بودند که هنرها و صنایع دستی مناطق خود را به کشمیر آوردند و با استفاده از تعلیمات میرسیدعلی در مورد ضرورت کار و تلاش و کسب روزی حلال این هنرها و صنایع در سرزمین کشمیر ماندگار مانده و توسعه پیدا کرد. و پس از آن اقتصاد و اوضاع اجتماعی دره کشمیر توسعه قابل ملاحظه‌ای پیدا کرد.

پس از میرسیدعلی همدانی فرزندش سید محمد همدانی راه پدر را ادامه داد و در سفر به کشمیر تعداد دیگری از علما، زهاد و صاحبان حرف و صنایع را همراه خود به کشمیر برد.

اکثر قریب به اثناسفای منابع، تعداد همراهان میرسیدعلی همدانی به کشمیر را ۷۰۰ نفر ذکر کرده‌اند. همچنین آنان معتقدند که همراهان وی هنر و صنایع دستی ایران را در کشمیر رایج ساختند تا از این طریق به تحقق اندیشه همدانی مبنی بر ایجاد جامعه‌ای خوداتکا و ایده‌آل از طریق کسب روزی حلال و انفاق در راه خدا جامه عمل ببوشانند. منابع تأکید می‌کنند که صنعت شالبافی در حال انقراض بود که همدانی وارد کشمیر شد و با ورود وی به کشمیر و رواج اندیشه‌های او و حمایت بی‌دریغ سلطان قطب‌الدین از برنامه‌های او صنع شالبافی مجدداً رونق و رواج گرفت و به عنوان یکی از منابع تأمین نیازهای اقتصادی مردم کشمیر در زمره صادرات این منطقه قرار گرفت.

شاه همدان زندگی خود را از طریق کلاه‌بافی تأمین می‌کرد و استفاده از فتوح را برای خود حرام می‌دانست و با این عمل به همگان اعم از عموم مردم، متصرفه و علما کار و کوشش و کسب روزی حلال را تعلیم می‌داد. صنعت کلاه‌بافی پس از درگذشت میرسیدعلی همدانی همچنان به عنوان یکی از صنایع دستی کشمیر استمرار یافت و تاکنون این حرفه ممّ درآمد بخشی از مردم کشمیر است. شاه همدان با تعلیمات خود به مردم کشمیر آن سرزمین را به ایران صغیر تبدیل کرد و تاکنون

از ارتباط گنبد علویان با میرسیدعلی همدانی غفلت کرده‌ایم

از گنبد علویان در همدان تا بقعه میرسیدعلی همدان در کولاب

یاد نموده است و فرهنگ عامیانه مردم استان همدان نیز بر این امر دلالت دارد که می‌گوید: "دلا دوشم دلا دوشم دلا دوش / به حق گنبد سبز سیوه پشه" نام خانوادگی یک دسته از بازماندگان فعلی علویان در همدان هنوز هم «سیه‌پوش» است.

راوندی صاحب مجمع‌التواریخ و القصص نیز از گنبد علویان به عنوان تریه اسلاف نام برده‌است.

علت نامگذاری این بنا به «گنبد» علویان این بوده که در گذشته‌های دور اِس بنا دارای گنبد بوده و در اثر گذشته زمان گنبد آن فرو ریخته‌است. همچنین علاقه شدید مردم به سادات و دوستان‌داران امام علی(ع) و مدفون بودن دو تن از خاندان علویان در این بنا از دلایل دیگر این نامگذاری بوده است. بنای زیبا، معماری و گچ‌بری‌های منحصر‌به‌فرد این بنا را به عنوان یکی از میراث معماری کهن ایران زمین مطرح می‌کند.

گنبد علویان در خیابان علویان، نزدیک میدان امامزاده عبدال- شهر همدان قرار دارد. این اثر یکی از شاهکارهای معماری و گچ‌بری بعد از اسلام در همدان است و در تاریخ ۱۳۱۰/۱۵ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

گفتنی است، مقبره شریف میرسیدعلی همدانی در شهر کولاب از قدیمی‌ترین شهرهای جمهوری تاجیکستان با قدمت بیش از ۲ هزار و ۷۰۰ سال است قرار دارد. کولاب چهارمین شهر بزرگ تاجیکستان در ۲۳۰ کیلومتری جنوب شهر دوشنبه پایتخت تاجیکستان قرار دارد و هم مرز با افغانستان است. بقعه متبرکه میرسیدعلی همدانی در خیابان اصلی شهر کولاب و در باغ مصفايي قراردارد. گنبد علویان نیز در بلوار علویان شهر همدان قرار دارد که البته هنوز نتوانسته است جایگاه شاخصی در راستای معرفی میرسیدعلی و ارتباط وی با گنبد به خود اختصاص دهد.

بود که کمتر عارف و عالمی به چنین موقعیتی دست پیدا کرده است. سید علی همدانی از عارفان انگشت‌شماری بود که شریعت و طریقت را به کمال داشت و رعایت آداب و موازین شرعی در سیره، سخن و مواظف او به خوبی مشاهده می‌شد. بسیار امر به معروف و نهی از منکر می‌کرد و پیروان و شاگردان خویش و دیگر اقشار مردم را از بدعت منع می‌کرد و آن را نوعی ضلالت تلقی می‌کرد. میرسیدعلی همدانی بر اساس اعتقادات خودخواهان دگرگونی وضع موجود برای بهسازی جامعه و سوق آن به سوی فضیلت بود و تفکر مذهبی سیاسی خود را در تشیع علوی و مهدویت جستجو می‌کرد.

گنبد علویان محلی برای راز و نیاز سید

میرسیدعلی همدانی در گنبد علویان که اکنون از بناهای تاریخی همدان به شمار می‌رود، به عبادت و راز و نیاز با خدای خویش مشغول بوده و راه میان منزل او و محل عبادتش مخفی بود تا در اوقات خاصی بدون اطلاع کسی برای عبادت به گنبد بیاید که در نقل‌ها و برخی مستندات نشانه‌های این مسیر هنوز باقی است.

شاید همانگونه که بقعه متبرکه میرسیدعلی همدانی یکی از مکان‌های مذهبی کشور تاجیکستان است که در میان مسلمانان این کشور از جایگاه ممتازی برخوردار است و شاید اگر جایگاه گنبد علویان در همدان نیز به همان اندازه در همدان مورد توجه و معرفی قرار گرفته بود امروز می‌توانستیم شاهد مراودات بیشتر در عرصه روابط بین‌الملل فرهنگی باشیم.

گنبد علویان یکی از شاهکارهای معماری و گچ‌بری بعد از اسلام و یکی از یادمان‌های متعلق به اواخر دوره سلجوقیان در قرن ششم هجری در همدان است این بنا توسط خاندان علویان ابتدا به عنوان مسجد احداث شده بوده و در دوره‌های بعد با ایجاد سردابی در زیر زمین به مقبره آن خاندان تبدیل شده است. خاقانی به کنایه از آن به عنوان گنبد سبز

✍️ مریم‌مقدم

شخصیت جهانی میرسیدعلی همدانی وجه اشتراکی است امروز میان دو کشور ایران و تاجیکستان، وجه اشتراکی که پیوندی دلچسب را در این دو سرزمین رقم زده است. سالیان سال است همدان و کولاب به رد پای امیر همدان می‌بالند و امروز بقعه متبرکه میرسیدعلی همدانی در کولاب میعادگاه مریدان این بزرگ است. بنای تاریخی گنبد علویان در شهری که ا‌داگاه میرسید علی است با آنکه می‌توانست به نقطه عطفی برای توجه و دوستداران شاه همدان قرار گیرد اما تا به امروز نتوانسته است نقش بی‌بدیلی را در این زمینه بازی کند. شاید حتی بسیاری از ایرانیان و همشهریان، شناخت چندانی از شخصیت میرسیدعلی همدانی و ارتباط این بزرگ با گنبد علویان ندانند.

میرسیدعلی همدانی که در برخی منطقه‌ها با نام‌های "شاه همدان" و "امیر کبیر" شناخته می‌شود در دیار خود، شهر همدان برای شناساندنش همچنان جای کار بسیار است. میرسیدعلی پسر سید شهاب‌الدین پسر محمد همدانی ملقب به "علی ثانی" یا "شاه همدان" از عارفان نامی قرن هشتم هجری است که در اوایل سده چهاردهم میلادی در شهر همدان به دنیا آمد. بنا بر روایات عنوان شده میرسیدعلی همدانی در زمان حیات، عزت و احترامی بسزا داشت و در قالب شهرهای ایران، ترکستان و هندوستان و عموم طبقات مردم مقام و منزلتی خاص به دست آورده بود. مردم همدان نیز برای وی احترام فوق‌العاده‌ای قائل بودند و حتی پس از وفاتش به کرامات و درجات عرفانی، قدس و جلالت اعتقادی شگفت داشتند.

امیر سیدعلی همدانی در علم و حکمت مقامی رفیع داشت

وی از عارفان نیک نهاد و دارای اعتقادی خالصانه بود و علاوه بر زهد و تقوا، در علم و حکمت مقامی رفیع داشت. سید علی همدانی در نظر میلیون‌ها مسلمان از ملیت‌های گوناگون چنان تقدسی به دست آورده سرینگر دعوت نمود،

سفرهای میرسیدعلی همدان به چگونه اورابه کولاب رساند

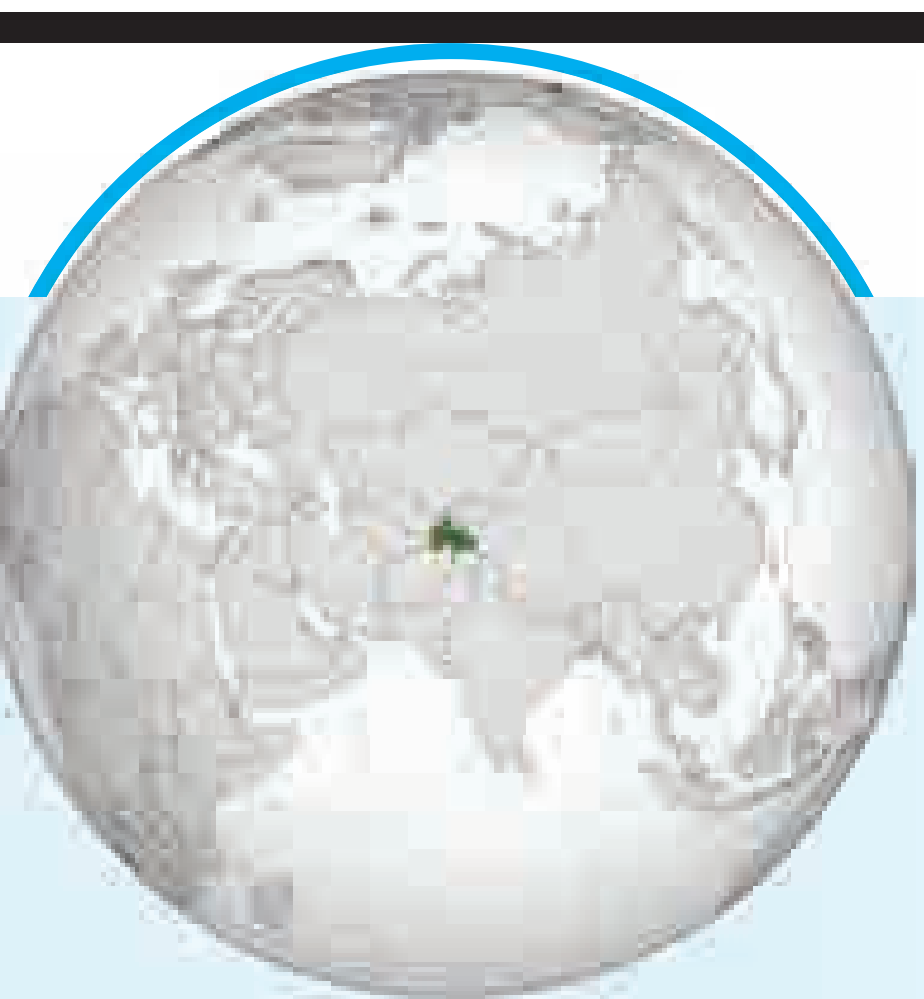
میرسیدعلی نه‌تنها یکی از مفاخر همدان و از اکابر عرفای ایران، بلکه یکی از بزرگان مشرق زمین، و مروج اسلام در شبه قاره هند و بنیانگذار «ایران صغیر» یعنی سرزمین کشمیر است. سید علی‌بن سید شهاب‌الدین حسن همدانی، به سال ۷۱۳ ه‍.ق که در همدان متولد شد. در ۱۲ سالگی سید سمنانی خواهرزاده خویش را به شیخ ابوالبرکات تقی‌الدین‌علی دوستی‌م‌رید خود سپرد. سید علی همدانی پس از روزی چند در خدمت شیخ محمود مزدقانی حاضر شد و برای تهذیب نفس شروع به ریاضت کرد او پس از ۶ سال بار دیگر در محضر علی دوستی حضور بهم رسانید علی همدانی علم حدیث رسول(ص) را از محضر شیخ‌نجم‌الدین آموخت و چون دفعه دوم در خدمت شیخ مزدقانی رسید حکم سیاحت یافت و امتلاا لامرالمشد کمر همت بریست و به خدمت سیر آفاق آغاز مسافرت نمود و بیست‌ویک سال (از ۷۳۳ هجری تا ۷۵۳ هجری) مسافرت کرده و در هیچ جای ساکن نشد. در این مسافرت‌های طولانی حتی از چین و ترکستان و سر اندپ نیز بازدید کرده و از هزار و ۴۰۰ ولی استفاده معنوی و روحانی نمود و ۱۲ مرتبه حج خانه خدا را انجام داد. او در ۷۵۳ هجری به همدان برگشت و ازدواج کرد. در سال ۷۷۳ هجری او دوباره وطن را ترک گفته و مسافرت دیار و کشورهای بیگانه را برگزید و به سال ۷۷۲ هجری در ختلان یا امی رتیمور روبه‌رو شده که در بعضی امور ما بین سید و امیر اختلاف پیدا شد. به عقیده عده‌ای از مورخان همان اختلاف و هراس موجب شد که سیدعلی با همراهی ۷۰۰ تن از علما و مریدان خویش به سال ۷۷۴ هجری بکشمیر بیاید و در این ولایت مینو نظیر پناهنده شود قبلاً مریدان سید علی امثال سید حسین سمنانی و تاج‌الدین سمنانی در کشمیر آمده بودند و وقتی که سید علی به کشمیر آمد سید حسین سمنانی در شهر سرینگار

اقامت داشته بود. پس از ۷ سال زندگی در کولاب عازم سفر حجاز می‌شود که در مصافات «کنز» افغانستان با نظر «سلطان محمود» حاکم «باخلی» چند وقتی آنجا می‌ماند (۱۲۸۸م) و به دلیل بیماری که داشته و از آن رنج می‌برده است، ۶ روز در این ناحیه بیماری‌اش سخت می‌شود و در ذیحجه ۷۸۶ هجری قمری با الفاظ ی‌ا رحمان، یا کریم و یا صمد این جهان فانی را بدرود می‌گوید.

سید علی همدانی در شهر کنر افغانستان کنونی درگذشت و بنا به وصیت او پیکرش به منطقه «ختلان» تاجیکستان آورده شد و در مدرسه‌ای که خود در شهر کولاب تاجیکستان بنا نهاده بود به خاک سپرده شد. آرامگاه میرسیدعلی همدانی در خیابان اصلی کولاب و در باغ مصغایی قراردارد و در آرامگاهش ۱۰ نفر از افراد خاندانش نیز آرامیده‌اند.

در زمان شوروی سابق به بزرگداشت شخصیت‌های دینی و اسلامی توجهی نمی‌شد و حتی برای آن محدودیت ایجاد می‌کردند، ولی پس از فروپاشی شوروی بود که نام میرسیدعلی همدانی بیش از پیش بر سر زبان‌ها افتاد و درباره‌اش مطالب فراوانی منتشر شد. بنا به گفته ساکنان شهر کولاب، مردم روزهای چهارشنبه به زیارت میرسیدعلی همدانی که در تاجیکستان به «حضرت امیرجان» معروف است می‌روند و تاکنون هیأت‌های سیاسی و فرهنگی بسیاری از کشورهای اسلامی برای زیارت این آرامگاه به کولاب سفر کرده‌اند.

در کنار آرامگاه وی آثارخانه میراث ادبی و آثار خطی میرسیدعلی همدانی تأسیس شد که امروز تحت سرپرستی وزارت فرهنگ جمهوری تاجیکستان قرار دارد. در بنای این آثار خانه، کتابخانه «امیر کبیر» است که در خود بیش از ۲۰۰۰ نسخه کتاب به خط نیاکان را جای داده است. میرسیدعلی همدانی در ایران، تاجیکستان، پاکستان و هندوستان بسیار خوب شناخته شده و مورد احترام است و این مرد فاضل، سمبل دوستی این کشورها گردیده است.

آرامگاه میرسیدعلی همدانی که در کولاب قرار دارد، امروز زیارتگاه خاص و عام شده است و مخلصان بسیاری از سراسر دنیا، هم به زیارت وی می‌آیند و هم از آثار خانه آن دیدن می‌کنند. اکنون در شهر کولاب در دانشگاه دولتی اوبعدااااا رودکی و دانشگاه تکنیکی و فنی این شهر، درس همدانی‌شناسی برای شناخت دانشجویان به آنان ارائه می‌شود. بیت‌های زیر روی اسکناس ۱۰۰ سامانی تاجیکستان (به خط سریلیک) به میرسیدعلی همدانی منتسب است:

هر که ما را یاد کرد ایزد مر او را یار باد/ هر که ما را خوار کرد از عمر برخوردار باد

هر که اندر راه ما خاری فکند از دشمنی/ هر گلی از باغ وصلش بشکفتد بی خار باد
در دو عالم نیست ما را با کسی گرد و غبار/ هر که ما را رنجبه دارد، راحتش بسیار باد

سید علی همدانی در زمان حیات، عزت و احترامی بسزا داشت و در غالب شهرهای ایران، ترکستان و هندوستان و عموم طبقات مردم مقام و منزلتی خاص به دست آورده است. مردم همدان نیز برای وی احترام فوق‌العاده‌ای قائل بودند. علامه اقبال لاهوری، شاعر پارسی‌گوی شبه قاره، در جاویدنامه خود قطعه‌ای دارد زیر عنوان «زیارت امیرکبیر حضرت سید علی همدانی و ملا طاهر غنی کشمیری» که در آن نام سید علی همدانی را به عنوان کسی که از کشمیر هند «ایرانی صغیر» ساخت، جاودانه کرده است:

سید السادات، سالار عجم/ دست او معمار تقدیر امم

تا غزالی درس... هو گرفت/ ذکر و فکر از دودمان او گرفت
مرشد آن کشور مینو نظیر/ میر و درویش و سلاطین را مشیر
خطه را آن شاه دریا آستین/ داد علم و صنعت و تهذیب و دین
آفرید آن مرد، ایران صغیر/ با هنرهای غریب و دلپذیر
یک نگاه او گشاید سرِ گد/ خیز و تیرش را به دل راهی بده

همچنین او تعدادی از کشمیریان را به ایران و آسیای میانه اعزام کرد تا این مشاغل را به خوبی فرا گیرند و به مملکت خود بازگردند.

با عنایت به موارد فوق است که صنعت شال‌بافی کشمیر با علوین پشمینه و توس در سراسر جهان شهرت یافته است و سایر هنرها و صنایع همچنان منبع درآمد و رونق اقتصادی آن سرزمین جنت‌نظیر است. البته باید به این نکته مذکر شد که از زمان حاکمیت دیانت بودا و حتی قبل از آن در منابع اشار‌ه‌ای به وجود شال در کشمیر شده است؛ اما آنچه موجب رونق و تنوع و کیفیت این صنعت بارزش شده است حضور امیرکبیر همدانی و همراهانش و اندیشه عالی اینان یعنی تأکید بر اهمیت کار و تلاش برای تأمین معاش و همچنین حمایت سلاطین کشمیر از سید همدانی و یاران او بوده است.

شخصی با نام حاجی مختارشاه در قرن نوزدهم میلادی ملک‌التحار شال بوده از نوادگان همراهان همدانی بود رساله‌ای تحت عنوان رساله‌ای در فن شال‌بافی به رشته تحریر درآورده است. از مطالعه این رساله تاریخ، انواع و چگونگی صادرات شال کشمیر به اروپا، آمریکا، مصر و ایران روشن می‌شود، وی در این رساله به انواع شال که به قول خودش ۱۶ جوره شال بافته می‌شد اشاره دارد، مختارشاه به خوبی تأثیر همدانی و یارانش را بر توسعه انواع شال بیان می‌کند. میرزا حیدر دغلات نیز در کتاب تاریخ رشیدی این موضوع را تأیید می‌کند.

بر اساس این منابع هنرها و صنایع مذکور در دوره سلطان زین‌العابدنی و حاکمیت ۱۰ ساله میرزا حیدر کاشغری تحت توجه و حمایت واقع شد به طوری که به گفته حاجی مختارشاه، به نام میرزا حیدر شخصی را به نام نغزیب که خود هنرمند و هنرنشناس و از تجار معروف زمان بود را به عنوان وزیر صنایع به‌ویژه صنعت شال منصوب نمود، وی به ایجاد زمینه‌های مساعد حمایت دولت به‌ویژه از صنعت شال را تأمین نمود و تحولات خوبی در این زمینه ایجاد کرد و این امر موجب رونق اقتصادی خوبی برای کشمیر شد و کشمیریان نیز از این فرصت استفاده کردند و با ایجاد تنوع در رنگ و کیفیت این صنایع آنها را شایسته صدور به دیگر ممالک کنند.

استادی که از فعالیت‌های میرسیدعلی به جا ماند

حاجی مختارشاه تصریح می‌کند که قبل از میرزا حیدر کاشغری مؤلف تاریخ رشیدی و سلطان کشمیر شال را پتو می‌گفتند ما روز، دو جوره شال توسط نغزیبگ تقدیم میرزا حیدر شد و او به زبان کاشغری گفت: همین دو جوره شال را بافته‌اید و لذا از این زمان کم‌کم کلمه شال جانشین کلمه پتو برای معرفی این نوع صنعت شد. به گفته حاجی مختارشاه توسعه صادرات صنایع دستی کشمیر بخصوص از زمان حکومت تیموریان هند رونق یافت؛ زیرا در زمان جلال‌الدین اکبر بود که کشمیر منضم به قلمرو تیموریان هند شد و از این رو در توسعه تجارت خود به سراسر هندوستان و بین سایر مناطق جهان از یکپارچگی هندوستان و ارتباطات این کشور با سایر نقاط جهان استفاده کرد.

در مهاجرات نقل است که وقتی کریشنای اراه‌ران به سمت کاراواس رفت تعداد ۱۰ هزار شال کشمیر با خود هدیه برده است. اما در قرن چهاردهم میلادی/ هشتم هجری بود که با ورود شاه همدان و همراهانش به کشمیر صنعت شال‌بافی احیا و اعتبار ویژه‌ای در رونق اقتصادی دره کشمیر پیدا کرد. جی ام دی صوفی پس از شرح مفصل تاریخ شال در دوره باستان می‌گوید: احیای صنعت شال با توجه به تلاش‌های مرد پرهیزگار و بزرگی به نام شاه همدان بود که در اواخر قرن چهارهم حیات تونبی به صنعت شال داد و قطب‌الدین سلطان وقت کشمیر

نیز تحت تأثیر تعلیمات سید همدانی به حمایت و تشویق صنعتگران پرداخت.
وای سینگ سیکانت دیگر محقق تاریخ کشمیر می‌نویسد: سید علی مسافرت‌های متعددی برای تبلیغ اسلام و تأسیس سلسله کبزوی در کشمیر نمود. همراه با او تعداد ۷۰۰ نفر از شاگردان و مردانش از غرب یعنی ایران و آسیای مرکزی به مناطق مختلف کشمیر اعزام شدند برای توسعه عقاید اسلامی و ساختن مساجد، خانقاه‌ها و مسکین خانه‌ها. آنان در کنسار تبلیغات دینی خود هنرها و صنایع دستی را توسعه دادند و به خاطر همین هنرها و صنایع امروز کشمیر در سراسر جهان شناخته شده است. بسیاری از این مریدان، متخصص هنرها و صنایع گوناگون بودند و به کشمیر هنرهایی را معرفی کردند که قبل از آن در ایران رایج بودند، مانند شال‌بافی، فرش‌بافی، کاغذسازی، خوشنویسی، تهذیب و کار روی تفره و برنز و صحافی.

محب‌الحسن مورخ بزرگ تاریخ کشمیر در کتاب Kashmis under the sultanat می‌گوید: ثابت شده که صنعت شال‌بافی در سال ۱۲۷۸ م به وسیله میرسیدعلی همدانی به وجود آمده است؛ زیرا هیچ سند و مرجع موثقی وجود ندارد که ثابت کند صنعت شال‌بافی قبل از قرن سیزدهم وجود داشته است.

... و این صنعت تحت حمایت سلطان کشمیر و با کمک بافنده‌های ایرانی و ترکستان که همراه شاه همدان به کشمیر مهاجرت کردند تأسیس و رونق یافته است.

ان کی سینگ می‌نویسد: تعدادی از صوفیان و علما که از ایران به کشمیر آمدند تنها مبلغ اسلام نبودند بلکه آنان مجاهدان گسترش فرهنگ و زبان فارسی نیز بودند.

بنابراین تعداد زیادی از هنرمندان و صنعتگران ایرانی به این منطقه از هندوستان مهاجرت کردند و میان هنرها و صنایع گذشته کشمیر و هنرها و صنایع ایرانی تلفیقی ایجاد نمودند و به دلیل کیفیت بالای این هنرها و صنایع تلفیقی، زمینه مناسب برای گسترش و نفوذ فرهنگ ایرانی اسلامی در شمال هند فراهم شد.

در دوره میانه روابط میان کشمیر و آسیای مرکزی و جهان فارسی آنگونه تقویت شد که موجب رنسانسی در فعالیت‌های فرهنگی و هنری و صنعتی و همچنین زبان، علوم و دانش‌ها گردید. رهبری این رنسانس در شمال شبه قاره هندوستان با امیرکبیر سید علی همدانی است، و همه مورخان تاریخ کشمیر اتفاق نظر دارند که فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی توسط میرسیدعلی همدانی و همراهانش به کشمیر معرفی شد و در آن سرزمین تعمیق و پایدار و گسترش یافت. او توانست فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی را آنگونه به کشمیریان تعلیم دهد که عرف و آداب و لباس و حتی دین و مذهب آن ملت را تحت تأثیر عمیق قرار گرفت و این سرزمین جنت‌نظیر را به ایران صغیر مبدل کرد.

سنگ تراشی در کشمیر

بر مبنای آنچه که مورخان بیان کرده‌اند در زمان ورود میرسیدعلی همدانی به کشمیر تعداد ۱۲ هزار پیکرتراش به شغل بت‌سازی مشغول بودند و بسیاری از این افراد، بت‌سازی را به عنوان حرفه و شغل پذیرفته بودند. لذا اگر میرسیدعلی همدانی مشغال و جرف و صنایع جدید را در کشمیر متداول نمی‌کرد جریان اسلامی شدن دره کشمیر با مشکل اساسی مواجه می‌شد و این موضوع عمق دقت نظر و جامعیت شاه همدان را روشن می‌کند. در نتیجه تلاش شاه همدان و همراهانش سنگ‌تراشان بت‌ساز کشمیری به تراشیدن سنگ با خطوط زیبا و برجسته و استفاده از آنها در مقابر و مساجد و خانقاه‌ها و کاخ‌ها پرداختند و از این هنر شاه معماری ایران- اسلامی نیز در آن سرزمین کم‌کم شروع به بالیدن نمود.

این مرد بزرگ و استثنایی هر موضوعی را که در صد نفی آن بود جایگزینی برای آن اثبات می‌کرد و با این شیوه مدبرانه از تقابل میان مردم کشمیر با فرهنگ و تمدن ایرانی جلوگیری کرد و بین این دو تعاملی سازنده برقرار نمود و به دلیل آنکه فرهنگ و تمدن ایرانی- اسلامی از عمق و استحکام بیشتری برخوردار بود، بنابراین داشته‌های آن سرزمین در مقابل این فرهنگ و تمدن رنگ باخت. این موضوعی بود که فاتحان مسلمان در طول ۷۰۰ سال گذشته با اینکه بارها این سرزمین را تصرف کرده بودند اما نتوانستند به آن جامه عمل ببوشانند و فرهنگ اسلامی در آن سرزمین هیچگاه رایج نشد بنابراین کاری را که در طول ۷۰۰ سال ارتش‌های قوی و فاتحان برجسته از عهده آن ناتوان بودند این مردم بزرگ و کم‌نظیر با ارتش فرهنگی ۷۰۰ نفره خود به بهترین وجه ممکن آن را عملی ساخت و آنچنان که

آن سرزمین را متحول کرد که عشق ایران و ایرانی تاکنون نه‌تنها از دل و جان ملت کشمیر خارج نشده بلکه روز به روز شملهور تر می‌شود.

همانگونه که در پیش گفته شد همدانی در دومین سفر خود به کشمیر برای تبلیغ اسلامی سفری کوتاه به لئاخ داشت وی از لئاخ نوعی پشم که از موهای کوتاه چسبیده به بدن نوعی بز در لئاخ به دست می‌آید با خود آورد و از این پشم شال بافته شد و این امر تحول شگرفی در کیفیت و لطافت شال کشمیری ایجاد کرد، این نوع شال تاکنون قیمتی‌ترین و باارزش‌ترین انواع شال کشمیری است؛ زیرا بسیار نرم و گرم است و هرچه از عمر آن می‌گذرد زیاتر و شفاف‌تر و ارزشمندتر می‌شود. این اقدام، صنعت شال‌بافی کشمیر را وارد مرحله جدیدی نمود و در اقتصاد این سرزمین تاکنون نقش مثبت و مهمی را ایفا نموده است. بنابراین میرسیدعلی همدانی نه‌تنها برای مردم هند یک شخصیت روحانی و معمول است، بلکه هنرمند و صنعتگری است که توانست اقتصاد آن منطقه را متحول و شکوفا کند. به همین دلیل اکثر قریب به اتفاق محققان تاریخ کشمیر اذعان دارند که وقتی میرسیدعلی همدانی به کشمیر آمد دوره وروشستگی اقتصادی این سرزمین به پایان رسید

و نتیجه آن انقلابی بود در فکر، فرهنگ و زندگی اقتصادی مردم کشمیر.
اهدالت نقش محوری در اصلاح امور جامعه دارد
میرسیدعلی همدانی در کشمیر رابطه خوبی با سلطان شهاب‌الدین و سلطان قطب‌الدین شاهمیری داشت و در حقیقت این سلاطین خود را در زمره مریدان همدانی می‌دانستند و به این امر اذعان و افتخار می‌کردند. همدانی معتقد بود که دولت نقش محوری در اصلاح امور جامعه دارد و لذا تلاش نمود با راهنمایی حکام زمینه اصلاح امور جامعه را فراهم کند به همین منظور بود که به قول خودش در مقدمه تنها اثر سیاسی‌اش، به درخواست بسیاری

از سلاطین و حکام کتابی در سیاست و شیوه ملک‌داری و وظایف دولت با عنوان ذخیره‌الملوک تألیف کرد. اندیشه همدانی در زمینه اصلاح دولتمردان جهت اصلاح جامعه در همه ابعاد و شیوه اقدامات او در این سرزمین منتج به نتیجه شد. بنابراین او مصلحی بود که اصلاح دولت و مصلحت ملت در دین و دنیا را یکجا مدنظر داشت و به مردم تأکید می‌کرد که همیشه دولتمردان را از نظرات و نصایح خود بهره‌مند گردانند.

وی رسول مکرم اسلام(ص) را نمونه عالی و الگوی سیاسی سیره برای فرمانروایان می‌دانست و با استناد به سیره و روش سیاسی پیامبر اکرم(ص)، به فرمانروایان توصیه می‌کرد تا از آن حضرت الگو بگیرند. این نظریه سیاسی شاه همدان بخشی از نگرش فلسفی او بود که مبنای آن شریعت اسلامی است.

میرسیدعلی هیچگاه در امور حکومتی و سیاسی داخل نشد؛ با وجود این نسبت به وضعیت سیاسی جامعه بی‌تفاوت نبود و عقاید سیاسی خود را مبتنی بر مبنای دینی برگرفته از قرآن و سنت استوار نموده بود. از نظر محققان شبه قاره هند میرسیدعلی همدانی در زمره سه شخصیت نظریه‌پرداز سیاسی است که مانند ضیاءالدین برنی و فخر مدبر در رابطه با نوع و شیوه حکومت نظریه‌پردازی نموده است. نسخه‌ای از کتاب ذخیره‌الملوک در موزه ملی هند نگهداری می‌شود که به خط قاضی‌القضات اورنگ زیب پادشاه بزرگ هند نوشته شده است و این امر بیانگر آن است که کتاب ذخیره‌الملوک در دوره تیموریان هند به‌ویژه از زمان اورنگ زیب که مردی متدین و حتی متعصب به اجرای شریعت اسلام بود مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

پروفسور عزیزالدین حسین در مقاله‌ای به این مناسبت می‌گوید: در کتابخانه‌ها و موزه‌های شرقی در هند و خارج از هند نسخه‌های متعددی از کتاب ذخیره‌الملوک را دیده و استفاده نموده است، با وجود آن که مانند کتاب‌های ادب‌الملوک و فتاوی جهانداری مورد استفاده نبوده است، اما نسخه‌های خطی متعدد و متنوع از دلیل بر استفاده مستمر حکام و فرمانروایان از این کتاب در امر حکومت‌داری بوده است. این کتاب ارزشمند در سال ۱۸۲۵ م به زبان انگلیسی و در سال ۱۸۲۹ م به زبان فرانسه ترجمه شد و البته پس از آن به زبان‌های دیگر نیز برگردانده شده است. به خاطر تأثیر این کتاب بود که سلطان سکندر پادشاه کشمیر شریعت را در امر حکومت دخالت داد و او بود که تحت تأثیر نظریه سیاسی همدانی برای اولین‌بار منصب شیخ‌الاسلام را ایجاد نمود.

بنابراین میرسیدعلی همدانی تأثیر عمیقی بر تفکر، مذهب، سیاست و شیوه زندگی مردم کشمیر از خود به جای گذاشت و به وسیله تأکید بر خوردن حلال که آن را نوعی عبادت می‌دانست، کار و تلاش را به عنوان یک فرهنگ به مردم کشمیر هدیه داد، او خود و مریدانش در خانقاه در طول روز مشغول کار تولید برای تأمین معاش بودند و هرگز از هدایا و فتوح در گذران زندگی استفاده نمی‌کرد و از این طریق و به طور غیرمستقیم مردمی را که در زمره مدیران وی بودند از این شیوه سرمشق گرفتند و کار و تلاش و اکل حلال را سرلوحه وظایف خود قرار دادند

و این امر موجب شکوفایی همه‌جانبه دره کشمیر شد. میرسیدعلی تنها در نقش یک رهبر مذهبی در میان مردم ظاهر نشد بلکه به عنوان یک شخصیت جامع‌الاطراف در سیاست و اقتصاد نیز نقش ماندگاری از خود بر جای گذاشت.

*** استادیار بخش تاریخ دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بوعلی‌سینا (همدان)**

نقش و جایگاه بقعه متبر که میر سیدعلی همدانی در ایجاد وحدت اجتماعی مسلمانان تاجیکستان و ایران

افغانستان است. بقعه متبر که میرسیدعلی همدانی در خیابان اصلی شهر کولاب و در باغ مصفاپی قرار دارد. در این مجموعه علاوه بر آثار خانهای بزرگ، دو مجموعه دیگر هم وجود دارد که بیانگر کوش باستان‌شناسان و سابقه تاریخی کولاب است. میرسیدعلی همدانی که در تاجیکستان به عنوان حضرت امیرجان نیز معروف است در روز دوشنبه دوازدهم ماه رجب سال ۷۱۴ ه‍.ق (۱۳۱۴ میلادی) در شهری که بواسطه کثرت عالمان و دانشدان به همدان شهره شده است، پا به عرصه وجود نهاد. پدرش سید شهاب‌الدین‌بن محمد از سادات حسینی، علما، متدینین و معتمدین همدانی بود که به امور دیوانی و حکومتی اشتغال داشت. نسب این فرزند

که در یکی از خوشنام‌ترین خانواده‌های علوی همدان زاده شد، از سوی پدر با ۱۶ واسطه به حضرت امام زین‌العابدین(ع) و از نسوی مادر با ۱۷ واسطه به پیامبر اکرم(ص)می‌رسد (اسدی، ۲۰۱۳: ۲۵). پژوهشگران برای تکمیل پژوهش‌های خود با انجام تحقیقات میدانی در بین مردم کولاب و زائرین و مجاورین آستان مبارک میرسیدعلی همدانی، دریافتند کاین امامزاده واجب‌التعظیم از جایگاه بسیار مهمی میان مردم این شهر و ناحیه‌های اطراف بر‌خودار است. به طوری که یاد کردن آن شخصیت مذهبی با عنوان «حضرت» و برابر دانستن ایشان با حضرت مولانا جلال‌الدین‌محمد بلخی و شمس تبریزی و همچنین آغاز زندگی زناشویی با زیارت حرم آن حضرت، توسل به این شخصیت مذهبی در هنگام کسالت و مریضی، قربانی نمودن دام و نذر کردن زائرین جهت تعمیر و مرمت بقعه و همچنین زیارت مداوم افراد سالخورده و پیرجهت شفاعت اخروی از مصادیق این جایگاه ممتاز به‌شمار می‌رود. همچنین وجود این مکان مقدس در کولاب باعث شده است که همه مردم شهر و روستاهای اطراف، پیرو دین اسلام باشند و تمامی بانوان حجاب کامل داشته، لباس محلی می‌پوشند در صورتی که در شهرهای دیگر تاجیکستان ضمن وجود ادیان دیگر بانوان از لباس‌های اروپایی نیز استفاده می‌نمایند.

بدون تردید امروزه موضوع مزارات و زیارتگاه‌ها نقش مهم و پراهمیتی را در زندگی روزمره مردم مسلمان ایفا کنند و به همین سبب تاکنون تحقیقات و پژوهش‌های مختلفی در مورد جنبه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی این اماکن مقدس انجام شده است و در بعضی از آثار نیز تنها این مزارات و بقاع شریف معرفی شده‌اند که از آن میان می‌توان به آثار نوشته شده درباره مزارات و زیارتگاه‌های کشور تاجیکستان اشاره کرد. بعضی از این آثار عبارتند از: محمد ریاض در احوال و آثار و اشعار میرسیدعلی همدانی (۱۹۹۵)، یاقفی و سیدی در از چیجون تا وخش (۱۳۷۸)، شیرین اکینو در اقوام مسلمان اتحاد شوروی (۱۹۸۹)، حمزه کمال در مزارهای شمال تاجیکستان و ۱۴ مزار (۲۰۰۱)، میرزا شکرزاده در تاجیکان، آریایی‌ها و فلات ایران (۲۰۰۴) نذیرجان نوسون زاده در تاریخ و فرهنگ مردم خجند (۲۰۰۲)، جوان گروس در خواجه احرار و قوه ادراک و توان مذهبی (۱۹۸۲) اشاره نمود

► معرفی بقعه، شهرت محلی و نسب میر سیدعلی همدانی

منبع: شریف امامزاده جلیل‌القدر

میرسیدعلی همدانی در شهر کولاب قرار دارد. کولاب از قدیمی‌ترین شهرهای جمهوری تاجیکستان با قدمت بیش از ۲ هزار و ۷۰۰ سال است. کولاب چهارمین شهر بزرگ تاجیکستان در ۲۳۰ کیلومتری جنوب شهر دوشنبه پایتخت تاجیکستان قرار دارد و هم‌را با

افغانستان است. بقعه متبر که میرسیدعلی همدانی در خیابان اصلی شهر کولاب و در باغ مصفاپی قرار دارد. در این مجموعه علاوه بر آثار خانهای بزرگ، دو مجموعه دیگر هم وجود دارد که بیانگر کوش باستان‌شناسان و سابقه تاریخی کولاب است. میرسیدعلی همدانی که در تاجیکستان به عنوان حضرت امیرجان نیز معروف است در روز دوشنبه دوازدهم ماه رجب سال ۷۱۴ ه‍.ق (۱۳۱۴ میلادی) در شهری که بواسطه کثرت عالمان و دانشدان به همدان شهره شده است، پا به عرصه وجود نهاد. پدرش سید شهاب‌الدین‌بن محمد از سادات حسینی، علما، متدینین و معتمدین همدانی بود که به امور دیوانی و حکومتی اشتغال داشت. نسب این فرزند

که در یکی از خوشنام‌ترین خانواده‌های علوی همدان زاده شد، از سوی پدر با ۱۶ واسطه به حضرت امام زین‌العابدین(ع) و از نسوی مادر با ۱۷ واسطه به پیامبر اکرم(ص)می‌رسد (اسدی، ۲۰۱۳: ۲۵). پژوهشگران برای تکمیل پژوهش‌های خود با انجام تحقیقات میدانی در بین مردم کولاب و زائرین و مجاورین آستان مبارک میرسیدعلی همدانی، دریافتند کاین امامزاده واجب‌التعظیم از جایگاه بسیار مهمی میان مردم این شهر و ناحیه‌های اطراف بر‌خودار است. به طوری که یاد کردن آن شخصیت مذهبی با عنوان «حضرت» و برابر دانستن ایشان با حضرت مولانا جلال‌الدین‌محمد بلخی و شمس تبریزی و همچنین آغاز زندگی زناشویی با زیارت حرم آن حضرت، توسل به این شخصیت مذهبی در هنگام کسالت و مریضی، قربانی نمودن دام و نذر کردن زائرین جهت تعمیر و مرمت بقعه و همچنین زیارت مداوم افراد سالخورده و پیرجهت شفاعت اخروی از مصادیق این جایگاه ممتاز به‌شمار می‌رود. همچنین وجود این مکان مقدس در کولاب باعث شده است که همه مردم شهر و روستاهای اطراف، پیرو دین اسلام باشند و تمامی بانوان حجاب کامل داشته، لباس محلی می‌پوشند در صورتی که در شهرهای دیگر تاجیکستان ضمن وجود ادیان دیگر بانوان از لباس‌های اروپایی نیز استفاده می‌نمایند.

بدون تردید امروزه موضوع مزارات و زیارتگاه‌ها نقش مهم و پراهمیتی را در زندگی روزمره مردم مسلمان ایفا کنند و به همین سبب تاکنون تحقیقات و پژوهش‌های مختلفی در مورد جنبه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی این اماکن مقدس انجام شده است و در بعضی از آثار نیز تنها این مزارات و بقاع شریف معرفی شده‌اند که از آن میان می‌توان به آثار نوشته شده درباره مزارات و زیارتگاه‌های کشور تاجیکستان اشاره کرد. بعضی از این آثار عبارتند از: محمد ریاض در احوال و آثار و اشعار میرسیدعلی همدانی (۱۹۹۵)، یاقفی و سیدی در از چیجون تا وخش (۱۳۷۸)، شیرین اکینو در اقوام مسلمان اتحاد شوروی (۱۹۸۹)، حمزه کمال در مزارهای شمال تاجیکستان و ۱۴ مزار (۲۰۰۱)، میرزا شکرزاده در تاجیکان، آریایی‌ها و فلات ایران (۲۰۰۴) نذیرجان نوسون زاده در تاریخ و فرهنگ مردم خجند (۲۰۰۲)، جوان گروس در خواجه احرار و قوه ادراک و توان مذهبی (۱۹۸۲) اشاره نمود

► کارکرد مذهبی
منبع: شریف امامزاده جلیل‌القدر
میرسیدعلی همدانی در شهر کولاب قرار دارد. کولاب از قدیمی‌ترین شهرهای جمهوری تاجیکستان با قدمت بیش از ۲ هزار و ۷۰۰ سال است. کولاب چهارمین شهر بزرگ تاجیکستان در ۲۳۰ کیلومتری جنوب شهر دوشنبه پایتخت تاجیکستان قرار دارد و هم‌را با

قومی و محلی و آمیزش با آنها، به وجود آمده است. بناهای مذهبی همچون مساجد و مزارات از مراکز مهم خلق آثار هنری شمرده شدند. مراکزی که نه‌تنها مکان مناسبی برای حفظ آثار هنری بودند، بلکه هنر اسلامی را نیز معرفی می‌کردند. (جنسن، ۱۹۹۰: ۱۹۱)

زیارتگاه‌ها با کارکردهای هنری خود، مفاهیم اسلامی را بسا زیان هنر، تصویر و رنگ به دیگران منتقل می‌کنند. کاشی‌کاری‌ها، اجرچینی‌ها، گچ‌بری‌ها، آیینه‌کاری‌ها، نقاشی، حکاکی، کنده‌کاری همگی زبان گویای هنر ایرانی و اسلامی هستند. وجود موزه‌ها در مجموعه آرامگاهی از جمله نقاط قوت این اماکن به‌شمار می‌آید که تعداد قابل توجهی از زائرین و توریست‌های داخلی و خارجی را به سمت خود معطوف می‌سازد. این امر به خوبی می‌تواند در راه بسط و گسترش فرهنگ غنی اسلامی و معرفی شخصیت‌های عرفانی و مذهبی و شناساندن مناطق مورد نظر گام‌های اساسی و مهمی را بر دارد و با توجه به خلق آثار هنری همچون نقاشی، مینیاتور، خطاطی و تذهیب که معمولا برای تزئین موزه‌ها و شکل دادن به ویترن‌ها و قاب‌های موجود، از آن استفاده می‌کنند، ضمن معرفی استعدادها و شاهکارهای هنرمندان بومی و محلی، همراهی این آثار با فرهنگ و تمدن اسلامی از نکات جالب توجه می‌باشد. موزه ایجاد شده در مجاورت مزار میرسیدعلی همدانی در کولاب از اقدامات مثبت متولیان امر در این خصوص به حساب می‌آید که شباهت زیادی به وجود موزه‌هایی در کنار برخی از بقاع متبر که ایران همچون موزه ایجاد شده در کنار بقعه متبر که امامزادگان ۷۲ تن ساروق از توابع شهرستان اراک در ایران دارد و از جمله پیوندهای مشترک این مزار با مزارات ایران به‌شمار می‌رود.

► کارکرد روان‌شناسی
انسان از بدو آفرینش در برابر حوادث طبیعی نیاز به نیروی مافوق و برتر را در خود احساس می‌کرد. نیرویی که بتواند او را از حوادث و یلایا و مشکلات و سختی‌ها حفظ کند. آنچه که توانست این نیاز انسان را برآورده سازد، دین و مذهب بود. اما برای اطمینان بیشتر به مکانی مادی و ملموس نیاز داشت تا در کنار آن به آرامش روحی و قلبی دست یابد و در همان جا با معبود خود راز و نیاز کند. به همین دلیل پرستشگاه و اماکن مذهبی را برای این کار ساخت زیارتگاه‌ها را ساخت. تا مکانی برای آرامش روحی و قلبیی و فروکش کردن هیجانات و اضطراب‌های درونی انسان‌ها باشد. در این جایگاه‌های مقدس زائرین اطمینان قلبی دارند که هرگز تنها نیستند و قدرتی مافوق آنها وجود دارد که همواره حی و حاضر است و توان برآوردن همه نیازهای بشری را دارد. لذا «با توسل و استغاثه به درگاه او و ریختن اشک شوق از داشتن چنین تکیه گاهی مطمئن، یا اشک نیاز به حل مشکلاتشان، یا اشک داشتن امید به گشوده شدن گره مسائل‌شان، تخلیه روانی شده و آرامش روحی به دست می‌آورند» (شریف،۱۳۷۵: ۲۴۱).

انسان مجبور است برای زندگی و حیات خود با مشکلات و سختی‌هایی که بر سر راهش قرار می‌گیرند به مبارزه خیزد؛ اما قهرمان این نبرد همیشه انسان نیست. هنگامی که انسان نتواند بر مشکلات زندگی فایق آید، به واسطه عواطف و احساسات خود دچار نوعی پریشانی روانی می‌شود. این پریشانی می‌تواند روح و روان او را تحت تأثیر خود قرار دهد و اسان را آزرده کند. «طبق تحقیقات روان‌شناسی راهایی برای از بین بردن این آزردگی روح و روان وجود دارد که یکی از این راه‌ها تخلیه روانی است. دین و مذهب از آثار هنری ایرانی و اسلامی هستند که توانایی آرامش روحی انسان‌ها را در خود نهفته دارند» (خرمشاهی،۱۳۷۱: ۲۹۱)

پاسداشت «امیر جان»

فقط برای یک هفته!

سید زارع صفا

مفاخر و نامداران هر دیار فقط یک نشانی برای تاریخ و یک برچسب برای افتخار و بالیدن یک جامعه نیستند. از عناصر و چهره‌های درخشان فرهنگی، هنری، علمی و برجسته در دیگر حوزه‌ها امروزه به عنوان نشان راه و قله‌های مسیر بهره گرفته می‌شود. ارج‌گذاری به این نمادها تا جایی اهمیت پیدا کرده که در جوامع مدرن حتی از کوچکترین ابزارها و وسایل شخصی هم بهره‌برداری جهانی می‌شود.

در این روزها که در آستانه بزرگداشت یکی دیگر از نامداران عرصه بین‌المللی استان به نام میرسیدعلی همدانی قرار داریم همت مسئولان ارشد استان بر برپایی هرچه باشکوه‌تر بزرگداشتی در شان «امیرجان» است که سال‌هاست تاجیکی‌ها بهره وجود او در خاک این کشور و اعمال مات‌آخرش را می‌برند. آثاری که در روزگار کنونی منطقه آشوب‌زده خاورمیانه به مانند اکسیر حیات‌بخشی است که باید به آن دست یافت؛ تأکید بر صلح و صفا و دوستی و عنصر گفت‌وگو. امیر جان همدانی سال‌ها پیش از دوره مدرن به زبان خود باب گفت‌وگوی ادیان و تمدن‌ها را باز نمود تا مهاجر همدانی به محبوب آسیای میانه بدل شود. از سالیان پیش در پی خواهر‌خواندگی شهر کولاب تاجیکستان و همدان میرسیدعلی بهانه رفت و آمد فرهنگی و اقتصادی شد اما در سال ۹۳ بزرگداشت این شخصیت فهیم و نامدار همدانی به شایستگی مورد توجه بیشتر مسئولان ارشد استان قرار گرفت تا سال ۹۴ را به نام او عنوان دهند و برایش بزرگداشتی در سطح بین‌المللی و با حضور مقامات عالی‌رتبه کشوری ترتیب دهند.

به همین فراخور، قرار است در این هفته تندبسی از میرسیدعلی در همدان نصب شود و پارک و بلواری هم به نام او و کولاب تابلو بگیرد.

آنچنان که گفته شده دانش‌آموزان استان هم به عنوان نسل پایه انسانی در این بزرگداشت نقش ایفا خواهند کرد و به پاس این شخصیت بین‌المللی رنگ مدرسه را می‌نوازند.

دراین پاسداشت این شخصیت بزرگ آنچه اما نزدیکی به آیین پیشگامان در برپایی بزرگداشت‌ها دارد دعوت از شخصیت‌های بین‌المللی و انتشار کتابی در این خصوص به قلم تاریخ شناس شهر استان استاد ادکایی است که می‌تواند از این همایش نقشی ماندگار به جا بگذارد. نقشی که با شناخت و شناساندن هر چه بیشتر و بهتر میرسیدعلی به ایران و دنیا از او اسطوره‌ای برای صلح جهانی و هم نشینی عقاید و مذاهب گوناگون درست کرد. چه خوب می‌شد اگر مقام میرسیدعلی و جایگاه وی در پیشبرد اهداف متعالی انسانی در دنیای کنونی به بحث و نظر اساتید و کرسی‌های دانشگاهی گذاشته می‌شد و این کرسی‌ها مقطعی نبود تا در این حلاجی عمق شخصیت میرسیدعلی و کاربرد افکار وی در جامعه آشفته بین‌الملل کنونی بیشتر نمایان شود.

این که خیابان یا پارکی را به پاسداشت وی نام نهمیم اگرچه کاری شایسته است اما تجربه نامطلوب گذشته در بسنده کردن به این قبیل کارهای فانتزیک و نمایشی اگرچه در برجسته‌سازی این همایش ضروری است اما در سال‌های اخیر ما را به نقیصه‌ای گرفتار کرده که این همایش‌ها هم به مانند نشست‌های سیاسی یا کنفرانس‌های بدل شود که فقط چند روزی استان را گرم می‌دارد.

صل نقیصه این است که هنوز در کشور ما به شکلی حقیقی و محتوا محور درنیا‌مده و اگر چه در سالیان اخیر بزرگداشت‌هایی متعدد برای شخصیت‌های ملی و منطقه‌ای برپا شده اما بیشتر از بهره‌برداری عمیق از این داشته‌ها و گسترش دادن در سطح جهانی بیشتر به جنبه‌های ظاهری و شکلی این همایش‌ها محدود شده که اثر آن نیز پس از چند صباحی به دست فراموشی سپرده می‌شود.

استان همدان هم از این نقیصه دور نمانده و علی‌رغم وجود چهره‌های درخشان و نمادهای ارزشمند جهانی هنوز آنچنان که باید همدان ۷ هزار ساله در دنیا شناخته شده نیست.

از این رو لازم است که در نظرگاه برتر مدیران ارشد استان و زعمای علمی و دینی که به هوشمندی به جایگاه شخصیت بین‌المللی امیرجان و ضرورت احیای آن در استان و ایران پی برده‌اند کفّری برای محتوابخشی هرچه بیشتر و مستدام‌تر به همایش بزرگداشت این اندیشمند بزرگ کنند تا فقط میرسیدعلی برای امروز و این هفته و حتی سال ۹۴ نباشد که بر زبان می‌افتد.

نگاهی به اثرات حیات میرسیدعلی همدانی در مناسبات مذهبی، سیاسی و اجتماعی

از مردمک دیده بیاید آموخت

میرسیدعلی همدانی در ایران، تاجیکستان، پاکستان و هندوستان بسیار خوب شناخته شده و مورد احترام بود و این مرد فاضل، سمبل دوستی این کشورها است.

که *سید*ه آقاخان

لسفر، رمز گسترش افکار، دانش و اندیشه‌های میرسیدعلی همدانی، عارف، عالم و شاعر برجسته قرن هشتم بود. او که در همدان متولد شد، از هند تا ماوراءالنهر را به شـُور آورد، در هند باید، در سرزمین‌های گوناگون زیست و در نهایت در کولاب آرام گرفت. شاه همدان، ۲۵ سال سفر کرد و عمر وی مصداق بیت مشهور سعدی شیرازی است که می‌گوید: بسیار سفر باید تا پخته شود خامی/ صوفی نشود صوفی تا در نکشد جامی

وی ضمن سفرهایش به مکه و مدینه، هند و پاکستان، مصر و آسیای صغیر، آسیای میانه و سایر کشورها، با افراد گوناگون از جهت علم و فرهنگ، دین و مذهب، رسم و آیین دیدار داشت و از صحبت عالمان بزرگ معاصر خود از جمله ابوحامد غزالی، شیخ فریدالدین عطار، ابن عربی، سنایی، نجم‌الدین کبری، محمود شبستری، جلال‌الدین رومی، فردوسی، رودکی، شیخ‌الدوله سمنانی، عمر خیام، سعدی شیرازی و حافظ شیرازی فیض برد.

دلیل سفرهای میرسیدعلی از سویی اجرای دستور پیر و مرادش و از سویی دیگر بجا آوردن رکنی از ارکان تصوف بود. همین سفرها منشأ

خبر و سبب گسترش اسلام، همچنین اندیشه‌ها، هنر و دانش وی شد.

■**میر سیدعلی و گسترش اسلام**

ترویج دین مبین اسلام، تبلیغ و انجام وظایف الهی و انسانی، هدفی مقدس بود که سید علی در سفرهایش با اصرار و استواری، آنها را دنبال می‌کرد و یک سازمان تبلیغی هدفدار به این منظور بنا کرد.

تدریس معارف اسلامی و اصول اعتقادی، تربیت شاگردانی که هر کدام مبلغی دانشور بودند، تشکیل مجالس وعظ و خطابه، برپا کردن حوزه‌هایی برای تهذیب نفوس و رویش فضایل اخلاقی، آموزش مبلغان و واعظان و ایجاد سازمانی وسیع و منظم برای رساندن پیام توحید به طالبان حقیقت، اهتمام به احیای عنصر حیاتی امر به معروف و نهی از منکر و مقاومت در برابر مفاسد اقداماتی بود که میرسیدعلی همدانی به منظور گسترش اسلام انجام داد.

وی یک سازمان تبلیغی هدفدار و برنامه‌ریزی شده در کشمیر پدید آورد و بد نظارت دقیق، واعظان و مبلغان را برای هدایت مردم، مهتا و به ناحیه‌های گوناگون اعزام کرد تا معارف

قرآن و عترت را به مردم معرفی کنند. سید علی همدانی در کشمیر با عالمان و کاهنان مذاهب مختلفی چون هندوها و بودایی‌ها مناظره‌های پیچیده‌ای انجام داد و بر آنان غالب شد و به‌گونه‌ای مردم این منطقه را شیفته اسلام کرد که آنان معبدهای خود را تبدیل به مسجد کردند. استاد شهید «مرتضی مطهری» در کتاب «خدمات متقابل اسلام و ایران» درباره میرسیدعلی همدانی می‌نویسد: «یکی از کسانی که در کشمیر به اسلام خدمت کرده است، میرسیدعلی همدانی بوده، این مرد بزرگ که از مفاخر اسلامی است، هزاران شاگرد در کشمیر تربیت کرد که هر کدام برای خود استاد شدند، مقام سید علی هنوز در کشمیر محترم است و مردم آنجا را زیارت می‌کنند.»

■**ترویج هنر همدان فراتر از مرزها**

جدای از آثار علمی، بسیاری از محققان و مورخان بر این باورند که رواج و گسترش بسیاری از هنرها در کشمیر، از جمله ثمرات حضور سید علی همدانی و هنرمندان همراهش بوده است.

میرسیدعلی حدود ۷۰۰ نفر از هنرمندان همدانی را همراه خود برای انتقال هنر و صنعت به کشمیر برد و هنرهای سنگ‌تراشی، قالی‌بافی، سفالگری، خطاطی، کلاه و شال‌بافی از ایران به این منطق انتقال یافته و امروزه شال کشمیر بسیار معروف است. ار سوی دیگر «میرسیدعلی همدانی خود شاعری و عارفی است که اشعار و آثار متعددی از او به جای مانده است. به گفته پژوهشگران، بیش از ۱۴۰ اثر از سید همدانی باقی مانده که از جمله آثار ارزشمند وی می‌توان به «ذخیره‌الملوک»، «مناهج‌العارفین»، «آداب‌المشاخ»، «دوایرالقلوب»، «رساله قدسیه» و «رساله درویشیه» اشاره کرد.

رساله شرح مراودات حافظ میرسیدعلی همدانی، مشتمل بر حدود ۸۰ اصطلاح سلوک است و با توجه به اینکه میرسید علی همدانی مدتی میهمان حافظ شیرازی بوده و معانی اصطلاحات سلوک معانی در اشعار حافظ را از خود او پرسیده است، نزدیک‌ترین تفسیر برخی اصطلاحات موجود در دیوان حافظ، در همین رساله یافت می‌شود.

شخصیت او بر اشعار برخی شاعران و متفکران برجسته نیز تأثیر گذاشته، به طوری که اقبال لاهوری درباره سید علی سروده است: سید السادات، سالار عجم، دست او معمار تقدیر امم، از غزالی درس لله هو گرفت، ذکر و فکر از دودمان او گرفت، مرشد آن کشور مینو نظیر،

زیارتگاه‌ها به واسطه اعتباری که از نظر

مذهبی در بین مردم دارند، از مکان‌های مناسبی برای تخلیه روحی و روانی به حساب می‌آیند فضای مزارات، فضای روحانی است، فضایی که می‌تواند عواطف انسانی را تحریک کند و او را وادار سازد در برابر مشکلات صبر و تحمل پیشه کند و در برابر آنها طاقت بیاورد. امروزه ثابت شده است که به وسیله راز و نیاز و گریه و زاری، انسان تخلیه روانی می‌شود و با امید به‌این که قدرتی برتر برای حفظ و نگهداری آنها وجود دارد، به زندگی خود ادامه می‌دهند. پژوهندگان بر این باورند که اگر چه مسلمانان تاجیک سنی مذهب هستند و همچون شیعیان اعتقادی بر توسل به مقام امامان معصوم و امامزادگان شریف و واسطه قرار دادن آنها میان خود و خداوند و خواستن حاجاتشان از آنها ندارند ولی در هنگام مشکلات و گرفتاری‌های خود به‌این امامزاده واجب‌التعظیم متوسل می‌شوند و برآورده شدن حاجات خود و رفع غم و گرفتاری‌هایشان را با واسطه قرار دادن این شخصیت دینی، از خداوند متعال درخواست می‌نمایند.

متأسفانه گاهی اینگونه تلقی می‌شود که درخواست شفاعت زائران در جوار مزار شخصیت‌های دینی و معنوی، نقاضا از صاحب آرامگاه است و زایر برآورده شدن حاجتش را از او طلب می‌کند در حالی که اینگونه نبوده و زائر به دلیل قرب و منزلتی که صاحب مزار نزد خداوند دارد، او را واسطه حاجت خود می‌کند، تا اینکه پروردگار عالم به دلیل اعتبار صاحب مزار گشایشی در مشکلات فرد زائر ننماید. در تاجیکستان نیز هرازچند گاهی سفینان زیارت مزار میرسیدعلی همدانی را حرام دانسته و مسلمانان تاجیک را از زیارت این مضجع شریف منع نموده‌اند که خوشبختانه به دلیل جایگاه ویژه‌ای که این شخصیت مذهبی در گذشته و حال در بین تاجیکان داشته، همچنین کراماتی که از این ذریه رسول... در دیداند، توجهی به ادعاهای آنها نبوده و این بقعه متبرک همچنان جایگاهی ممتاز و بی‌بدلی در میان مسلمانان این کشور دارد.

■**کارکرد سیاسی**

اماکن مقدس همواره موجب برتری سیاسی یک منطقه نسبت به مناطق دیگر بوده است. در تحقیقات انجام شده دقیقاً این نکته نمایان بود که مناطقی که زیارتگاهی در آن قرار دارد، شهرها و روستاهای همجوار خود را به لحاظ مختلف تحت لشعاع قرار داده و از قرب و منزلت بالاتری در بین مردم برخوردار بوده است. به عنوان نمونه می‌توان به روستای حلتکو در نزدیکی شهر دوشنبه، پایتخت تاجیکستان، اشاره نمود. این روستا به واسطه وجود مزار مولانا یعقوب چرخ‌ی، از شهرت و منزلت بیشتری نسبت به روستاهای همجوار بهره‌مند است و با روستای خواجه اسحاق کولاب با وجود مزار خواجه اسحاق ختلتانی با روستاها و مناطق همجوار متفاوت بوده و از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. شهر کولاب نیز که مزار سید جلیل‌القدر میرسیدعلی همدانی را همانند نگین انگشتی در خود جای داده نسبت به سایر شهرهای تاجیکستان از فضیلت و برتری نسبی برخوردار است.

■**کارکرد اقتصادی**

افرادی که به اماکن مذهبی مراجعه می‌کنند، هدایای نقدی و غیرنقدی خود را به زیارتگاه پیشکش می‌کنند. علاوه بر این، اینگونه اماکن معمولاً دارای بناها و زمین‌های وقفی فراوانی هستند که وجود این نوع وقف‌ها به اعتبار

مسلمانان در ارتباطی که با ویژگی‌های فرهنگی جدید پیدا کرد، تغییرات فراوانی را پذیرفت. به وجود آمدن اماکن مذهبی در بخش‌های مختلف ایران و ماوراءالنهر، تغییرات فرهنگی و همچنین رفتارهای فرهنگی خاصی به وجود آورد. افرادی که به مزارها مراجعه می‌کنند، رفتارهای خاصی را بروز می‌دهند که ریشه در آداب و رسوم، اعتقادات، اندیشه‌ها، تفکرات و به‌طور کلی فرهنگ آنها دارد.

مردمی که به زیارتگاه‌ها مراجعه می‌کنند، نوعی ارتباط با یکدیگر برقرار می‌کنند که نتیجه این ارتباط می‌تواند به تبادلات فرهنگی منجر شود. این افراد هر کدام ویژگی‌های فرهنگی خود را در معرض دید دیگران قرار می‌دهند و از این طریق فرهنگ خود را منتقل می‌کنند. از طرف دیگر، با مشاهده رفتارها و ویژگی‌های فرهنگی دیگران، از آنها تأثیر می‌پذیرند. ورود اصطلاحات توریست و گردشگرمذهبی بویژه گردشگران خارجی که برای تحصیل، تجارت و یا تفریح به این کشور سفر کرده‌اند، به شمار می‌رود و بالطبع حضور زائران و گردشگران در شهر کولاب موجب رونق اقتصادی در میان مردم آن شهر و دیار شده است.

■**کارکرد اجتماعی**

زیارتگاه‌ها در ساخت، بافت، روابط و قوانین اجتماعی، نقش مهمی را داشته و دارند. «یکی از کارکردهای اجتماعی زیارتگاه نقشی است که آنها به عنوان پناگاهی برای مظلومان و ستم‌دیدگان و یا توبه‌کنندگان ایفاء کرده‌اند. این نقش از بست نشستن روحانیون برای احیای قوانین اسلامی، تا پناهنده شدن اشرار برای گرفتن تأمین جانی، قابل بررسی است» (مدنی، ۱۳۷۰: ۳۸ و ۳۹).

همچنین زیارتگاه‌ها به دلیل قدرت و اعتبار اجتماعی که دارند، همواره به‌ عنوان مرکزیت یک منطقه، بافت مسکونی و تجاری منطقه و در اطراف خود متمرکز می‌کنند و با «

تحت شعاع قرار دادن فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی، منطقه را به یک شهر زیارتی تبدیل می‌کنند» (سلطان زاده، ۱۳۷۳: ۲۵) به طوری که در سال‌های اخیر به دلیل افزایش قابل توجه تعداد زائران و گردشگران داخلی و خارجی مزار

میرسیدعلی همدانی، توجه ویژه به توسعه شهری و زیباسازی بنای تاریخی و محله‌ها و خیابان‌های اطراف آن بقعه به خوبی مشهود است.

■**کارکرد فرهنگی**

فرهنگ از جمله پدیده‌هایی است که به شدت تحت تأثیر مذاهب و آیین‌ها و مناسک آنها قرار می‌گیرد. فرهنگ ایرانیان پس از فتح ایران توسط

اسلامی اینگونه به میرسیدعلی همدانی عشق بورزند و حتی از دور‌ترین نقاط برای زیارت و پابوسی حرم مطهرش مراجعه کنند و در مصائب و مشکلات خویش دست توسل به سوی او دراز کنند.

از دیگر یافته‌های این پژوهش می‌توان به کارکردهای متنوع این بقعه متبرک و جاذبه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی و رفاهی که به سبب وجود مزار میر سید علی در این کشور به وجود آمده است، اشاره نمود که سبب گردیده سالانه تعداد بیشماری از زائرین و گردشگران داخلی و خارجی به‌این مکان مقدس مراجعه نمایند. همچنین از تحقیقات به‌ عمل آمده این نتیجه حاصل گردید که زیارتگاه میرسیدعلی همدانی همچون دیگر زیارتگاه‌ها با وجود کارکردهای بسیار متنوع و متعددی که دارد، موجب بوجود آمدن آرامش روحی و روانی مسلمانان تاجیکستان و سایر زائران این مکان مقدس گردیده است، ضمن آن که پیوند ناگسستنی مردم با این زیارتگاه، روحیه دین‌مداری و امیدواری، انسجام و یکپارچگی گروه‌های قومی و مذهبی منطقه به‌ویژه مسلمانان ایرانی و تاجیک در سایه‌این بقعه متبرک بیش از پیش نمایان است. در خانمه سخن ذکر این نکته نیز خالی از فایده نخواهد بود که با وجود تبلیغات گروه‌های سلفی در تاجیکستان مبنی بر حرام اعلام کردن زیارت آن بقعه شریف، امروزه نه‌تنها از اعتقادات و باورهای مردمی نسبت به شخصیت مذهبی ممتاز میرسیدعلی همدانی و مزار شریف ایشان در بین مسلمانان و علی‌الخصوص تاجیکان کاسته نشده بلکه این امر به نقطه اشتراکی میان شیعیان ایران و مسلمانان اهل سنت تاجیکستان در تمسک به خاندان (رسول...ص) و تکریم و تعظیم ذریه پیامبر بزرگ اسلام و امامان معصوم(ع) مبدل گردیده است.

■ **منابع و مآخذ**

۱. اسد، مجید(۲۰۱۳). مبانی فلسفی فرهنگ مردم ایران و تاجیکستان، دوشنبه: نشر پیوند.
۲. ابوری، سید محمود(۱۳۵۶). «میرسیدعلی همدانی و تحلیل آثار او»، ادبیات و زبان‌ها، دانشکده ادبیات و علوم انسانی تیریز، شماره ۱۲۳.
۳. آگ گرایر(۱۳۷۲). «مسجد نمونه هنر دینی در اسلام»، ترجمه محمدسید رضایی کاشانی، فصلنامه هنر، شماره ۲۶.
۴. جنسن، د، (۱۹۹۰) تاریخ هنر، ترجمه پرویز مرزبان، تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
۵. خرمنشاهی، بهال‌الدین. (۱۳۷۲). دین‌پژوهی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۶. ریاض، محمد. (۱۹۹۵) اخوال، آثار و اشعار میرسیدعلی همدانی، دوشنبه: نشر عرفان.
۷. ریاضی، محمد (۲۰۰۸). عرفان میرسیدعلی همدانی، دوشنبه: نشر دوشینچ.
۸. سلطانزاده، حسین. (۱۳۷۳). «تأثیر اسلام در ساخت شهر»، معماری و شهرسازی، دوره پنجم، شماره ۳۵.
۹. سلطان اف، میرزا. (۱۹۷۵). حقیقت درباره مزار حضرت امیر جان، دوشنبه: نشر عرفان.
۱۰. شریف (۱۳۷۵) گذری بر فرهنگ زیارت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
۱۱. فرید، محمدصادق. (۱۳۸۰). مبانی اسان‌شناسی، تهران: دانشگاه تهران، چاپ سوم.
۱۲. قادر اف، کریم‌جان. (۱۹۹۹). صوفیه تعلیمی میرسیدعلی همدانی، دوشنبه: نشر معارف.
۱۳. قادر اف، کریم‌جان. (۲۰۰۶) عرفان میرسیدعلی همدانی، دوشنبه: نشر مطبوعات.
۱۴. قادر اف، کریم‌جان(۲۰۰۸) فضیلت افراد فحیه – میرسیدعلی همدانی، نشر معارف.
۱۵. گلی زواره، غلامرضا (۱۳۵۵). «سید علی همدانی، مبلغ اسلام در کشمیر» (فارسی)، سایت حوزه به نقل از مجله اسلامی.
۱۶. مدنی، ملا عبدالرسول. (۱۳۷۰) تاریخ کاشان، کاشان: چاپ اول.
۱۷. میش پاپوف و برن شیل. (۱۹۹۰). فرهنگ مردم‌شناسی، ترجمه اصغر عسکری خلقه، تهران: نشر وس.
۱۸. همدانی، میرسیدعلی. (۱۹۹۵). رساله فوت (به زبان فارسی- تاجیکی)، نشر فرووس.
۱۹. هیلن برانسد، رابرت (۱۹۸۸). مفار، ترجمه کرامت... اسفر، تهران: ارشاد اسلامی.

د. قلم استاد تاریخ

کتاب میر همدان به قلم دکتر پرویز اذکابی به بهانه برگزاری همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی رونمایی شد. این کتاب در ۳۳۲ صفحه شامل ۵ بخش دربردارنده احوال، آثار و آراء میرسیدعلی می‌باشد. این کتاب توسط انتشارات علمی، فرهنگی بوعلی سینا به چاپ رسیده است. در این کتاب تحقیق مفصّلی درباره احوال، آثار و اشعار میرسیدعلی همدانی به همراه ۵ رساله از او است. مقدمه بسیار مفصل در شرح احوال میرسیدعلی همدانی، احوال او در آغاز زندگی اسم و لقب، توجیه القاب، ولادت و زادگاه، نسب و خانواده، والدین، تعلیم و تربیت و مجاهدات راه سلوک، مجاهدات، از مهمترین امتیازات این کتاب است.

فصل یک با عنوان زیست‌نامه شامل موارد زیر می‌باشد:

۱. عصر میرسیدعلی
۲. زایش و زادگاه
۳. خاندان و تبار
۴. بالشی و پرورش
۵. استادان طریقت
۶. جهانگردی و اسفار
۷. معاصران و معاشران
۸. مذهب و مسلک
۹. مصائب و ابتلائات
۱۰. وفات و یادبود
۱۱. فرزندان و بستگان
۱۲. فصل دوم با عنوان کارنامه نیز شامل

۱. شماره آثار

۲. فهرست آثار

۳. آثار منسوب

فصل سوم این کتاب با عنوان منش‌نامه شامل

۱. صفات و اخلاق
۲. سلوک و ریاضات
۳. سیمای سیاسی سید
۴. فرهنگ ایران گستر
۵. سبک ادبی و شعر
۶. سلسله همدانیه
۷. اشعار درباره سید علی

دیدار رایزن فرهنگی ایران پارسی دانشگاه دولت کولاب تاجیکستان

رایزن فرهنگی ایران در تاجیکستان، با سفر به شهر کولاب این کشور با رئیس دانشگاه دولتی کولاب دیدار کرد. به گزارش اداره کل روابط عمومی و اطلاع‌رسانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، ابراهیم خدایار، رایزن فرهنگی کشورمان، با سفر به شهر کولاب در استان ختلان تاجیکستان، با عبدا... حبیب... رئیس دانشگاه دولتی، اسماعیل‌زاده، معاون شهردار و حاتم عصا‌زاده، مدیر آرامگاه میرسیدعلی همدانی، دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدارها که اصغری، رایزن دیپلماسی عمومی سفارت ایران در دوشنبه نیز حضور داشت، هیأت ایرانی ضمن تقدیم دعوت‌نامه رسمی استاندار همدان به مدعوین برای شرکت در همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی که در حال برگزاری است، درباره تقویت روابط دوجانبه علمی و فرهنگی بین کولاب و همدان و نیز پیگیری مصوبات سفر بهار سال جاری استاندار همدان به کولاب، تبادل نظر کردند.

عبدا... حبیب... رئیس دانشگاه دولتی کولاب در این دیدار با ابراز خوشحالی از این دعوت، تأسیس اتاق ایران در دانشگاه دولتی رودکی کولاب را خواستار شد. در پایان این دیدار مقرر شد که هیأت تاجیکستانی با سفر به ایران و شرکت در همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی، موضوع اجرایی کردن تفاهنامه خواهرخواندگی شهر همدان با کولاب را در تمامی زمینه‌های مورد علاقه، به‌ویژه اقتصادی، علمی و فرهنگی، پیگیری کنند.

بنا بر اعلام این خبر، دانشگاه دولتی کولاب تاجیکستان در سال ۱۹۴۵ میلادی ابتدا برای تربیت معلمان استان کولاب تأسیس شد که بعد از چند سال به دانشگاه ارتقا یافت. این دانشگاه در سال ۲۰۰۹ میلادی به نام پدر شعر فارسی، رودکی سمرقندی، نامگذاری شد. دانشگاه کولاب هم‌اکنون دارای ۲۹۵ استاد، ۸ هزار و ۵۰۰ دانشجو، ۱۰ دانشکده و ۴۲ رشته است.

همایشی که توانمندی‌های علمی و دانشگاه‌ها را به رخ کشید

کمیته ستاد اجرایی متشکل از دستگاه‌های اجرایی استان از جمله میراث فرهنگی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، دانشگاه بوعلی‌سینا، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه پیام نور می‌باشد. البته در کمیته ستاد اجرایی، استانداری همدان، جامعه‌المصطفی، بنیاد علمی بوعلی‌سینا و روابط عمومی و بین‌المللی دانشگاه پیام نور نیز قرار گرفته است. کمیته شورای سیاستگذاری نیز به ریاست آیت... طه محمدی، نماینده ولی فقیه و استاندار همدان فعال و برنامه‌های اجرا شد.

پس از فعال شدن دبیرخانه در ستاد هماهنگی دبیرخانه همایش موارد متعددی پیگیری و انجام شده، مواردی از قبیل طراحی پوستر، تندیس، لوح سپاس، تقدیرنامه‌ها، طراحی بروشور و جمع‌آوری هدایا و بست‌های فرهنگی که البته در انجام امور

پس از فعال شدن دبیرخانه در ستاد هماهنگی دبیرخانه همایش موارد متعددی پیگیری و انجام شده، مواردی از قبیل طراحی پوستر، تندیس، لوح سپاس، تقدیرنامه‌ها، طراحی بروشور و جمع‌آوری هدایا و بست‌های فرهنگی که البته در انجام امور

پس از فعال شدن دبیرخانه در ستاد هماهنگی دبیرخانه همایش موارد متعددی پیگیری و انجام شده، مواردی از قبیل طراحی پوستر، تندیس، لوح سپاس، تقدیرنامه‌ها، طراحی بروشور و جمع‌آوری هدایا و بست‌های فرهنگی که البته در انجام امور

پس از فعال شدن دبیرخانه در ستاد هماهنگی دبیرخانه همایش موارد متعددی پیگیری و انجام شده، مواردی از قبیل طراحی پوستر، تندیس، لوح سپاس، تقدیرنامه‌ها، طراحی بروشور و جمع‌آوری هدایا و بست‌های فرهنگی که البته در انجام امور

یکی از موارد پخش تیزر مربوط به همایش میرسیدعلی بود که از تلویزیون‌های شهری مستقر در آرامگاه بوعلی‌سینا چهارراه پژوهش، چراغ قرمز و میدان فلسطین در همدان به طور مداوم در روزهای اخیر پخش شده است. همچنین از طریق شبکه ۴ تیزرهای همایش بین‌المللی میرسیدعلی روی آنتن رفت. همچنین اطلاع‌رسانی در شبکه استانی و شبکه خبر انجام شد و با نصب بنر در سطح شهر و نصب تراکت در تاکسیرانی و اتوبوسرانی اطلاعاتی از همایش به عموم مردم انتقال یافت. به همین ترتیب و به بهانه همایش میرسیدعلی همدانی استان همدان در روزهای ۲۰ و ۲۱ آبان‌ماه سال ۱۳۹۴ میزبان برخی مسئولان کشوری استانداران کل کشور، ائمه جماعات، برخی از اعضای شورای اداری استان ۵۰ نفر از اعضای جامعه‌المصطفی قم و میهمانان خارجی از کشورهای تاجیکستان و هند و پاکستان خواهد بود. همچنین به بهانه همایش میهمانانی از سازمان یونسکو و اکو به ایران سفر خواهند کرد.

وی در پایان یادآور شد در کنار این میهمانان افرادی که برای حضور در همایش مقالات علمی آنها قبول شده و ارائه دادند نیز در همدان میزبانی خواهند شد.

آنچه این همایش بین‌المللی با دیگر رویدادهای اینجینی متمایز کرد امکان شرکت رایگان برای علاقمندان و ارائه‌دهندگان مقابله بود که توانست فرصت خاصی برای میهمانان و میزبانان ایجاد کند.

همایش بین‌المللی میرسیدعلی ساعت ۶ بعدازظهر روز چهارشنبه در سالن شهادی استانداری همدان با حضور میهمانان داخلی و خارجی به طور رسمی کار خود را آغاز خواهد کرد.

در مردادماه سال ۱۳۹۴

سفر هیأت استانی به تاجیکستان پربار بود

هفته آخر خرداد ۹۴ بود که هیأت اقتصادی و فرهنگی از استان همدان به کشور تاجیکستان سفر کرد. در این سفر هر چند زیارت از مزار «میرسیدعلی همدانی» و ایجاد زمینه‌ای برای معرفی شایسته‌تر این شخصیت بزرگ به جهان، هدف اصلی بود اما دستاوردهای فرهنگی و اقتصادی دیگری را هم نصیب استان همدان کرد.

سفر استانداران، امام جمعه و تعدادی از مدیران اقتصادی و فرهنگی استان به دعوت مقامات تاجیکستان در ادامه تحولاتی چون معرفی «میرسیدعلی همدانی» از سوی یونسکو به عنوان چهارمین شخصیت بزرگ کشور ایران و نامگذاری سال ۲۰۱۵ بنام این شخصیت عارف و ادیب همدانی بود. که همین نامگذاری سال، موجب شد تا در استان نیز توجه ویژه‌ای به شاه همدان در

دیار خودش از سوی استاندار و امام جمعه همدان شود و سال ۹۴ را هم به نام وی نامگذاری کنند.

در این سفر، هیأت عازم پس از دیدارهای سیاسی با رئیس مجلس تاجیکستان در ولایت ختلان و سایر مقامات، در ضیافت شام شهرداری کولاب حضور یافتند. سپس مزار میرسیدعلی همدانی، ملقب به شاه همدان در تاجیکستان، را زیارت، از موزه دیدن و در مراسم شعرخوانی حضور یافتند.

آنها البته پس از اینکه از توانمندی‌های اقتصادی تاجیکستان بازدید کردند توافقات اولیه‌ای برای گسترش تعاملات و ارتباطات داشتند. از جمله بندهای موجود در سند امضا شده توسط طرفین دو کشور، ساخت فیلم مشترک، تأسیس بنیاد مشترک میرسیدعلی همدانی، گسترش مبادلات تجاری، انتقال فن آوری،

به مناسبت هفتصدمین سال تولد عارف، شاعر، فیلسوف و دانشمند بزرگ جهان اسلام میرسیدعلی همدانی، هیأت عالی رتبه اقتصادی، فرهنگی به ریاست استاندار در سفر به کشور تاجیکستان علاوه بر بازدید از این کشور در نشست‌های متعددی با مقامات و مسئولان اجرایی این استان پیرامون مسائل دوجانبه بحث و رایزنی کردند.

هیأت اعزامی استان همدان در سفر ۴ روزه خود جلسات و بازدیدهای متعدد و متنوعی با مقامات این کشور داشتند.

ایران ظرفیت بالایی برای همکاری

مشترک با مردم تاجیکستان دارد

استاندار همدان در این زمینه معتقد است: کشور ایران و تاجیکستان اشتراکات فرهنگی و تاریخی زیادی با هم دارند و ما کشور تاجیکستان را برادر دینی خودمان می‌دانیم.

محمداصر نیکبخت با بیان اینکه با تاجیکستان ارتباط خویشاوندی و تاریخی داریم، اظهار کرد: علاقمندیم در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، بازرگانی، صنعتی، کشاورزی و مدنی با کشور دوست و همسایه تاجیکستان، روابط خودمان را گسترش دهیم و می‌توانیم بسیاری از نیازهای آنها را در زمینه‌های مختلف به‌ویژه اقتصادی تأمین کنیم.

وی گفت: با هماهنگی و همکاری سفیر ایران در تاجیکستان دکتر فغانی و سفیر کشور تاجیکستان در ایران هیئتی متشکل از یک تیم اقتصادی، فرهنگی برای سفر به این کشور آماده شد تا علاوه بر زیارت حضرت امیر جان (میرسیدعلی همدانی) در زمینه‌های مختلف روابط خودمان را توسعه و گسترش دهیم.

استاندار همدان با بیان اینکه ما با شهر کولاب تفاهم برادر شهری داریم، خاطرنشان ساخت: باید به‌گونه‌ای عمل کنیم تا هر دو استان ختلان و همدان بتوانند خدمات متقابلی را در زمینه‌های مختلف ارائه نمایند.

این مقام مسئول تأکید کرد: در راستای گسترش روابط دو کشور و استفاده از ظرفیت‌های اقتصادی، فرهنگی، صنعتی و کشاورزی استان همدان، نمایشگاهی از توانمندی‌های همدان را در کشور تاجیکستان بر گزار خواهیم کرد.

نیکبخت گفت: فرصت بسیار خوبی مهیا شده که دو کشور دوست و خویشانند تاریخی به‌ویژه در ولایت ختلان بتوانند روابط متقابل خود را تحکیم بخشند.

استاندار همدان اضافه کرد: استان همدان زادگاه امیر جان (میرسیدعلی همدانی) است و امیدواریم این سفر زمینه یک توافق و تفاهم‌نامه بسیار مؤثر و اثرگذار و سازنده‌ای با کشور تاجیکستان را بیش از

پیش فراهم آورد.

وی افزود: امیدواریم به دلیل وجود مزار میرسیدعلی همدانی در منطقه کولاب و استان ختلان ارتباط معنوی خوبی بین دو استان همدان و ختلان ایجاد شود و باید این ارتباط را تقویت کنیم.

قدر دانی امام جمعه همدان از

میهان‌نوازی مسئولان و مردم تاجیکستان

نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه همدان گفت: سال ۲۰۱۵ از طرف سازمان علمی فرهنگی یونسکو سال میرسیدعلی همدانی نامگذاری شده است و در این راستا هیأتی با هماهنگی سفرای دو کشور تاجیکستان و ایران به ریاست استاندار همدان برای زیارت این عالم و اندیشمند بزرگ عازم آن سرزمین شد.

آیتا.. غیاث‌الدین طه‌محمدی گفت: میرسیدعلی همدانی عالمی بزرگ، حکیم و خدمتگزار بود که امروز از جایگاه والایی در دو کشور ایران و تاجیکستان برخوردار است.

وی افزود: خداوند متعال را شاکریم که فرصتی ایجاد شد تا به همراه هیأتی اقتصادی و فرهنگی با برنامه‌ریزی استاندار همدان برای زیارت این عالم بزرگ و دینی عازم شدیم و مورد لطف مردم بسیار خوب تاجیکستان بخصوص مردم و مسئولان شهر کولاب، والی محترم استان ختلان و شهرداری قرار گرفتیم.

آیتا... محمدی گفت: اسمال از سوی رئیس‌جمهوری کشور تاجیکستان آقای امامعلی رحمان سال میرسیدعلی همدانی نامگذاری شده است که در این زمینه از ریاست محترم جمهور صمیمانه تشکر می‌کنیم.

وی با قدردانی از همه شخصیت‌ها و مردم استان ختلان و شهر کولاب که در این چند روز ما را مورد لطف خود قرار دادند، اظهار امیدواری کرد: ان‌شاءا...

روابط بین دو استان ختلان و همدان در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و... هر چه بیشتر تداوم داشته باشد و این سفر زمینه را برای روابط بهتر فراهم نماید.

فرصتی ارزنده برای تقویت روابط

با تاجیکستان ایجاد شده است

سفیر جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان گفت: روابط بین کشور ایران و تاجیکستان یکی از آرزوهای من به عنوان سفیر می‌باشد که امیدواریم این روابط فقط منحصر به روابط در عرصه ملی نبوده بلکه استان‌های دو کشور نیز بتوانند روابط خود را در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و... گسترش دهند.

دکتر فغانی اظهار کرد: شهر کولاب در کشور تاجیکستان به عنوان برادر شهر با شهر همدان در ایران است و لذا در این راستا یکی از اولویت‌های ما در کشور تاجیکستان در ۶ ماهه اول مأموریت خود گسترش روابط بین دو استان همدان و ختلان بوده است.

این مسئول خاطرنشان ساخت: ابتکار مناسب و خوب آقای امامعلی رحمان رئیس‌جمهوری تاجیکستان مبنی بر نامگذاری اسمال به نام میرسیدعلی همدانی و اقدام مشابه آن در استان همدان، که از سوی استاندار همدان نیز امسال را سال میرسیدعلی نامگذاری کردند فرصتی ارزنده فراهم ساخته که هیأتی از این استان برای تقویت روابط با کشور تاجیکستان به‌ویژه استان ختلان فراهم گردد.

دکتر فغانی یادآور شد: در این راستا تیم اقتصادی خوب و قوی به سرپرستی استاندار همدان اخیراً وارد کشور تاجیکستان شد و با مسئولین ولایت ختلان در خصوص زمینه‌های گسترش روابط گفت‌وگو و تفاهم‌نامه‌هایی نیز امضا شد.

ملاعلی عضو آکادمی ادب و فرهنگ تاجیکستان:

اندیشه میرسیدعلی مردم تاجیک را بیمه کرده است

شخصیت میرسیدعلی همدانی در شهر تاجیکستان چنان شناخته شده و مورد احترام است که هر فرد تاجیکی آن را به خوبی می‌شناسد.

همدانی که سال‌ها پیش پرچم اسلام را به تاجیک برد و در آن دیار آن را به اهتزاز در آورد هم اینک مورد تکریم بسیاری از مردم این دیار کهن است. مردم تاجیک می‌انند که میرسیدعلی با تحمل سختی‌های سفر در روزگاری که امکانات اولیه هم وجود نداشت با نیت ترویج اسلام به نقاط دور دست رفت تا اینکه امروز پس از گذشت ۷۰۰ سال از این واقعه همچنان مردم این سرزمین در تکریم این شخصیت سنگ‌تمام می‌گذارند.

چندی پیش بود که برای دومین بار همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی در تاجیکستان برگزار شد تا با حضور شخصیت‌های و زادگاه او در ایران، این رخداد در تاریخ ماندگار شود. اینها بخشی از صحبت یکی از مدعوین تاجیکی همایش بین‌المللی میرسیدعلی همدانی به میزبانی استان همدان است که به گفته خود مقاله‌ای در شأن این بزرگ‌مرد به همایش ارسال کرده است.

ملاعلی که در آکادمی ادب و فرهنگ فعال است می‌گوید: میرسیدعلی همدانی برای مردم تاجیک دارای ارزش بالایی است مردم این دیار او را بسیار تکریم می‌کنند و زیارتگاه او مأمن مردم به ویژه جوانان است.

ملاعلی گفت: مردم ما با شناخت کامل از بزرگی این شخصیت آن را به نسل‌های دیگر هم معرفی می‌کنند چنانچه کودکان ما هم این گرانبایه را می‌شناسند و به خوبی می‌دانند که ایشان چه آثاری مفیدی برای کشور

ما داشته است.

این فعال فرهنگی ادامه داد: از میرسیدعلی همدانی و کتاب‌های بسیاری به چاپ رسیده و در کتابخانه نگهداری می‌شود البته در دانشگاه‌های ما نیز این شخصیت به دانشجویان به طور کامل معرفی می‌شود. ملاعلی با بیان اینکه همایش میرسیدعلی در همدان فرصت مناسبی است تا ما ضمن آشنایی با کشور ایران و به‌ویژه همدان زادگاه مدیر فرزانه خود را بشناسیم، افزود: باید آگاه شویم که میرسیدعلی همدانی از چه سرزمینی و با چه نوع آداب و رسومی ترتیب یافته تا به کشور ما رسیده است.

وی اعلام کرد: از همان دوران کودکی علاقه زیادی به میرسیدعلی داشتم لذا در این خصوص مقالات و یادداشت‌های زیادی را به تحریر در آوردم.

این فعال فرهنگی کشور تاجیک می‌گوید: شخصیت این مردم بزرگ پس از سال‌ها از وفات ایشان چنان مردم را متأثر ساخته که حتی گاه مردم با توسل به وی از او یاری می‌جویند و به کرامات وی دل می‌بندند. وی بیان کرد: تعامل همدان و کولاب باعث می‌شود که ما بیش از پیش و با همکاری یکدیگر روی این شخصیت کار کنیم تا نسل‌های آتی از اندیشه، والای او بهره‌مند شوند.

ملاعلی اظهار امیدواری کرد که این همایش دستاوردهای خوبی برای مدعوین به همراه داشته باشد.

وی در پایان گفت: اندیشه‌های اسلامی، معنوی، علمی و هنری میرسیدعلی همدانی مردم تاجیکستان بلکه مردم کل دنیا را بیم کرده است تا ما در برابر آسیب‌های اجتماعی دینی شکست نخوریم.

امیر همدان

از اَیـران

➤ **تولد و تحصیلات**

امیرسیدعلی همدانی در دوشنبه ۱۲ رجب ۷۱۴ ه‍.ق در همدان به دنیا آمد، پدرش امیر شهاب‌الدین حسن‌بن سید محمد همدانی از بزرگان این سامان محسوب می‌گردید و خاندانش از سادات حسینی هستند. وی تحصیلات مقدماتی را تحت راهنمایی دایی خویش بی گرفت، استادان دیگرش عبارتند از: شیخ محمود مزدقانی، شیخ تقی‌الدین علی‌دوستی سمنانی، شیخ نجم‌الدین محمد اسفراینی، شیخ علاءالدوله سمنانی، قطب‌الدین یحیی نیشابوری، شیخ‌الاسلام شرف‌الدین درگزینی، نظام‌الدین یحیی غوری خراسانی و شیخ رکن‌الدین سعید حبشی. سید علی همدانی نزد این بزرگان علم و معرفت حدیث، حکمت و عرفان را آموخت و در تزکیه، تعالی معنوی و سلوک ملکوتی از آنان تأثیر پذیرفت.

شاگردان میرسیدعلی همدانی در ایران، آسیای مرکزی و جنوبی، شاگردانی متعدد داشته که متأسفانه از شرح حال این دانشوران آگاهی‌های زیادی به دست نیامد.

معروف‌ترین و فاضل‌ترین آنان نورالدین جعفر بدخشی (متوفی ۷۹۷ ه‍.ق) است که وقتی سید در ختلان (آسیای میانه) بسر می‌برد، به خدمتش رسید و از محضر علمی و معنویش بهره برد. او مشاهدات خویش را از اخلاق و رفتار استاد در کتابی تحت عنوان «خلاصهٔ المناقب» گرد آورد. خواجه اسحاق ختانی (متوفی ۸۲۷ ه‍.ق) علاوه بر آنکه حوزه درسی همدانی را مفتنم شمرد، به افتخار دامادی وی نایل گردید و در بسیاری از سفرهای تبلیغی و زیارتی ملازم استادش بود. خواجه اسحاق در نیم قرن فعالیت ارشادی و آموزشی، جمع کثیری از افراد مشتاق معارف اسلامی را تربیت کرده است.

میر سید حسین سمنانی که منابع رجالی از او به عنوان فاضل، عارف و صاحب کرامات یاد کرده‌اند در برابر سید علی همدانی زانوی ادب بر زمین زد و از سوی استادش برای فعالیت‌های تبلیغی چندین بار روانه کشمیر گردید.

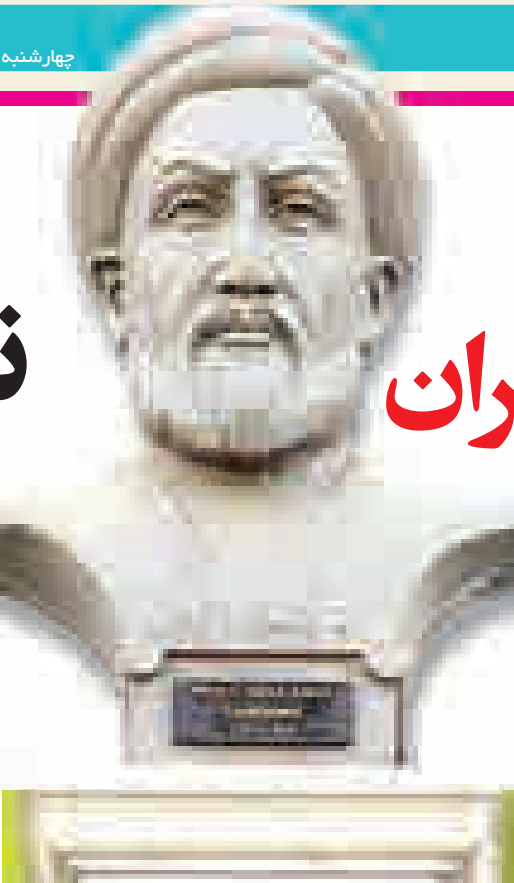
دیگر شاگردان سید علی همدانی عبارتند از: میر سید محمد طالقانی، میر سید حسین سمنانی، شیخ‌زین‌العابدین نیشابوری، سید جمال‌الدین عطای، سید محمدکاظم معروف به سید قاضی، شیخ‌رکن‌الدین شیرازی و برهان‌الدین بغدادی.

➤ **مقام معنوی و منزلت اجتماعی**

سیدعلی در زمان حیاتش احترامی بسزا داشت و در غالب شهرهای ایران، ترکستان و هندوستان، عموم طبقات مردم برایش تکریم وپژاهای قائل بودند. وی علاوه بر زهد و تقوا، در علم و حکمت مقام رفیعی به دست آورد و جامع علوم عقلی و نقلی بود و در این دو شاخه آثار زیادی به نگارش درآورد. نفوذ معنوی او در میان اقشار مختلف مردم چنان موقعیتی برایش پدید آورد که بسیاری از حکام و امیران معاصر وی نهایت احترام را در حقش رعایت می‌کردند و تذکرات و نصایح وی را اجرا می‌نمودند و موقعی که رحلت نمود، برای جلب نظر علاقمندان سید به تعمیر، مرمت، تزیین و آراستن بارگاه وی در ختلان با یکدیگر به رقابت پرداختند. منزلی که سیدعلی در کشمیر به عنوان پایگاه عبادی و تبلیغی و وظ و خطابه برگزیده بود چنان مورد توجه اهالی این سامان قرار گرفت که به مسجدی تبدیل گردید و بنای باشکوه یادبودی در آن ساخته شد.

ایسن بنا از اوایل قرن نهم هجری تاکنون یکی از مهمترین کانون‌های فعالیت‌های مسلمانان شبه قاره هند بوده و از اماکن مقدس به شمار می‌رود و در روز عاشورا وقتی دسته‌های عزادار حسینی از کنار آن عبور می‌کنند، پرچم‌های خود را به نشانه احترام فرود می‌آورند؛ زیرا خدمات سید در نظر آنان درخور تحسین و تمجید است. تعداد قابل توجهی مسجد و مدرسه در کشمیر، جامو، گلگیت و بلتستان به نام و یاد او احداث و با نامگذاری گردیده است.

کراماتی هم به وی نسبت داده‌اند و مردم آسیای مرکزی این امور را در خاطره‌ها و آذهان دارند. همه ساله در ششم ذیحجه که مقارن با سالروز وفات اوست برای تجلیل از مقامش در کشمیر و سایر نقاط مسلمان نشین شبه قاره هند مراسم و اجتماعیاتی برپا می‌دارند و

میرسیدعلی همدانی، عارف و عالم برجسته قرن هشتم که از هند تا ماوراءالنهر را به‌شور آورد در همدان زاده شد در هند پالید و در سرزمین‌های گوناگون زیست و در نهایت در کولاب آرام گرفت.
میرسیدعلی همدانی عارف و عالم ایرانی قرن هشتم و از مبلغان عمده اسلام در «کشمیر» هند و از بزرگان سلسله تصوف «کبرویه» در شهر «کولاب» تاجیککستان (در ۲۰۰ کیلومتری دوشنبه) آرمیده است.
این عالم متبحر در ۱۲ رجب ۷۱۴ قمری در شهر همدان دیده به جهان گشود، پدرش امیر شهاب‌الدین از بزرگان آن دیار بود و به امور دیوانی و حکومتی مشغول بود.
در سنین کودکی و نوجوانی اوقات خود را غالباً صرف نوشتن، مطالعه و تحصیل می‌کرد و تحت نظارت دایی خود به فراگیری تحصیلات مقدماتی و علوم متداول روی آورد.
فضلا و دانشمندان او را «سلطان العارفین» و مردم کشمیر وی را پانی اسلام «علی ثانی» و آزادمتندان و مریدانش او را «شاه همدان» لقب داده‌اند.
از او یا نام امیر کبیر نیز یاد می‌شود و میرسیدعلی همدانی در تاجیکستان به عنوان «حضرت امیرجان» نیز معروف است.
سید علی همدانی یکی از نوابغ و شخصیت‌های طراز اول ایرانی است که با سفر به شبه قاره هند و پاکستان، ماوراءالنهر، شام و بلاد عربی به فعالیت‌های گوناگون دینی و فرهنگی پرداخت به طوری که رواج و گسترش دین مبین اسلام و زبان ادبیات فارسی در میان مردم «کشمیر»، مروهن سنی و تلاش وی است.از میرسیدعلی همدانی کتاب و رساله‌های بسیاری در موضوعات گوناگون تفسیری، روایی، اخلاق، فلسفه و حکمت، عرفان و ادبیات به جا مانده است.
از جمله آثار ارزشمند وی می‌توان به «ذخیره‌الملوک»، «منهاج‌العارفین»، «آداب‌المشاایخ»، «دوایرالقلوب»، «رساله قدسیه» و «رساله درویشیه» اشاره کرد. در مورد فهرست کامل آثار میرسیدعلی همدانی، «شمس‌الدین احمد» چنین عقیده دارد که تعداد آنها بیش از ۱۴۰ اثر است...

طسی آن از فضایل، کرامت‌ها و حالت‌های عرفانی و تعلیمات اثربخش سید یاد می‌نمایند.

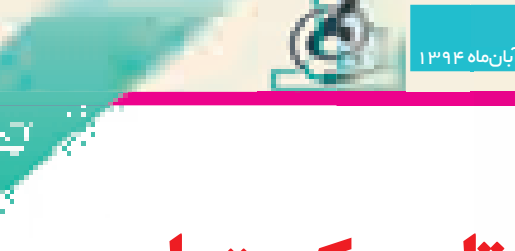
بزرگان، مورخان و تراجم‌نویسان به نظم و نثر در ستایش وی مطالبی نوشته و پاره‌ای از آثارش را به زبان‌های اردو، ترکی، پشتو و فرانسوی ترجمه کرده و بر برخی از آنها شروح ارزشمندی نوشته‌اند.

➤ **دانشوری نیکو خصال**

نویسندگان و شرح حال نگاران، سید علی همدانی را به عنوان محقق فاضل و دقیق، عارف معروف و جامع علوم معرفی کرده‌اند.

قاضی نورالله شوشتری کمالات وی را ستوده و شیخ آقا بزرگ تهرانی او را عارف حسینی نامیده است.

سید علی همدانی رعایت موازین شرعی را در سلوک عرفانی لازم

تاجیکستان

تا

می‌دانست. او بسیار امر به معروف و نهی‌ی از منکر می‌کرد و شاگردان و مأنوسین خود را از بدعت منع می‌کرد و این حرکت را نوعی ضلالت تلقی می‌نمود. مکرر در آثار خود، خوانندگان را به مراعات موازین شرع مقدس نه به لحاظ وجوب رعایت ظاهر و اکتفا نمودن به امور شریعت، بلکه از حیث اعتقاد راسخ به اقامه دین هشدار داده است. در یکی از نامه‌ها یادآور می‌شود: زنهار که اگر اقامه امور دین را سهل بگیری نتیجه نخواهد داد.

ترویج دین مبین اسلام و تبلیغ و انجام وظایف الهی و انسانی هدفی مقدس بود که سید علی در سفر و حضر با اصرار و استواری آن را تعقیب می‌نمود و محورهایی را برای عملی ساختن آن در پیش گرفت: تدریس معارف اسلامی و اصول اعتقادی، تربیت شاگردانی که هر کدام مبلغی دانشور بودند، تشکیل مجالس وعظ و خطابه، برپا کردن حوزه‌هایی برای تهذیب نفوس و رویش فضایل اخلاقی، آموزش دادن به مبلغان و واعظان و ایجاد سازمانی وسیع و منظم برای رساندن پیام توحید به طالبان حقیقت، اهتمام به احیای عنصر حیاتی امر به معروف و نهی از منکر و مقاومت در برابر مفاسد.

او حکام و والیان را راهنمایی می‌کرد و آنان را به عدل و انصاف و رعایت قوانین دینی فرا می‌خواند، احداث مسجد و مدرسه و تأسیس کتابخانه، کوشش‌هایی بود که به تشویق یا زیر نظر این عارف مبلغ انجام می‌گرفت.

غلبه بر رهبران فرقه‌های غیرمسلمان در مقام مباحثه و از طریق بیان حجت‌های قوی و منطقی و الهام گرفته از قرآن، سنت نبوی و سیره انمه هدی(ع)، ارائه نمونه عینی و کاملی از اخلاق اسلامی و بروز خصلتی چون شجاعت، استقامت، قاطعیت، اراده‌ای قوی، همتی فوق‌العاده، صراحت لهجه، زهد و قناعت، نان خوردن از دسترنج خویش، فداکاری و مقدم داشتن دیگران بر خود، وقف دارایی‌های خویش برای کمک به نیازمندان جامعه و نیز احیای اماکن مذهبی و تبلیغی، تألیف و تصنیف ده‌ها کتاب و رساله در موضوعات گوناگون علوم اسلامی و… از ویژگی‌ها و اقدامات آن بزرگوار است.

➤ **رسالتی پررنج**

برنامه‌های عالی، سازنده و رشددهنده این مبلغ بزرگوار موجب گردید تا از یکسو صدها هزار نفر از هندوان که در آتش بت‌پرستی، انحراف و جاهلیت می‌سوختند و می‌گذاختند خلعت اسلام بپوشند و به فطرت راستین خویش باز گردند و هزاران مسلمان که فقط دین ظاهری را رعایت می‌کردند، به حقایق ناب قرآنی نزدیک گردند و اعتقادات خود را عمیق‌تر نمایند. او در طریق تبلیغ دین و ترویج معارف اسلام با نام محمدی مشقات زیادی را تحمل کرد. در نامه‌ای به سلطان غیاث‌الدین، حاکم یکی از نواحی کشمیر نوشته است: این جانب کوشیدم آنچه معروف است انجام دهم؛ ولی اکنون جمعی از جاهلان فتنه‌انگیز با بی‌شرمی به تشنج و نزاع اجتماع کرده‌اند، بدیهی است که صدور این عمل از آنان و جرئت چنین کاری بدون تقویت آن از سوی شما میسر نمی‌باشد. اگر خاطرت می‌خواهد که اهل آن دیار به این‌ بنده خدا آن کنند که یزید با جَدم حضرت امام حسین(ع) کرده بود، این‌ چنین‌ جاه‌ها را تحمل کرده و چنین زجرهایی را سعادت خود می‌دانم، قبلاً هم ناگواری‌هایی را تجربه نموده و از این رهگذر رنج‌های زیادی کشیده‌ام، ولی مرا عهدی است واقع که اگر جمله زمین آتش بگیرد و از آسمان شمشیر ببارد، آنچه را حق است نوشم و جهت مصلحت فانی، دین را به دنیا فروشم.

یک بار هم عده‌ای از تنگ‌نظران نفوذ معنوی و تأثیر کلام سیدعلی همدانی را برنتابیدند و در جلسه‌ای به وی زهر دادند که به لطف خداوند اثر آن دفع و خنثی گردید.

قاضی نورالله شوشتری از زبان وی زانی نوشته است: پس از اینکه از روی حسد مرا زهر دادند، حق تعالی مرا از مرگ حتمی نجات داد، اگر چه اثرش باقی است و سالی یکبار زرداب می‌رود و سپس خشک می‌شود.

➤ **«سفرهای تبلیغی**

سید علی همدانی از ۲۰ سالگی مسافرت‌های ترویجی خود را آغاز کرد و این برنامه چندین دهه ادامه یافت. او برای تحمل سختی‌های سفر، قدرت روحی شگفتی داشت و در عملی ساختن مقاصد عالی خود دائماً در سفر بود و در جای معینی توقف طولانی ننمود. سیدعلی از کوه‌های صعب‌العبور، دشت‌های خشک و بی‌آب و غلف گذشت و از این

نامالیامات شکوه‌ای نمود، حتی زمانی قوت خود

را به مسافرانی دیگر بخشید و خود گرسنه به راهش ادامه داد: روزی هم در سفری دریایی تخته کشتی شکست و سید با مشقت فراوان به لطف خداوند از خطر غرق شدن رهایی یافت. چندین بار به سرزمین حجاز و سایر نقاط عربستان سفر کرد و ۱۲ بار حج گذارد، بارگاه هشتمین امام را در مشهد مقدس بارها زیارت کرد، به اغلب شهرهای آسیای میانه، قفقاز، آذربایجان، سریلانکا، تبت، شمال و جنوب شبه قاره هند و ممالک عرب مسافرت کرده و در این سفرها به نشر معارف اسلامی و معرفی مکتب اسلام و ارائه نمونه‌هایی از فضیلت‌ها و ارزش‌های دینی مبادرت نموده و بسیاری را به سوی آیین پیامبر هدایت کرد. در ختلان از توابع آسیای میانه روستایی را خرید و وقف در راه خدا نمود، و مدرسه‌ای که بنا کرد، وسایل تربیت شاگردان را فراهم ساخت و مردمان علاقه‌مند از دور و نزدیک به حضورش می‌رسیدند. در این ناحیه وی فعالیت‌های تبلیغی خویش را متمرکز نمود و به ارشاد مردم پرداخت و آثاری را تألیف نمود.

➤ **مهاجرتی بابرتک**

کشمیر ناحیه‌ای کوهستانی در شمال غرب هند و دامنه کوه‌های هیمالیا با مناظر پرچایبه و آب و هوای مصفا می‌باشد که در وضع کنونی ۲۲۲ هزار کیلومترمربع مساحت دارد. ۷۵ درصد آن موسوم به جامو و کشمیر در اختیار هند قرار دارد و ۲۹ هزار و ۷۷۸ کیلومتر مربع آن متعلق به پاکستان و موسوم به کشمیر آزاد است. در حدود ۴۱ هزار و ۵۰۰ کیلومترمربع آن در اختیار چین است که در نبرد بین چین و هند، به تصرف این کشور درآمد. آب‌وهوای مطبوع، موقعیت سوق‌الجیشی، ذخایر فراوان و روضخانه‌های پر آب همراه با ۹۵ درصد سکنه مسلمان، این سرزمین را در آسیای جنوبی دارای امتیازات ویژه‌ای ناموده است.

کشمیر شامل ۳ بخش به لحاظ قلمرو قومی می‌باشد: اکثریت مسلمین در دره کشمیر و جامو ، هندوها و سیکها در جامو و اقلیت بودایی با ریشه بتّنی در فلات شرق لاناخ سکونت دارند. به اینکده دین اسلام در قرن اول هجری به‌این سرزمین وارد شده است، تابش این آیین تا سال ۷۷۶ ق م در کشمیر به تأخیر افتاد و از این سال سید علی همدانی با فعالیت‌های تبلیغی خود، اسلام را تشیع را در این ناحیه دین اکثریت بدین نمود. بر حسب بررسی منابع گوناگون، وی در این سال چند فرأوان و زحمات وافر این سید دانشور و عارف متدین ماهی در آن دیار اقامت گزید و به سفر حج رفت و در سال ۷۸۱ ه‍.ق برای بار دوم به کشمیر آمد و تا اواخر سال ۷۸۲ ه‍.ق در این منطقه مشغول فعالیت تبلیغی بود. از اوایل سال ۷۸۵ تا اواخر ۷۸۶ نیز در این قلمرو ساکن گردید.

او در رأس ۷۰۰ تن از یاران، شاگردان و پیروانش که غالباً از سادات، مشاهیر و عرفا بوده‌اند به کشمیر آمد و در آنجا نفوذ زیادی به دست آورد، جمعی از همراهانش در این سرزمین سکونت گزیند که امروزه غالب سادات آن سامان از بازماندگان و یاران با همت سید علی همدانی می‌باشند.

میرسیدعلی در محله‌ای به نام علاالدین پوره در شهر سرینگر کنونی در کنار رودخانه جهلم سکنی گزید؛ همان جایی که بعدها مسجدی بنا کردند. مهاجرتش از روزگار قطب‌الدین هند چهارمین فرمانروای دودمان شاهمیری صورت گرفت. وی از سید استقبال کرد، پیروش گردید و از او اخذ معرفت نمود و هر روز با خلوص نیت و صفای باطن نزد سید می‌آمد تا آداب دینی را از وی بیاموزد و چون از راه بی‌خبری ۲ خواهر را در یک زمان به ازدواج خویش درآورده بود، به دستور آن مبلغ توانمند یکی را طلاق داد و لباس فرمانروایی را از تن بیرون نمود و خویشن را با جامه‌ای اسلامی آراست. سید کلاهش

را به وی هدیه داد و رساله قدوسیة را برایش نگاشت و نیز قطب‌الدین، مخاطب برخی نامه‌های اوست.

➤ **نویدها و امیدها**

سیدعلی همدانی در کشمیر با عالمان، مسافران و کاهنان مذاهب دیگر چون هندوها و بودایی‌ها مناظره‌هایی مداوم و گسترده انجام می‌داد که در غالب این مباحثه‌ها بر آنها غلبه می‌کرد. در دوران اقامتش در کشمیر که مجموعاً ۵ سال طول کشید، ۳۷ هزار نفر به دشتش مسلمان شدند و به خاطر نفوذ معنوی و اجتماعی فوق‌العاده‌اش اسلام در این سامان گسترش یافت. مردم به‌گونه‌ای شیفته اسلام گردیدند که معابد را خراب می‌کردند و به جای آن مسجد می‌ساختند و همراهان سید را فرا می‌خواندند تا در مسجدهای تازه تأسیس شایع شدن اذان و گویوند و به افتتاح آن مبادرت ورزند. امیران محلی دستورآت او را بی‌کم و کاست اجرا می‌کردند و در پرتو لطف خداوند، تعلیمات و تبلیغاتش برکات زیادی به همراه داشت. مرطاض و ساحران معروف هندی و بودایی وقتی مغلوب بحث‌های منطقی او می‌گردیدند و کراماتی از وی مشاهده می‌کردند، بدون چون و چرا و با تمایل درونی دین اسلام را پذیرا می‌شدند. این ویژگی برای ایجاد تحول در روحیه عموم مردم بسیار تأثیرگذار و قرین موفقیت بود و بدینگونه مذهب تشیع با اهتمام فراوان و زحمات وافر این سید دانشور و عارف متدین در کشمیر تثبیت گردید.

او پیوسته نمازهای ۵گانه را بر کرانه دریا با اقامه می‌نمود و بعد از ادای نماز فجر و ذکر و اوراد و انجام وظایف شرعی، در جایی بلند قرار می‌گرفت و با مردم در خصوص عقاید دینی سخن می‌گفت، آنان را موعظه می‌کرد و مطالب اخلاقی را با لحن شیرین و جذاب و بسا ملاحظه میزان ظرفیت و استعداد عموم طبقات و عاری از هرگونه لغاظی و تعلیقات زبانی بیان می‌کرد. همزمان با این حرکت، زبان فارسی را هم در این سرزمین رواج داد؛ در واقع تمامی فعالیت‌های بر دامنه تبلیغی، فرهنگی و اجتماعی سید علی همدانی که در کشمیر سازند، رشددهنده و پرقایده بود، محتوا و روحی اسلامی داشت و ظرف و کالبد آن زبان فارسی بود. ارتباط این روح و بدن در این نقطه به‌اندازهای چشمگیری گردید که وی حواری کشمیر نامیده شد و کشمیر به ایران صغیر ملقب گشت و با آنکه مردمان این ناحیه دیرتر از غالب مناطق شبه قاره هند با زبان فارسی آشنا شدند، تعداد نویسندگان و شاعران پارسی‌گویی که از این ناحیه برخاسته‌اند افزون‌تر است.

استاد شهید مرتضی مطهری می‌نویسد: «یکی از کسانی که در کشمیر به اسلام خدمت کرده است، میرسیدعلی همدانی بود. این مرد بزرگ که از میرسیدعلی همدانی است هزارها شاگرد در کشمیر تربیت کرده که هر کدام برای خود استاد شدند. مقام سیدعلی همدانی هنوز در کشمیر محترم است و مردم آنجا فقیر اوج را زیارت می‌کنند. سیدعلی همدانی یک سازمان تبلیغی هدف دار و برنامه‌ریزی شده در کشمیر پدید آورد و تحت نظارت دقیق او، واعظان و مبلغان برای ارشاد مردم، مهتّا می‌گردیدند، سپس به نواحی گوناگون اعزام می‌شدند تا معارف قرآن و عترت را به مردم معرفی کنند. اولین مدرسه علوم دینی در کشمیر به دست این مبلغ توانمند ساخته شد، همچنین سلطان شهاب‌الدین به توصیه میرسیدعلی همدانی مدرسه القرآن را در این قلمرو احداث نمود که مدرسه‌ای وسیع و مهم بود و از تمام نواحی کشمیر طالبان علم و معرفت به‌این مدرسه می‌آمدند و بزرگ‌ترین معاریف این سرزمین در آن بالیدند. سلطان قطب‌الدین بنا به تأکید وی مدرسه‌ای بزرگ ساخت که دیگر علوم را در آن تدریس می‌کردند. سید علی همدانی در کشمیر کتابخانه‌ای تأسیس نمود و در این مکان بسیاری از منابع علوم و معارف اسلامی را به زبان‌های عربی و فارسی فراهم ساخت. این کتابخانه اهمیت شایان توجهی بدست آورد و شخصیت‌های علمی و فرمانروایان منطقه از آن یازدید بعمل می‌آوردند.

امروزه نیز حضور معنوی و فرهنگی سید علی همدانی در شبه قاره هند به‌رغم تمامی موانع محسوس است. اشعار فارسی متعددی که در بخش‌های گوناگون محراب مسجد و مدرسه وی در کشمیر توجه اهالی و مسافران را جلب می‌کند و آثار و نوشته‌ها و سروده‌هایش که در گوشه و کنار این سرزمین مشتاقان فراوانی دارد، دلیلی بر این مدعاست.

در سری نگر (مرکز کشمیر) مدرسه و مسجدی بنیان نهاده‌اند که امروزه پایرجاست و دو بیت زیر در کتیبه محراب آن نوشته شده که مصراع آخر، تاریخ رحلت میر سید علی همدانی است:

حضرت شاه همدان کریم آیت رحمت ز کلام قدیم گفت دم آخر و تاریخ شد: «بسم الله الرحمن الرحیم» (۷۸۶ ق)

➤ **آثار و تألیفات**

نوشته‌های سیدعلی همدانی که به بیش از ۱۱۰ جلد کتاب، رساله و مجموعه شعری بالغ می‌گردد، به لحاظ محتوا، مضمون، سبک و نثر و نظم در خور توجه می‌باشند. این آثار در عرصه‌های گوناگون تفسیری، روایی، فلسفه و حکمت، اخلاق، عرفان و ادبیات نگاشته شده و در تمام آنها مطالب آموزنده، مباحث معنوی و ذوقی دیده می‌شود.

نکته‌سنجی‌هایی که وی در پدید آوردن نظم و نثر اعمال نموده، آثارش را جالب و خواندنی نموده است. فرزندان سید علی همدانی در اسفراین شیخ محمد بن ارکانی (استاد خود) را ملاقات نمود و وی سید را به ازدواج توصیه نمود و چون متأهل گردید، خداوند فرزندی به نام سید محمد به وی داد.

سید محمد پس از نشو و نما و تحصیلات وارد کشمیر گردید و تلاش‌های پدرش را پی گرفت. او «سوها بُت» نخست وزیر سلطان اسکندر را در این قلمرو به اسلام در آورد و نامش را سیف‌الدین نهاد. این زمامدار پس از اسلام آوردن، معابد بودایی و هندو را خراب کرد. میر محمد در سال ۸۰۰ ه‍.ق از هندوستان به مکه رفت و حج گذارد و سرانجام در سال ۸۰۹ ه‍.ق درگذشت و در کنار پدرش دفن گردید.

اعقاب و احفاد سید محمد در همدان، سری نگر (کشمیر)، بلخاب (حوالی بلسخ) و نقاط دیگر فعالیت‌های پسران خود را تداوم بخشیدند و در ارشاد و هدایت مردم کوشیدند.

➤ **رحلت**

سید علی در ذیقعدۀ ۷۸۶ ه‍.ق به قصد سفر حج از کشمیر بیرون آمد و چند روز از حرکت از نگذشته بود که حاکم پاخلی از او دعوت کرد چند روزی در سرزمین تحت فرمانروایی وی بماند و مردم را موعظه نماید. سیدعلی پذیرفت و حدود ۱۰ روز در آنجا مشغول سخنرانی بود و پس از آن به سفر خویش ادامه داد که بیماری به وی روی آورد و بعد از ۵ روز در شب چهارشنبه ششم ذی‌حجه سال ۷۸۶ ه‍.ق، به سرای جاوید شافت و میهمان قدسیان گردید.

شب رحلت تا باعداد ذکر یا... با حیبب بر زبانش جاری بود و در حالی که کلمه مبارک که «بسم...

الرحمن الرحیم» را زمزمه می‌نمود دعوت حق

را لبیک گفت. محل فوتش را چند کیلومتری کناره در مرز ایران و افغانستان نوشته‌اند. پس از مراسم غسل و کفن پیکرش را به ختلان انتقال دادند، در حالی که بوی خوش از آن به مشام تشیع‌کنندگان می‌رسید. بدشن در یکی از آبادی‌های کولاب، همان جایی که سید مسجد و مدرسه‌ای بنا کرده بود دفن گشت.

بنای نخستین آرامگاه سید علی که شامل یک اتاق بزرگ و ۹ حجره کوچک است. ۱۰ نفر از افسراد خاندانش در این مکان آرمیده‌اند.